

პრსენალი

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

სგ

№ 4 (133). პერიდი. 2007. „კვირის პალიზა“. საგზედრო-ანალიტიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი

14 25
2007

**გეიარადებული
პროვოკაციები
საქართველოს
ოგვი ჩასათრავად**

**გერმანული
საოლიტიო
პინტოლებები**

**გარგყოფისა
და გარაბდის
ბრძოლები**

**რამო
ვარდებინა
ქართული
შვეულგორენები**

**ქართული
საჭურვლის ისტორია**

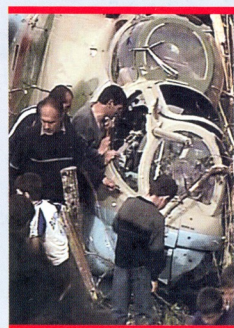
**რას მოგვიბანს
აგერიკული
ანბისარაკებო
სისტემა**

რას ნაკომადგენს
აშერიკული
რაქეტისინადადგომ
თავდასხვის
სისზღვა

10

რაგონ
ვარდაეინან
ქართული
შეუღლფრანეანი

8

შეინარაღებული
პროვოქასნიები
საქართველოს
ოგში ჩასათრავად...

6

„სზრანიქერების“
საბრძოლო
ნათლოგა
ერაყში

26

ყველაზე
ორიგინალური
პისზოლაგ-
გყვიანფრქვევი

53

ყველაზე დიდი
„პერსედასი“

30

სარჩევნი

რედაქციის სვეტი

- კალედოსკოპი
- 4 უცხოური ამბები
თვალსაზრისი
- 6 შეიარაღებული ჰროვოკაცეები საქართველოს ომში ჩასათრევად...
საკვივარი
- 8 რატომ ვარდებიან ქართული შვეულმფრენები
ექსპერტის აზრი
- 10 რას წარმოადგენს ამერიკული რაკეტსაწინააღმდეგო თავდაცვის სისტემა
საქართველო
- 13 „აბჯარი იმდენად ძვირი იყო, რომ ტყვეებშიც კი ცვლიდნენ“
სპეცსამსახურები
- 16 მტკავრობის ისტორია საქართველოში
სპეცსამსახურები
- 18 რუსეთის სამხედრო დაზვერვა
იარაღის ისტორია
- 21 გერმანული საპოლიციო ჰისტორიკები
მეითხველის გვერდი
- 25 „ჰერკულესი“ – მსოფლიოში ყველაზე გავრცელებულ სამხედრო-სატრანსპორტო თვითმფრინავი
იარაღი
- 26 „სტრაიკერების“ საბრძოლო ნათლობა ერაყში
სუპერმობილი
- 30 ყველაზე დიდი „მერსედესი“
ომგამოვლილები
- 33 ტანკსაწინააღმდეგო ძალტი
ფლოტის ისტორიიდან
- 36 სადესანტო ოპერაციები ძველი დროიდან დღემდე
ფლოტი
- 40 ლიტვის სამხედრო-საზღვაო ძალები
განთქმული თაღლითები
- 42 დიდი შემოსავლის რომანტიკოსები
საბრძოლო მზადება
- 45 რეინჯერების სასწავლო ბრიგადა
საქართველოს ისტორია
- 50 მარაბდისა და მარტყოფის ბრძოლები
კროსკორდი
- 50 არსენალკორდი
ისტორიული ექსკურსი
- 51 „არსენალის“ მარტის კალენდარი
„არსენალის“ იარაღის მალაზია
- 53 ყველაზე ორიგინალური ჰისტორიკ-ტყვიამფრქვევი

მარტის ბოლოს აფხაზეთში სოხუმის სეპარატისტულმა ხელისუფლებამ მორიგი სწავლება ჩაატარა, ოღონდ აბჯერად სეპარატისტებმა საბოლოოვანი სტრუქტურის – ე.წ. თავდაცვის სამინისტროს, უშიშროების სამსახურისა და შს-ს ერთობლივი მოქმედების დახვეწა სცადეს.

სხვა დროს თბილისში დიდ ყურადღებას არ აქცევდნენ სეპარატისტების სწავლებებს, მაგრამ აბჯერად საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში გაზარებული მფლობელობა გამოცხადდა. საბრძოლო მზადყოფნის გაძლიერება ქართულ არმიას შიშხვევითი არ არის, II მარტის კოდორის მოვლენებს თუ გაკისრებები, გამოიყვანილი არ არის, რუსეთისგან გულმოდგემულმა სეპარატისტებმა მორიგი სამხედრო სწავლებების საბაბით ზემო აფხაზეთის ქართულ სოფლებზე მიიტანონ იერიში, მით უმეტეს, რომ ზამთრის პერიოდში ეს სეზონი ხშირად მოწყვეტილია ცენტრს...

საგულისხმოა, რომ აბჯერად სეპარატისტების ძალთან სტრუქტურები ეკვლავიანი სადაზვერვო საქმიანობის ორგანიზაციის“ შეიქმნება ხვეწდნენ...

*ირაკლი ალაღაშვილი
მიორბი შირაშვილიანი*

ყურადღება!
ხშირია შემთხვევა, როდესაც ჩვენი მეითხველი სხვადასხვა მიზნის გამო ვერ ასწრებს ჟურნალის ყიდვას პრესის ყიხურებში. ამიტომ გირჩევთ, გამოიწეროთ „არსენალი“ და მიიღოთ შინ, ყოველი თვის დასაწყისში.
ტელ: 42-43-40

რედაქციის დაუკითხავად მასალების გადაბეჭდვა აკრძალულია

ჟურნალ „არსენალის“ ძველი ნომრების შექენა შეგიძლიათ რედაქციაში

გაზეთ „კვირის პალიტრის“ დამატება ©
რედაქციის მისამართია: თბილისი, იოსებძის ქ. №49.
ტელ: 38-37-47
email: arsenal@kvisripalitra.com
ჟურნალი გამოდის თვეში ერთხელ

საქართველოს
პარლამენტის
ბიბლიოთეკა

ამერიკელთა ყველაზე მძლავრი არაბირთვული ბომბი გამოსადს

აშშ-ში, ნიუ-მექსიკოში სარაკეტო პოლიგონ WHITE SANDS-ზე წარმატებით გამოცდეს უმძლავრესი არაბირთვული ბომბი MASSIVE ORDNANCE PENETRATOR-ი (MOP), რომელსაც 2004 წლიდან კორპორაცია BOEING-ი ამუშავებდა. MOP-ი პირიდან მიწისქვეშა გვირაბების, ბუნკერების ან მალევი შენობების გასანადგურებლად შეიქმნა. მისი წონა 13600 კილოგრამს შეადგენს. MOP-ს დიდი სიმაღლიდან გამანადგურებელ B-52-დან და B-2-დან ჩამოაფეხენ, ის მხოლოდ დრმა მიწის ქვეშ ან შეტყვის ობიექტის შიგნით აფეთქდება. MOP-ის სიგრძე 6

მეტრს შეადგენს, ქიბინში ასაფეთქებელი ნივთიერების მასა – 2,5 ტონას. MOP-ი სიძლიერით ათჯერ აღემატება „საბუნკერე“ BLU-109-ს და მისგან განსხვავებით მართვადი ჭურვია, რომლის მიზანზე მიმართვა სანავიგაციო თანამგზავრული სისტემა GPS-ის მეშვეობით ხდება. გარდა ამისა, MASSIVE ORDNANCE PENETRATOR-ი წინით მესამედზე მეტით აღემატება წინამორბედს, „ბომბების დედად“ წოდებულ MASSIVE ORDNANCE AIR BLAST-ს (MOAB), რომელიც ერავის კამბანის წინ შეიმუშავეს. MOAB-ი ერავში არ გამოუყენებიათ. სპეციალისტების აზრით, მან მხოლოდ ფსიქოლოგიური იარაღის როლი შეასრულა.

ბის მასა – 2,5 ტონას. MOP-ი სიძლიერით ათჯერ აღემატება „საბუნკერე“ BLU-109-ს და მისგან განსხვავებით მართვადი ჭურვია, რომლის მიზანზე მიმართვა სანავიგაციო თანამგზავრული სისტემა GPS-ის მეშვეობით ხდება. გარდა ამისა, MASSIVE ORDNANCE PENETRATOR-ი წინით მესამედზე მეტით აღემატება წინამორბედს, „ბომბების დედად“ წოდებულ MASSIVE ORDNANCE AIR BLAST-ს (MOAB), რომელიც ერავის კამბანის წინ შეიმუშავეს. MOAB-ი ერავში არ გამოუყენებიათ. სპეციალისტების აზრით, მან მხოლოდ ფსიქოლოგიური იარაღის როლი შეასრულა.

მაღალია მრავალმიზნობრივ შეუღებოდას ყიდულობა

„მაღალია სამხრეთ კორეისგან თავისი სამხედრო-საზღვაო ძალებისათვის მრავალმიზნობრივ შეუღებოდას შეიძინა“, – თუქვეა საავტო DEFENSE-AEROSPACE. „დოკლ“ ტიპის ხომალდი აღჭურვილია თანამედროვე რადიოლოკაციური მოწყობილობებითა და პერსონალადმდელო სისტემით. შეუღებოდას სრული წყალწყვა 19000 ტონას შეადგენს, სვლის სიჩქარე – 23 კვანძს. შეუღებოდას შეუძლია დაახლოებით 700-კაციანი საზღვაო ქვეითთა ბატალიონის, 10-12 შეუღებოდას შეიძინა ავიაგვერვისა და ორი საპერობალიონიანი სადესანტო კატერის ტარება. სადესანტო ოპერაციების გარდა, ხომალდის გამოყენება შეიძლება კუმიტარული მიზნითაც. ანგარის გეგმანის მიხედვით, ხომალდის გამოყენება შეიძლება მცურავი პოსიტილის მოწყობაც.

დიდი ფართობი კონფლიქტისა და სტიქიური უბედურებების ზონებიდან მშვიდობიანი მოსახლეობის შეუღებოდას ევაკუაციის საშუალებას იძლევა. შეუღებოდას შეიძლება მცურავი პოსიტილის მოწყობაც.

ვეროვული სარაკეტო კომპლექსი

საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი SAMP/T-ს ერთობლივად ამუშავებენ საფრანგეთი და იტალია. კომპლექსი პერსპექტიული სახომალდო რაკეტა ASTER 30-ებს იყენებს. კომპლექსის შემადგენლობაშია ცეცხლის მართვის სისტემა ARABEL-ი, სამთაური პოსტი და საზენიტო რაკეტა ASTER 30-ების ოთხიდან ექვსამდე გამოშვების მოწყობილობა. SAMP/T-ს ორი ტიპის რაკეტის გამოყენება შეუძლია. პირველი – ASTER 15 – უფრო იაფი და უბრალოა და განკუთვნილია 10 კმ სიმაღლესა და 30 კმ დისტანციავაზე სამიზნის გასანადგურებლად. უფრო რთული და მძიმე ASTER 30 სამიზნის 20 კმ-ის სიმაღლესა და 100 კმ მანძილზე აზიანებს. ორვე რაკეტა აღჭურვილია თვითდაზიანების აქტიურ-პასიური რადიოლოკაციური ქიბინით.

ას აქტიურ-პასიური რადიოლოკაციური ქიბინით.

აფეთქება ყინულქვეშ

21 მარტს აშშ-ბრიტანული სამხედრო-სახლავი სწავლების მსვლელობისას აფეთქება მოხდა ატომურ წყალქვეშ ნავს HMS TIRELESS-ზე (TRAFALGER-ის ტიპი). დაიღუპა ორი მუხდგური და ერთი კი დაიჭრა. ამ წყალქვეშ ნავს იმთავითვე ცუდი ბედი დასცვა და დღეს მას „ტაირლესის“ შეკლდისა“ უწოდებენ – სახელწოდებაში იგულისხმება ის სერიოზული დეფექტი, რომელიც ამ ტიპის ყველა სუბმარინაზე გამოივლინდა. დიდი ბრიტანეთის თავდაცვის სამინისტროს ოფიციალური ცნობის მიხედვით, „უბედური შემთხვევა“ პერიოდულად მოწყობილობის მწყობრიდან გამოსვლას მოჰყვა. აფეთქების შედეგად ნაგვიერობა, რომელსაც მოწყობილობა იყო დამზრტავებული, „ზედაპირული დაზიანებები“ მიიღო, ატომურ რეაქტორს კი არაფერი დაზიანებდა. „ეკიპაჟის პროცედურათა“ აღიზნისა და ცოდნის წყალობით“. „ტაირლესმა“ ერთხელ უკვე გაითქვა სახელი – 2000 წლის 19 მაისს გობრალტარის სრუტეში სუბმარინაზე ავარიის შედეგად ხმელეთაზე ზღვაში რადიოაქტიური წყალი გაიტყარცნა. გამოიხება ამ დღეინა, რომ ავარიის რეაქტორის გამაგრდებული სისტემის დეფექტმა გამოიწვია. 2000 წლის ოქტომბერში დიდმა ბრიტანეთმა ამ დეფექტის, ე.წ. „ტაირლესის“ შეკლდის“ გამო 12 მრავალმხინობრივი ატომური წყალქვეშ ნავი რეზინტზე დააყენა.

იაკონელაზი გამანდბუკიბლას შესვლიან

იაპონიას განზრახული აქვს მოძველებული ამერიკული თვითმფრინავების F-4-ების ახალი გამანდგურებლებით „ვეროფაიტერ-ტაიფუნებით“ შეცვლა. უახლოეს მომავალში იაპონიის სამხედრო-საჰაერო ძალებს დაგეგმილი აქვს დაახლოებით 60 ტექნიკურად და მორალურად მოძველებული F-4-ების შეკვლა. შეგახსენებთ: F-4-ები აშშ-ის შვიარდებული ძალების ვიეტნამის ომის დროინდელი საბრძოლო მანქანებია.

განიხილება „ვეროფაიტერ-ტაიფუნებისა“ და ფრანგული „არფალების“ შექმნის საკითხიც. იაპონელებს ძალიან მოსწონთ F-22A-ც, მაგრამ მის შესატყნად აუცილებელია აშშ-ის კონგრესის თანხმობა, ეს კი პრობლემა (ამერიკის კანონმდებლობითა ორგანოში აკრძალა კომანია „ლოკაიდ მარტინისა“ და „ბონისის“ წარმოებული ვეკვალზე ძვირად ღირებული და პოპულარული გამანდგურებლის F-22A-ს ექსპორტირება). თავის მხრივ, აშშ აუცილებლობად მიიჩნევს ორი ქვეყნის შვიარდებული ძალების ურთიერთქმედების დონის ამაღლებას და განზრახული აქვს იაპონიას მიჰყვიდოს ამერიკული წარმოების გამანდგურებლები.

რუსეთი ყოველწლიურად C-400-ის ერთი ან ორ კოლეს მიიღებს

სპეციალური დანიშნულების შეთობის ვარგები, რომლებიც მოსკოვის რეგიონის პერსონალიზდგე და რაკეტ-საწინააღმდეგო თავდაცვის ახორციელებენ, ყოველწლიურად 3PK C-400-ის 1-2 პოლკით შეივსება. მოსკოვისა და მის ახლომდებარე ოლქებში პერსონალიზდგე თავდაცვის ნაწილების გადაარდების დაწესებული ტემპები საშუალებას იძლევა უახლოეს მომავალში შეიკვალოს მოძველებული 3PK C-300-ები. C-400-ებით შეარადებული ქვედაყოფები კოსმოსურ ვარგებთან ერთად რაკეტ-საწინააღმდეგო თავდაცვის ამოცანებსაც შესრულებენ. პირველი პოლკი, რომელიც აღჭურვილი იქნება ახალი სისტემით, შეიკრბა 2007 წლის ზაფხულში ჩადება. ამჟამად მომდინარეობს C-400-ისთვის სასტრატო პოზიციების მოწყობა.

ახალი სადესანტო მანქანა გამოვლან

ტულასთან ახლოს, რუსეთის საჰაერო-სადესანტო დივიზიის სამეთაურო-სამშობლო სწავლებების ფარგლებში, პირველად გამოვლან დესანტის ახალი საბრძოლო მანქანა БМД-4 („ბანკა“). БМД-4-ის დესანტირება სპეციალურ პლატფორმაზე სამხედრო-სატრანსპორტო ავიაციის თვითმფრინავიდან განხორციელდა. როგორც ადრე საჰაერო-სადესანტო დივიზიის შეთაურმა, გენერალ-პოლკოვნიკმა ალექსანდრ კოლმაკოვმა უწინასწარეს აცნობა, ახალი თაობის დესანტის საბრძოლო მანქანებს 106-ე საჰაერო-სადესანტო დივიზიის 137-ე პოლკის შვიარდებში მიიღებენ.

ზეითაჩაღუბელი პროვოკაციები საქართველოს ოზონი რასათრავად

სეპარატისტების
გამოყენებით კრემლი
ყველაფერს იღონებს,
რომ თბილისის
NATO-სკენ სვლა
შეანელოს

ზემო აფაზეთის სოფლებში მომძღაფრებული ქართველობა წყნარი ძილის საშუალებას არ აძლევს სეპარატისტებს

საქართველო რამდენიმე წელში ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის სრულყოფილი წევრი გახდება. უკან დასახვევი გზა მოჭრილია და თითქმის არ არსებობს ძალა, რომელიც ამ პროცესს შეაჩერებს.

ჩვენი ქვეყნის NATO-ში გაწევრებისას საქართველო, ალბათ, არ იქნება მზად როგორც პოლიტიკური, ისე სამხედრო თვალსაზრისით ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის მოთხოვნილებების სრულად შესასრულებლად, მაგრამ იმ დროისთვის ეს არ იქნება გადამწყვეტი. ამ შემთხვევაში მთავარ როლს შეასრულებს NATO-ს წამყვანი ძალის – აშშ-ის პოზიცია, რომელიც დანტერვებულია საქართველოს ტერიტორია რაც შეიძლება ძალე აღმოჩინდეს ჩრდილოატლანტიკურ

ალიანსში. იდეალისტები უნდა ვიყოთ, რომ ვფიქრობდეთ, თეთრი სახლის ასეთი მონდობა მხოლოდ ქართველების ლამაზი თვალების ბრალიაო. რა თქმა უნდა, აშშ-ს სამხრეთ კავკასიაში აქვს სტრატეგიული ინტერესები (განსაკუთრებით ჩვენი რეგიონის სამეზობლოსთან დაკავშირებული) და მოგვიწევს ამასთან შეგუება. მით უმეტეს, რომ ჩვენს ინტერესებშიც შედის ძლიერი სამხედრო-პოლიტიკური მფარველის გამოჩენა, იმავე NATO-ს სახით. ალიანსის წევრ საქართველოს კელარაიან გაუბედავს საპაეო სივრცის დარღვევას, რომ აღარაფერი ვთქვათ ტერიტორიის დაბოძებაზე...

ზემოთ ვახსენეთ, რომ თითქმის არ არსებობს ძალა, რომელიც საქართველოს ალიანსში გაწევრების პროცესს შეაჩერებს,

მაგრამ არსებობს სამიშრობა, რომ მნიშვნელოვნად დააბუნუსულონ.

როდის შეიძლება ეს მოხდეს? თუკი ლოგიკურად ვიფიქრებთ, ალიანსის წევრ ქვეყნებს გაუჭირდებათ თავის გვერდით ისეთი საქართველოს დაყენება, რომლის ტერიტორიაზეც იმ მომენტში ომი იქნება გაჩაღებული.

სწორედ ომი და განახლებული შეიარაღებული კონფლიქტები შეიძლება იქცეს იმ დამაბრკოლებელ გარემოებად, რომელიც კიდევ უფრო გადადებს საქართველოს ინტეგრაციას არა მარტო ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსში, არამედ სხვა ევროპულ სტრუქტურებშიც.

ზოგს მიაჩნია, რომ ერთი „უსწრაფვის გამარჯვება“ არ გვაწყენდა, მაგრამ დღეს „ერთ-ორ კვირაში“ მოგებული ომი

ადარ არსებობს, რადგან ასეთი რეგიონური შეიარაღებული კონფლიქტები, როგორც წესი, წლობით გაკვიანურებულ პარტიზანულ საბრძოლო მოქმედებებში გადაიზრდება.

თანაც ასეთი „ელვისებური“ ომის დროს მთავარია შენს მხარეს იყოს მოვლენილობის ეფექტი. ეს უპირატესობა ოფიციალურ თბილისის 2004 წლის დასაწყისში ამკარად ჰქონდა, მაგრამ დღეს ის ადარ არსებობს, რადგან ორივე სეპარატისტულ ძალას საინჟინრო თვალსაზრისით კარგად აქვს გადაკეტილი თითქმის ყველა დენსატ და ტანკსაშიში მიმართულებები. ამასთან, სეპარატისტულ სოხუმსა და ცხინვალს უკვე აქვთ შეიარაღებისა და განსაკუთრებით ტყვიანობის საჭირო მარაგი, რომელიც მათ არანაკლებ ერთი კვირის განმავლობაში დახმარების გარეშე გაძღების საშუალებას მისცემს. ეს დრო კი სრულიად საკმარისია იმისათვის, რომ რუსეთიდან ამ მარინეტულ ხელისუფლებებს როგორც სამხედრო, ისე პოლიტიკური დახმარება აღმოეჩინონ.

ეს და კიდევ სხვა გარემოებები შემდეგზე მართობებს: დღეს საქართველოს ინტერესებში არ შედის ახალი შეიარაღებული კონფლიქტის დაწყება მის ტერიტორიაზე, მაგრამ ეს შეიძლება ახლადღეს ხელს ომის განაღდება?

რა თქმა უნდა, იმ ძალას, რომელსაც არ სურს საქართველოს დასავლეთთან მჭიდრო დაახლოება და მით უმეტეს, NATO-ში მისი გაწევრება.

ასეთი ქვეყანა მუხობელი რუსეთია, რომლის ხელმძღვანელობა საბჭოთა კავშირის დაშლიდანვე ყველანაირად ცდილობს შეზღუდოს საქართველოს სუვერენიტეტს.

თუკი კრემლი მოახერხებს საქართველოს ჩათრევას ახალ ომში, მაშინ მიიღებს სასურველ შედეგსაც – თბილისის ფრონტის საზის გამაგრებაზე უფრო მეტი ყურადღების გამახვილება მოუწევს, ვიდრე NATO-ში ინტეგრაციაზე. ამასთან, ევროპის რამდენიმე ქვეყანა, რომლებიც გაზის თუ ნავთობის სანაცვლოდ ცდილობენ, არ გააბრაზონ მოსკოვი, სავარაუდოდ, წინააღმდეგი იქნება ომში ჩართული საქართველოს ალიანსში მიღებისას.

აქედან გამომდინარე, გასაგებია, რომ კრემლს სურს ქართულ მიწაზე ახალი ომი წამოიწიოს, მაგრამ ამას, რა თქმა უნდა, ამკარად არ გააკეთებს, რადგან ეს შეფასდება როგორც აგრესია სუვერენული ქვეყნის მიმართ. ამიტომაც მოსკოვი, ალბათ, გამოიყენებს 1992-93 წლებში

კარგად აპრობირებულ მეთოდს.

სწორედ ცხინვალელი და სოხუმელი სეპარატისტები უნდა გახდნენ ის მაკროეციტრებელი ძალა, რომელიც ოფიციალურ თბილისის ომში ჩათრევს. ამ მიზნით მიმდინარეობს სეპარატისტების შეიარაღება; რადგან გინდ რუსულმა თვითმფრინავმა თუ შეკულდმფრენმა დაბომბოს ქართული მიწა, კრემლი იტყვის, რომ ასეთივე იარაღი სოხუმშიც და ცხინვალშიც აქვთ და რუსეთი არაფერ შუაშია.

11 მარტს კოლორის სეპარატისტების დაბომბვა, ისევე როგორც 25 მარტს ცხინვალის რეგიონში ორი ქართველი პოლიციელის მუხანათურად დახრებვა, ერთი ხელწერის პროვოკაციაა, რომელიც თბილისის იწვევს ადეკატურად სამოქმედო.

საქართველოს პრეზიდენტს საბედნი-

ეროდ ხვდება (განსაკუთრებით ბოლო პერიოდში), რომ დღეს პროვოკაციაზე უამრავა და შესაბამისად, შეიარაღებულ კონფლიქტში ჩართვა, წამებებიანი იქნება ქვეყნისთვის. თუმცა ვერც იმაზე დახუჭვს თვალს, რომ საზოგადოების დიდი ნაწილი ადეკატურ რეაქციას თითხვს ხელისუფლებისგან. თანაც, თუკი ერთხელ არ გაეცა საკადრისი პასუხი პროვოკაციის წამოწმებს, კვლავ ედგება იმდევს გამოერებას.

ფაქტია, რომ დღეს ჩვენი ქვეყანა მართლაც სერიოზული დიდების წინაშე დგას – პროვოკაციები და ზეწოლა კიდევ უფრო გახშირდება იმის მიხედვით, რამდენად სწრაფად დავაახლოვდებით ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსს...

ირაკლი ალადაშვილი

- მომსახურების მაღალი ხარისხი
- ჟურნალ-გაზეთების ფართო არჩევანი
- ყველაზე დაბალი ფასები

და ეს ყველაფერი **სახლიდან გაუსვლელად!**

გამოცემის დასახელება	1 ვგზ ფასი	6 თვე
1. არსენალი	1,50	9,00
2. Вор мужской GQ	12,00	72,00
3. Конный Мир	12,00	72,00
4. Мастер Ружье	8,00	48,00
5. Охота и охотничье хозяйство	5,00	30,00
6. ХХЛ	10,00	60,00
7. Forbes	9,00	54,00

გაამოინერეთ!

პრესის გავრცელების სააგენტო
საქს. კავსაპალიტი

ქ. თბილისი
თბილისის ქ. № 49
ტელ: 42-43-40;
38-26-73; 38-26-74.
ფაქსი: 38-26-74

აგრეთვე ნებისმიერი სხვა დასახელების ჟურნალ-გაზეთები

E-mail: elva@kvrspalitra.com

რამდენ პარაზონიან პარტიული შვეულფორენები

სამხედრო-საჰაერო ძალებში იმატა საჰაერო შემთხვევებმა

ერთი თვის განმავლობაში ორი საავიაციო შემთხვევა არცთუ ისე დიდრიცხოვანი ქართული სამხედრო ავიაციისთვის, ძალზე შემაშფოთებელია. ერთ თვეში საქართველოს სამხედრო პოტენციალს ორი საფრენი აპარატი გამოაკლდა, მაგრამ ბევრად უფრო გულსიმძიმეველია ის, რომ ტრაგიკულად დაიღუპნენ ახალგაზრდა პილოტები და ბორტმექანიკოსი. უფრო ადრე, 2006 წლის ნოემბერში, არანაკლებ შემაშფოთებელი ინციდენტი მოხდა სენაკის სამხედრო ბაზაზე, - აფრენისას **მი-8** ხრახნებით გამოვლი მსწახუ მღვარ **მი-24**-ს. საბედნიეროდ, არავინ დაშავებულა, მაგრამ ძვირად ღირებული ხრახნები გამოსაცვლელი გახდა.

2004 წლის მაისში კი პრეზიდენტის შვეულმფრენის გაცილებიას აჭარის მაღალმთიან სოფელში მცირე სიმაღლიდან ჩამოვარდა საბრძოლო **მი-24**. ეკიპაჟი, პრეზიდენტის დაცვის წევრები და ტელეკომპარატორები გადარჩნენ, მაგრამ შვეულმფრენი შწყობრიდან გამოვიდა და აღსადგენად უარვისი გახდა.

აი, ის საავიაციო შემთხვევები, რაც სამხედრო-საჰაერო ძალებში "ეკარების რეკლუციის" შედეგ მოხდა და ცნობილი გახდა საზოგადოებისთვის, თუმც არსებობს ეჭვი, რომ უფრო მცირე მასშტაბის ავარიების ფაქტები დამიძალა. დამიძალა ისევე, როგორც სენაკის ინციდენტი.

12 თებერვას ქუთაისის ავტოპარხნის აეროდრომზე დაშვებისას ავარია განიცადა თავდაცვის სამინისტროს **მი-8** ტიპის შვეულმფრენმა. საბედნიეროდ, ეკიპაჟის წევრები და მგზავრები გადარჩნენ.

12 მარც, გამთენიისას, სამხედრო-საჰაერო ძალების კუთვინლი საბრძოლო **მი-24** დუშეთის რაიონში ჩამოვარდა. ეკიპაჟის სამივე წევრი დაიღუპა.

ქუთაისის ავარიის ფოტოქრონიკა

რა შეიძლება ითქვას?
 არც ერთ ამ საავიაციო შემთხვევაზე საგამომძიებო კომისიის ოფიციალური დასკვნა საზოგადოებისთვის არ გაუცინიათ. ამიტომაც თავს ნებას მიეცემთ, დაუბრალოდ ამ ავარიებისა და ავიაკატასტროფის უმოკერესი მიზეზი, — ეკრძოდ, ეკიპაჟის შეცდომა.

საზოგადოდ, საავიაციო შემთხვევები შემდეგი მიზეზებით ხდება: საფრენი აპარატის ტექნიკური გაუძარბობა, ეკიპაჟის არასწორი მოქმედება, რთული მეტეოროლოგიური პირობები, დივერსია საპერო აპარატის ბორტზე და ტერორისტული აქტი გარედაც.

ეს უკანასკნელი, ანუ ტერორისტული აქტის მძღვლობა, ორჯერ უკვე იყო: ოსმა სეპარატისტებმა ვერ გადასტანეს საზენიტო რაკეტა „სტრელა“ ესროლეს იმ მი-8 შვეულმფრენს, რომელიც აწმ ოფიციალურ დღეგეგმვის აცილებდა სვანეთისკენ. საბედნიეროდ, „სტრელის“ მსროლელმა დაივიანა და საზენიტო რაკეტა ვეღარ დაეწია ქართულ შვეულმფრენს. მერე კი სეპარატისტების კონტროლირებადი ტერიტორიიდან გაუხსნეს ცეცხლი სამხედრო-საპერო ძალების მი-8-ს, რომელსაც მამინდელი თავდაცვის მინისტრი იმყოფებოდა. რამდენიმე ტყვის მოხვედრის შემდეგ შვეულმფრენი ავარიულ რეჟიმში დაჯდა. გასახარია, რომ ამ შემთხვევას მსხვერპლი არ მოჰყოლია.

ზემოხსენებულ ოთხ საავიაციო შემთხვევაში კი ავარია და კატასტროფაანცლილი შვეულმფრენებისთვის არავის უსვრია, არც მათ ბორტზე აფეთქებულა

ბომბი და, საგარაოდოდ, არც საპერო აპარატი გამოსულა მწობრიდან. საგარაოდოდ იმიტომ, რომ თავდაცვის სამინისტროს კუთვნილი შვეულმფრენების ფრენების პარამეტრების ობიექტური კონტროლის სისტემა სარПП-12, მერნი, არც ფუნქციონირებს. მათ კასეტებში არ აწყობენ ფოტოფირის და არც ფრენის შემდეგ ამჟღავნებენ.

რჩება ადამიანის ფაქტორი, ანუ ეკიპაჟის შეცდომა, და რთული მეტეოროლოგიური პირობები. აჭარაში ავარია მი-24-მა აფრენის დროს განიცადა, საგარაოდოდ, ეკიპაჟმა ვერ გაითვალისწინა ზღვის დონიდან მაღალი სიმაღლე და პერის გაუხშობა, ამასთან, შეჯავშნული და ისედაც მძიმე მი-24-ის სადენსტო განყოფილებაში რამდენიმე კაცი იჯდა.

სენაკში საავიაციო შემთხვევის მიზეზი, შესაძლოა, ეკიპაჟის ზოგიერთი წევრის არაფინიხელი მდგომარეობა და აქედან გამომდინარე „საპერო ხულოვნობაც“ ყოფილიყო, როდესაც აფრენა მკვეთრი ვირაფით დაიწყო.

ღუშეთთან ავიაკატასტროფისთვის კი შვეულმფრენის ეკიპაჟი, შეიძლება ითქვას, წინასწარ გაწირეს, რადესაც მას დამით და თანაც რთულ მეტეოროლოგიურ პირობებში თბილისიდან სენაკში გაფრენა უბრძანეს. აღბათ, სამხედრო უწევების ზოგიერთ ხელმძღვანელს სურდა ქვეყნის პრეზიდენტისთვის ეწვევნენია, რომ კოლორის ხეობის დამობგაზე სასწრაფო რეაგირება მოახდინეს და სენაკის დაჯავშვება გააძღვირეს. არადა სენაკში ისედაც იდგა შეიდი მი-24 და იქ კიდევ ორის სასწრაფოდ, თანაც დამით გადარწმუნის

აუცილებლობა არ იყო. მი-24-ების წველი აფრენიდან ცოტა ხანში უკან დაბრუნდა, რადგან გადაწვიტეს, რომ დამით დროლებში ვერ გადალახავდნენ რიკოტის უღელტეხილს. ერთ-ერთი ვერსიით, ეკიპაჟმა თვალახვედრად დაკარგა წამყვანი მი-24-ის მოციმციმე შუქურა. რამდენიმე წუთში მათ რადაც შუქურისმაგვანი შეაშინეს და მისკენ გაფრინდნენ, მაგრამ მაღე ღუშეთის რაიონში იმ მთას შეჯავშნენ, რომელზეც მდგარ ამარე დამით ყოველისთვის ანთია შუქურა. საპეროდოდ, ეკიპაჟს ანძის შუქურა წამყვანი შვეულმფრენის შუქურაში აერია.

ქუთაისში მომხდარი საავიაციო ავარია დასასრულისთვის შემოვინახეთ, რადგან „არწინაღობა“ მოიძია ავარიის უნიკალური ვიდეოკადრები, რომლებიც შემთხვევის ადგილზე მყოფმა უცნობმა პირმა მოხილურ ტელეფონზე შემთხვევით ჩაიწერა. ვიდეოკადრებში კარგად ჩანს, რომ მი-8 დაშუბისას უმართავ ბრუნვას იწვებს, შევერებებით მუშაობს კულის ხრანხი და, საგარაოდოდ, პილოტებმა კვლარ შემღეს პიდელების მოძრაობით შვეულმფრენის გაკონტროლება.

როდესაც საავიაციო შემთხვევებში ეკიპაჟის შეცდომა იკვეთება, ეს უპირველესად პილოტების ნაკლებ ოსტატობასა და გამოციდილებაზე მოუთითებს.

დასანანია, რომ საქართველოს სამხედრო-საპერო ძალებში პილოტების პროფესიონალურად მომზადების საქმეში კვლავ არის სერიოზული პრობლემები, რაც ცალკე სტატის თემაა.

ირიპალი ალადაშვილი

ქუთაისში ჩამოვადნილი მი-8

რას წარმოადგენს ამერიკული რაკეტისანი საფლავი თავდაცვის სისტემა

სამხრეთ კავკასიაში რადარის განთავსება, სტარტალბული ირანული ბალისტიკური რაკეტების აღრეულად აღმოსაჩენად, პენეტაციისთვის მომგებიანი იქნება.

21-ე საუკუნეში მსოფლიო ახალი დარბისპირების წინაშე აღმოჩნდა, რაც წამყვან ქვეყნებს ახალი კონცეფციის შეარაღების მიღებას აიძულებს.

ერთ-ერთი ასეთი რაკეტისანი საფლავი თავდაცვის სისტემა, რომელიც ჩანაფიქრის მიხედვით გაფრებული ბალისტიკური რაკეტების ჩამოვდება უნდა შეძლოს.

პირველად ბალისტიკური რაკეტები, როგორც მასობრივი იარაღის საშუალება, გერმანულმა გამოიგონეს ჯერ კიდევ მეორე მსოფლიო ომის დროს.

დიდი ბრიტანეთის პერსონალიზებული თავდაცვა 1944 წლის ოქტომბრიდან 1945 წლის მარტის ჩათვლით დაფიქსირა 1115 გერმანული ბალისტიკური რაკეტა „ფაუ-2“. აქედან ლონდონში 517 რაკეტა აფეიქდა, ინგლისის სხვა ტერიტორიაზე 537, ხოლო 61 კი ზღვაში ჩაგარდა. გერმანულმა ბალისტიკურმა რაკეტებმა დიდ ბრიტანეთში 2754 კაცი იმსხვერპლა და 6523 დასახინდა. მისი წინამორბედის – ფრიდონი რაკეტა „ფაუ-1“-ისგან განსხვავებით „ფაუ-2“-ის ჩამოვდება თითქმის უმუხელო იყო. სპეციალისტების გათვლით, ერთი „ფაუ-2“-ის ჩამოსვლამდე საშუალოდ 320 ათასი სახეივლო ტურვის გასროლა მინც იყო საჭირო, რაც არარეალური ჩანდა.

სხვათა შორის, სწორედ მასმ შექმნა მომავალი რაკეტისანი საფლავი თავდაცვის სისტემის ჩანასახი – ამერიკელმა ინჟინრმა გერმანული „ფაუ-2“-სგან შექმნილი ბრიტანულმა შესთავაზა ანტირაკეტა „ტამპროს“-პროექტი. „ტამპროს“-პროექტი უნდა ჩამოეგდო „ფაუ-2“, რაც იმ დროს ტექნიკურად აბსოლუტურად შეუძლებელი ამოცანა იყო. მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ბალისტიკურმა რაკეტებმა დიდი გავრცელება პოვა. პირველი ბალისტიკური რაკეტები ჯერ აშშ-ისა და საბჭოთა კავშირის შეარაღებაში გამოჩნდა (სხვათა შორის, თავიდან ძალან ეტყობოდათ გერმანული „ფაუ-2“-ის გვლენა). დროთა განმავლობაში ბალისტიკური რაკეტები შეარაღდნენ ფრანგები, ბრიტანელები და ჩინელებიც.

საბჭოთა ოკრატორულ-ტექნიკური ბალისტიკური რაკეტების P-17-ის (მას დასავლეთში „სკადს“ ეძახდნენ) ბაზაზე (იმ რაკეტების მოსკოვი ათწილეულების განმავლობაში უხვად „უროგებდა“ კომუნისტურ ქვეყნებს) ბალისტიკური რაკეტები შექმნეს ჩრდილო კორეამ, პაკისტანმა (მას საბჭოთა „სკადს“-მდლიეკაცია ფუნქციანმა მკვედა), ინდოეთმა, ერაყმა, ირანმა. თავის მხრივ, ამერიკული პროექტებით ისარგებლეს ებრაელებმა ბალისტიკური რაკეტების საბოლოო სახის ჩამოსაყალიბებლად.

დღეს მსოფლიოში უკვე 20-მდე ქვეყანა აქვს შეარაღებაში ოკრატორული და ოკრატორულ-ტექნიკური დანიშნულების, ასევე მეორე დედა საშუალო სიშორის ბალისტიკური რაკეტები. საკონტინენტთაშორისო ბალისტიკური რაკეტების მულობლები ჯერჯერობით კვლავ აშშ, რუსეთი, დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი და ჩინეთი რჩებიან. თუმცა 5-10 წელიწადში უკვე ინდოეთი, პაკისტანი, ჩრდილო კორეა და ირანიც შეიძლება მისწვრივ ბალისტიკური რაკეტებით თითქმის 10 ათას კმ-ით დამორეულ სამიზნეს. ინდოეთს და პაკისტანს ჯერ ერთმანეთში ვერ მოუვარებათ საჭე და მათ 10 ათას კმ-ზე მეტნი ბალისტიკური რაკეტების შექმნა სულაც არ სჭირდება, რადგან რაც აქვთ, იმათაც კარგად „ფარვენ“ ერთმანეთის ტერიტორიებს.

რჩევა ჩრდილო კორეა და ირანი, ირანის ერთ-ერთი ბოლო ბალისტიკური რაკეტა „შაჰაბ-4“ დაახლოებით 2 ათას კმ-ზე მეტნი რაყ იმას ნიშნავს, რომ თერანს უკვე დღეს შეუძლია „შაჰაბით“ მისწვდეს ისრაელს, თურქეთს, საბერძნეთს, ბულგარეთს, რუმინეთს, ჩეხეთის ნაწილს, უკრაინას, რუსეთის ევროპული ნაწილის სამხრეთს და, რა თქმა უნდა, სამხრეთ კავკასიას.

რამდენიმე წელიწადში ირანელი კონსტრუქტორები მესამე ძრავას დაუფიქრენ „შაჰაბს“, რაც კიდევ 1000-1500 კმ-ით გაზრდის მისი ფრენის სიშორეს. ამ და სხვა მიზეზების გამო, თითქმის დანაშაულოდ ბალისტიკური რაკეტები სუბილედ წელიწადში უკვე მდინადად „ფარვენ“ შუბრას, პირიქით სამიზნის რეჟიმ უკვე თავად ჩრდილო ამერიკა აღმოჩნდება.

თავის მხრივ, აშშ-ს უშიზნებს ჩრდილო კორეაც. მისი ბალისტიკური რაკეტა Tuepo Dong-2 2500 კმ-ზე მეტნი რაყ და უკვე სწვდება აშშ-ის ნაწილს, ატლასას. 2-3 ათასი კმ-ის მანძილის შემდეგ ჩრდილოკორეული რაკეტების დარტყმის არეალში ჩრდილო ამერიკის კონტინენტის მიუღი დასავლეთი მხარე მოხვდება.

„ლაზერულექვემდებარებაში“ „ბომინგა“ ბალისტიკური რაკეტა სტარტის დაღებისთანავე უნდა ჩამოაგდოს...

ბალისტიკური რაკეტების გაუქმობის გარდა ფუნქციონირებს და თერაპიული ცილინგ შექმნის ბირთვული ასფექტული მოწყობილობები, რომელია ტექნიკურად დასველის შემდეგ შესაძლებელი გახდება მათი ბალისტიკური რაკეტების ქობინები მოთავსება.

ბირთვულქობინიანი ბალისტიკური რაკეტებით შეარაღებული ჩრდილო კორეა და ირანი უფრო თავმად დაუპირისპირდებიან აშშ-ის საერთაშორისო პოლიტიკას და გამხრტიონის შნტაჟურებსაც შეეცდებიან.

სწორედ ამიტომ არის, რომ დღეს თეთრი სახლი გამაღებული ცილიობს შექმნას რაკეტსაწინააღმდეგო თავდაცვის ეფექტიანი სისტემა, რომელიც კორეული და ირანული ბალისტიკური რაკეტების მოგერიებას შეძლებს.

საერთოდ, ბალისტიკური რაკეტის ჩამოღება ფიზიონისგან განსხვავებით ბევრად რთულია, რადგან ბალისტიკური რაკეტის სიქარე თითქმის 20-ჯერ აღემატება თვითმფრინავისა. ბალისტიკური რაკეტის ქობინი ატმოსფეროში დასვლით 7 კმ/წმ-ში სიქარე შეზღოვის, რაც პარსაწინააღმდეგო თავდაცვის საშენილო რაკეტებს რეაგირების დროს არ უტოვებს.

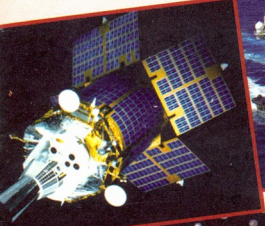
ამიტომ ბალისტიკური რაკეტა სტარტის მომენტში უნდა დაევიწროვოს. მაგალითად, ირანიან ჩრდილო ამერიკაზე მისაღწევად რაკეტას 30 წუთამდე სჭირდება. თუკი ამერიკელი სამხედროები ირანულ რაკეტას სტარტის მომენტში დაევიწროებენ, მუელი ნახევარი საათი დაჩრქნება რეაგირებისთვის.

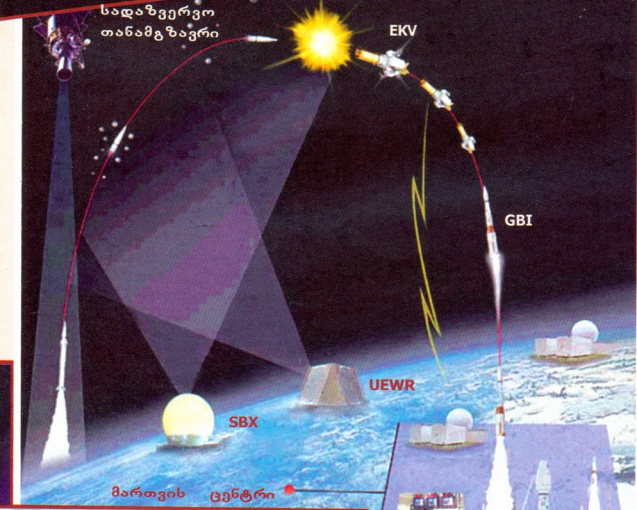
სახელგაო ბაზირების X-დაიპაზონის რადიოლოკატორი SBX

სახმელეთო ფაზირებულანტენიანი რადიოლოკატორი UWR

სადამზვერგო თანამგზავრი EKV

GBI-ის ტბატად-მტრეული სადგეხური EKV

ანტირაკეტა GBI

THAAD-ის რაკეტა

სახტარტო მოედნები

მარტვის ცენტრი

მობილური ანტისარაკეტო კომპლექსი THAAD

რაც არცთუ ისე ცოტაა. სწორედ ამ მოსაზრებით ცდილობს გამწვანების რაგველსა-ნადავლელი თავდაცვის სისტემის კომპონენტები და პირველ რიგში, რადარები, რაც შეიძლება ახლის განთავსების თანხის სასაყრო სერვისთან.

ბალისტიკური რაკეტების სტრატის დეფიციტის, ძირითადად, ორი საშუალებით ხდება - გეოსინთრაული ორბიტაზე (მწიხის ზღვადიდან 40 ათას კმ-ზე) მონრეაჟ სადაზვერეო თანამგზავრებით DSP და ხუთი ფაზრე ბუდაბტტინაიი რაკეტით EWR-ით (მათ-გან სამი რადიოლოკატორი აშშ-ის ტერიტორიაზე განთავსებული, თითო-თითო კი დიდ ბრიტანეთსა და გერმანიასში. ეს რადარები ტექნიკური მონაცემებითა და ავტომატური ძალთან ჰეგანი ანალიზური დანიშნულების რუსულ რადარებს, მათ შორის ახერხავენანმ განთავსებულს, რომლის ფუნქციონირებისთვისაც მოსკოვი ბაქის თველწლიურად საყარო თანხას უხდის).

DSP ტიპის სადაზვერეო თანამგზავრი ძალზე მერინობარე აპარატურით აფიქსირებს ამ ინფრწითელ გამოსხივებას, რომელიც რაკეტის სტრატისას წარმოიქმნება. სამსიხედ 40-50 წამი მინცაა საყრო, რაც დღეს პერტუვიონმ არასაყროსად მათთან. ამტომცე ამერიკელი სამხედროები აპირებენ გეოსინ-ქონრულ ორბიტაზე გაყვანის თითი ახალი SBIRS High-ის ტიპის თანამგზავრი, რომ-ლებიც რაკეტის სტრატზე 20 წამზე ნაკლებ დროში დაფიქსირებენ.

გარდა ამისა, გადაწყვეტილია 20-30 ერთეული SBIRS-LOW ტიპის თანამგზავრის გაშვება ბევრად უფრო დაბალ ორბიტაზე (დაახლოებით 1000 კმ-ის სიმაღლეზე). მათ არა მარტო უნდა დაფიქსირონ რაკეტების

სტრატები, არამე ნამდვილი ბირთვული ქობინი გამოჩინონ იმპერტივლისგან.

EVR ტიპის ფაზრეოლოკატორიანი რადიოლოკატორები 70 სმ სივრცის ტელედავრე გამოსხივებს და 5500 კმ-ის სიშორეზე შეუძლია მერინაჟი ობეტქტის დეფიქსირება, თუც-ცა იგი ვერ განსაზღვრავს რაკეტის ქობინის ფუნქსი ტრანსტირისად და არც ქობინის იმ-ტრატორის ვარეეა შეუძლია ამტომცე ხედა მისი მოდერნიზაციის UEUR-ის ტიპადე. ამასთან, ხუთ ასეთ მოდერნიზებული რადარს დეფიქტებს შეეყვის რადარი GBR, რომელიც სანტიმეტრულ დაბაზონში ამოუცდება.

საყარაუდად, ჩესეიონი სწორედ GBR ტიპის რადარის დამონტაჟებას აპირებენ და თუკი დაბარაკი იქნება რადარის სამხრეთ კავკასია-ში განთავსებულე არჩევიანი, აღბათ, ასევე GBR-ზე შექრებება.

ყოველი, ამერიკულმა რაკეტსაწინამდებელი თავდაცვის სისტემამ გაშვებდან 10-15 წმ-ში ადამიანის ის ორანრული ბალისტიკური რაკეტა, რომელიც ევროსივრცე აქვს გვიხ აღებუ-ლი, რა მოხდება?

ამერიკელი ვერტლები ფიქრობენ, შექმნან ბალისტიკური რაკეტების ჩამოღების სამი ეტაპი: სტრატის დროს, ფუნქსი ტრანსტირის შუაში და ფუნქსი ბოლო ეტაპზე.

ბალისტიკური რაკეტის ფუნქსი აქტი-ური ფაზა (ანუ რადესაც მუშობენ რაკეტულ-ლი ძრავები) სულ რაღაც 2-3 წუთი ვერ-ტელდება. ამ დროში რაკეტა სელ-წელია დეებს სიჩქრესა და სიმაღლეს. ასეთ დროს მისი დაზიანება და ჩამოღება ყველაზე ადვილია, თუცა არ დაფიქრებელი, რომ ყველაფერი ეს იმ ქვეყნის სასაყრო სერვისებზე ხდება, რომელიც რაკეტას უშეებს. გამოდის, ამერიკელებმა, ყოველი, ვერ კიდევ თანხის სასაყრო სერვის-

ში უნდა განადგურონ სტრატეგიული ბალისტიკური რაკეტები.

ამ მიზნით ამერიკელები ქმნიან სასაყრო და კოსმოსური პარების დასაფრე დანდა-ვარებს. სამგზავრი „პირენ-747“-ის ბაზაზე შექმნილმა ასეთმა სისტემამ გასულ წელს „ვეე“ გათარა გამოცდა სულ დავეცხვლია შე-და ფიციფირაციის ავტო, რომელიც დაბე-რელობის პერიოდში 24 საათის განმავლობაში იმორეცხვებ პერიმ. მათგან გამეშვებულ-ნი რაკეტის სისტემატრე ასევე კალიბრირება შეუძლია სტრატეგიული ბალისტიკური რაკეტის კორპუსის გამოცევა და ავტოვი-თითელი ფიციფირაციის ქობინის დასაფრედან არანაკლებ 30 განსრულისთვის საყროსი ქობინი ნარების მზარე იქნება.

სულაც არ არის გამოცხადებული, რომ რამდენიმე წლის შემდეგ ასეთი „დასაფრე-ქვე მუხანია“ „პირენ“ ქართულ ცამი მოდარ-ველცე ვიცილობ.

ბალისტიკური რაკეტა სტრატის შემდეგ ტრეებს ატმოსფეროს და მისი ფრეა ბალის-ტიკური ტრეაფიქსირითი კოსმოსში ვერცხდება ამ დროს ხდება რაკეტის ქობინიდან ნამე-ვილი ბირთვული ქობინების და მათი იმტ-რირების გამოსრულია, რაც ძალზე ართოლებს მათ ჩამოღებას.

სწორედ ამ ეტაპზე უნდა დაფიქსირონ ისინი GBR ტიპის რადარებს, რომელთა მი-წოდებულე ინფორმაციით მიწისქვეშა მს-ტირებელ (საფრეულე იქნება GBI ტიპის ანტი-რაკეტები) გამოცევა ათი ასეთი ანტირაკეტის განთავსება და ეკვიპილი პოლიონიონი). საუღელსმისა, რომ GBI ტიპის ანტირაკეტ-აზე ქობინის ნაცვალე დაფრეცხვება EKV - კოსმოსური ვსაყარაფიქსირე. EKV კოსმოსურ ტრეკებში ინფრწითელი დამხნების მიწე-ვალიობით ადამიანის ძალზე გასრეცხვებ ბალ-ისტიკური რაკეტის ქობინს და ეცახება მას იმის გამო, რომ დავახების სიჩქრე უზარმაზ-რია, აღარ არის საყრო EKV-ში ასაფიქსირე-ლი ნეოთირების ნაცება.

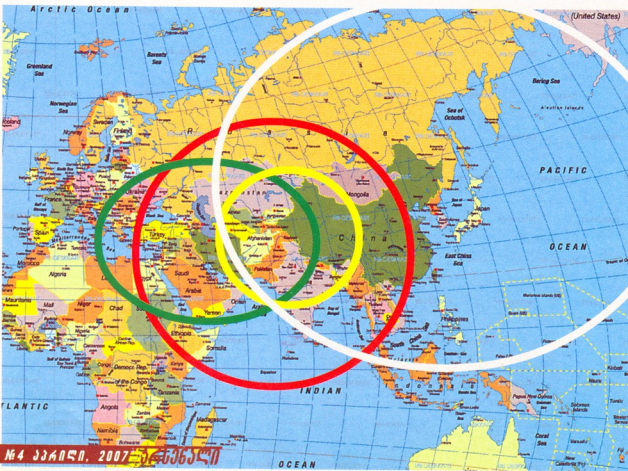
თუკი ბალისტიკური რაკეტის ქობინს ვადალას ეს დასრელებაც და ატმოსფერო-ში შეუძლია, მაშინ საყროსი ნარეიება რაკეტ-სწინამდებელი თავდაცვის მსაქმე ხელე - მობაღერი ანტისარაკეტო სისტემს THAAD - 100 კმ-ზე სიმაღლეზე და 150 კმ-ის სიშორით აზიანებს პარდაბირი მოხვედრით ბალისტიკური რაკეტის ქობინს. THAAD-ის შეიძლება დას-მარება ვაუროს მოდერნიზებული Patriot-ის ახალმა სანტიმეტო რაკეტა PAC-3-მაც.

ეს არის ძალიან მოცულე ის, თუ როგორ უნდა იმოქცილოს პერსპექტივულმა ამერიკულ-მა რაკეტსაწინამდებელი თავდაცვის სისტემამ ამ სისტემის რა კომპონენტები შეიძლება განთავსდეს სამხრეთ კავკასიაში და კერძოდ, საქართველოში, ვერცხვრითი მწელი საოქმე-რება (ან სწორედ საყროთა თუ არა). თუკი თვარი სახლი ასეთი თხონეთი მიმართავს საქართველოს ხელისუფლებას, ეცემა, უარ-ეფიცი თანეს ამ მოცულე.

ირაკლი ალადაშვილი

ზოგიერთი ქვეყნის ბალისტიკური რაკეტების წვდომის არე

- პაკისტანი
- ირანი
- მრედილოვთ ვარეა
- ინდოეთი

"აზგარნი იმდენად მკვირი ღირდა, რ(ი)მ ტყვეობის კი ცვლიდნენ..."

ქართული ეპოქური ფანს მხოლოდ დასაწყად არ იყენებდა

თანამედროვე ქართულ ენაში კარგა ხანია აღარ იხმარება სიტყვები აჩაბერი, თორნი, იალმაგი, საბარკული, საჩერნე და კიდევ უამრავი სხვა, რომელთა გარეშე წინათ ქართველი მეომრის აღკაზმულობას ვერ აღწერდი. არადა თუნდაც მხოლოდ საბარკულის, ანუ ბარკლის ჯავშნის, საჩერნეს — წვივის აბჯრისა და სახის დამცავი ზურვის, აჩაბერის გარეშე ბრძოლის ველზე გასულ მეომარს ხშირად არა მარტო გამარჯვების, გადარჩენის შანსიც ნაკლები უქონდა. დიდი მეფე ვახტანგ გორგასალის ხომ ილიაში გორდევულმა ჯაჭვის პერანგმა იმსხვერპლა. შეხადლოა, მეფის დაუდევრობა მეტისმეტი თავდაჯერებულობის ბრალი იყო, ამ მხრეც სხვა ქართველი გმირებიც სცოდნებოდნენ. მაგალითად, არჩილ მეფის "გაბაასების" მიხედვით, გიორგი სააკაძე ხშირად გადიოდა ბრძოლის ველზე მუხარადის გარეშე. ჩემს სახეს რომ დაინახავნ, ყო ზილდაშები დაფრთხებიანო: „მოურავმან იმ ომზედა მუხარადი არ დაიდგა, თქვა, რა მიცნას ეგულობაშმა, ბრძოლადა ახლოს ვინ მამიდგა“.

სამი ცხნი, ჯაჭვი, ხმალი მუხარდი, საბარკული მათი ვანი ზურმუსტის ბუდეით იფრქვითა ლუსკუნია.“
მუხედვედ სართი შტინებისა, ცველა ქვეის მიემართა აღჭურვილის თვისებური და განსაკუთრებული იყო. მათ შორის ორგანიზებით გამოირჩევა ქართული საჭურველი. თრავლეში არქეოლოგიური გათხრების დროს ნახვიან ბეჭ. მესამე ასასწლეულის ბრინჯაოს მუხარადისა და ფარავის ნაშთი, ხოლო ვანი — ბრინჯაოს საბარკული და საჩერნე, რაც ცხადყოფს მათი გაცოებისა და მოხმარების უძველეს და უხალეს კულტურას.
მათი თანხმად, აუტს იმის ღმირი არვის ნაბიჭი თოხედანი ოქროს მუხარადი ესურა.
ზოგი საჭურველი იმდენად ძნელად გასაკუთრებული ყოფილა, რომ დრო ბერი სჭირდებოდა და შრომა. ამტომ თურქ საყვად მერადეც ფასობდა შესამხსელად, მასზე ცველა მოძარს არ მიუწევებოდა ხელი. მაგალითად, ჯაჭვის პრემიის მოსურა უზოღესი საქმი იყო. ის ასა თასზე მეტი რგოლისად იყენებოდა. თითოეული მათგანი შუღლეულები არ მიუღწევნიდ იყო. შუა საუკუნეების ტექნოლოგიით ვაჭოთხურები შრომა, უდავდეს ნებისყოფა და ცოდნა სჭირდებოდა ჯერ საკრებულ მყოფლის დამხდებს. შემდეგ ზომზე დანება (რგოლით სხვადასხვა ზომისა), დაწყება თავის დატრეკვლის, დატრეკვას ფარეშის (მოქლინის) გაკეთებას, ჩასვას, მორე-

ბასა და ფარეშის გყრას. ისტორიული ცნობების მიხედვით, ამ ოპრაციათა უძველესობას ქალები ასრულებდნენ. საინტერესოა ერთი წყაროს გადმოცემა, რომლის მიხედვით მეზომებზე საჭურველი ვაჭოთხებისგან სხვის თითო ტყვე თითო აბჯრით გამოუსყდათ.
სამუხარად, ისტორიამ არ შემოგინას ისეთი წყაროებითი ძველი, რომელიც ზუსტ წარმოგვანს შეგვიქმნა ქართველი მეომრის აღჭურვილობაზე. ამტომ ისტორიკოსებს კვლევები, ძირითადად, ქართულ საკულსო ფრესკებს, ხატებს, უძველეს მონუმენტურ საქართველოში შესრულებულ ჩანასტებსა და არქეოლოგიურ მასალას ვყრდნობა. ამ მხრე საჭურველზე მეტიც, მგერამ საინტერესო მასალას იძლევა გარეგნის სტელა და წიგნების კანკელი, სადაც ესტატე პლაკიდის ნაირობის სტენა გამოისახლა.
ქართული სამხის მკვლევართა აზრით, მნიშვნელოვან ინფორმაციას იძლევა წმინდა ვიორგის მრავალრეცხვინი გამოსახულებები ქართულ მუხრესებსა და სატყველ წმინდას ცველა შემოვცემში მოძარის სამხის აჯვია თუქვა ეს მასალად არ არის საქართველოში შეჭურვილობის სრული სურათის აღსადგენად.
სულხან საბას განმარტებით, აბჯარი ზოგადი სახელა ყოველთა საჭურველთა. შეიცავს ჯაჭვს ან ჯაჭმს (თორს), მუხარადს, ქაქს, საბარკულს. ამ სახს უნტება კადა და მოსახმან (მხარა) და მოძარის აღჭურვე-

საჭურველის თითოეული კომპონენტები ძალზე მნიშვნელოვანი იყო მეომრისთვის. ხშირად მისი დაღუქვა სწორედ საქონლის, საბარკულის, ჩაქმნის ან საჭურველის სხვა ნაწილის უქონლობას ბრალდებოდა. ამ საქონლზე თეთი არწილ მეფეც კი ამსხვლებს ყურადღებას, ამხის, „უჭურვადე იმ შესველა კარგთა კაცოვან ავაი.“
იმას, რომ საჭურველი მეომრისთვის სავალდებულო ქონებას წარმოადგენდა, მეტყველებს „სელაშვიის კარის გარეგაცა.“ რომელიც მოძარის საჭურველზე ნათქვამა: „ერთი ტანსაცმლის მატეა, სხვა ცველა აბჯარი რახმეცა თანა აქუს ჯაჭვი, მუხარადი, ხრძელი, საბარკული“. საჭურველის აღწერილობას ესხვებით „ვეუხრესკისანამც“:
„ყოღბინი გახსნეს, პოუს მუნ აბჯარი სამი ტანი, რასაკავითი შემოსენ მოძარნი

სენსურები

ივემდენ ხოლმე თუ რომელების ჯაგმის მსგავსად ორ ნაწილად გაყოფილი (ზურგისა და მკერდის) და სამხრეთით შტურული სარტყელი მკერდებოდა.

უკნობა, როდენ დამწყეს საქართველოში ჯაგმის ხმარება უძველეს ჯაგმად კი ფარან მუხუც პრეცედის სამარხში აღმოჩენილი ბრინჯაოს ფორფიტებით შედგენილი გვიპტური ნიმუშს ითვლება. ფარან ამხრობტე მუარის (ძვ. წ. მერე ათასწლეული) სამარხში ხის ტახტზე ამოკეთილი ფიფურებზე ლითონის ფორფიტებით შედგენილი ჯაგმების აღმოჩენის შემდეგ მკვლევრები ვარაუდობენ, რომ ჯაგმა პირველად სწორედ გვიპტელებმა შეიძიეს. მითაც კი ფართოდ გავრცელდა ასურეთსა და ბაბილონიში. პერიოლოტის ცნობით, სპარსელების ჯაგმანიც გვიპტურის ჰგავდა. პოსტსპობოთა კემბრის ტერიტორიაზე უძველესი ჯაგმანი ურარტუს მფეე არგოტ პრეცედს კეთუენის. იგი ცხრა განსხვავებულ ფორფიტისგან შედგება. ქსენოფონტეს ანაბასისის მიხედვით, ერთ-ერთი უძველესი ქართველური ტომი ხალიბები სელის მძლე ჯაგმებს ატარებდნენ, რომელმაც ლითონის ფორფიტების ნაცვლად დაგრესილი სელისვე ოსმები იყო მიმარებული. თრიალეთის ვორდამში (აღრული ბრინჯაოს ხანა) ბრინჯაოს ჯაგმის ნაწილები, ხოლო ენამბ, თავლიოსა და კალკედონ ბრინჯაოსა და რკინის ჯაგმის ნაწილები და ჯაგმის ფორფიტება ნაპოენი, ისინი მესამე-მეორე სუკუნეებს მიეკუთვნება. გვიანდელი წერილობითი წყაროების მიხედვით, რუსეთისა და ცრობის ქვეყნებისგან განსხვავებით, თორს, ჯაგმისა და ჯაგმის საქართველოში ერთდროულად ატარებდნენ.

მეობრის ჩაცმულის ერთ-ერთი ატრობუტა მოსახმბი, ხევიდან ესხა ჯაგმის, გულზე შტურული და უკან გაღაშტურული, ისეთი, როგორც ატენის სიონის აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ფასაზე გამოსახულ ქტიტობის აქო მოსახმბი (მანარა) უჩეტაღად სდა, მსუხუტე ქსოვილის იყო, სარჩულანია, მარჯვენა მხაროან ან გულზე მრგვალი საკმინი დამარებული, ვრძილი, ბიზანტიური ქლამბრის ტიპის.

მისი თამხმლები ატრობუტა სამკრეულ სარტყელი, რომელიც კარგა ხანს მოსახმბის შესაკარგად იხმარებოდა, მოგვცოდა კი უფრო სამკარგულად გამოიყენებოდა.

მეობრის საქურელის ძირითადი ნაწილია თვისპურავი, რომელიც რამდენიმე ნაწილისგან შედგება: ჩამალხა, მუხარად, შარდი, ჩაფხუტა, ანაბერი, ცვერციხი და ჩაჩენი. წერბლითი წყაროებში ცვლადი ადრე ჩამალხა მოიხმენება. ვასტანე ვორგანის მესტრანი ჯუანშერი ამბობს: „მეყეს ოქონის ჩამალხი ეტურა.“

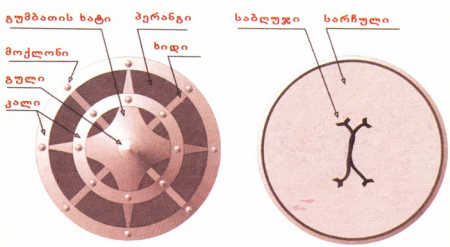
სულხან საბას ლექსიკონის მიხედვით, თვისპურავის ცვლა ნაწილი ერთმანეთისგან განსხვავდება, – „ანაბერი არის ზოფი პრდევის სახე“, რომელიც მეობრის სახეს დაზანებისგან იფარავდა. ცვერციხი მხოლოდ თვისპურელ პოლოტებს ეწოდება. მუხარადი პოლოტკია წინ და უკან ზარადით. ჩაფხუტა უსარაღა, სავცხერეთი, ჩაჩენი თსუხე მცირეპოლოტკიანი და მცირეზარადანია. ჩამალხი ლტინი ჯაგმებისგან არის დამარდული და უპოლოტკია. იმის გამო, რომ ფრესკებსა და პარელიეფებზე თვისპურავები იმეათად არის გამოსახული, ძელთა შიო განეთარების კანონზომიერების დადგენა, იმის განსაზღვრა, რა დროს როგორი ფორმს ჰქონდა თვისპურავს, ისტორიკოსები ვარაუდობენ, რომ საქართველოში, ძირითადად, წიათი დასრულებული მუხარადები გამოიყენებოდა.

მეობრის სელის მტყენის დამკვე ფუნქცია სავსეზარა, ჯაგმინი ხელითაინი ასრულებდა.

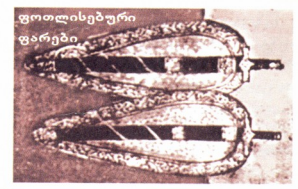
ბრძოლის დროს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ქვეა კალურების დაცვის შესახმბისად, სპარკული, სამუხლე, სარჩენ და ფესსატყელი ხარისხანი, გამძლე და მოსახმბისხელი უნდა ყოფილიყო, რათა მარტყელ გამოიყენებნა ქვეისსაც და კეკელისსტსაც. მაგალითად, 10-11 სუკუნეებში მეობრის ფესსატყელი შემდეგი სახის იყო: 1) მაღალკვანია, მუხლისთავებს მიმარენილი დაბებილული ნაწილი; 2) მაღალკვანია, რკალიტურა.

ლიბის ასეო სურათის კვლით: დასავარტელი საქურელი – კასა ჯაგმანი, მოსახმბი, სამკრეულ სარტყელი, ქაფი, სპარკული, ფესსატყელი და ფარი. რაც შეეხება არაღს, მეობრის აღმურავის უმოარენი ატრობუტები იყო: ხმალი, შუბი, მშხალი, ორილი, მახვლი და ლახვარი.

წინადა ვიორების სატების მიხედვით მეთაურთსუოტეტ სუკუნეების მეობრის საქურელის ნაწილები არ იცვლება და შედგება მსუხუტე ქსოვილის მძლე კამისგან, რომელსაც ნაკვეტბად დამუხუბული ქველტანი და გრბული და ვირო სხელები აქვს. კამაზე ჩამოცმულია ტყავის თუ ქსოვილის სარჩულზე დამარებული ლითონის ფორფიტებით შედგენილი ჯაგმანი, რომელიც ორი ნაწილისგან შედგება: წელის ზემა და ქვემო. ზედა თავისუფლად ჩამოშტურული, ქვედა კი წელზე სარტყელი დამარებული. ჯაგმანის უჩეტაღად მძლე სახელები აქვს დღევანდელ ზოგჯერ უფრო გრძილიც. ქვედა ნაწილის შემდეგნელი ფორფიტების ფორმს და ზომს განსხვავებულა ზედა ნაწილის ფორფიტებისგან. ჯაგმის ზედა ნაწილი მრგვალად ან ოთხკუთხედად არის დრმად ამოხროლი ცვლიან. გურკვეცელთა მთლიანი იყო და თავზე გაღა-

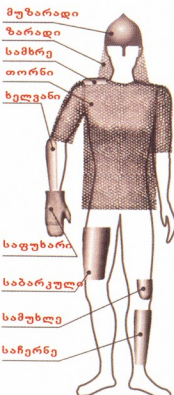
უბის ფარი

ფოთლისცხურბი ფარები

ტყავის ფარები

მუზარადი
ზარადი
ხამჩრე
თორნი
ხელვალი
საფხარაი
სამარკულა
სამუხლე
სამერანე

გვიგა მუზარადი

საიკლესიო მხედართა ჯვრები და გულსაკიდები

ალექსანდრე მეფის
ჯაჭვი

ხელნაღი

ბეკთარი

ჩაჭრილი ცეცხლი კიდები, ცეცხლი კაფხე
ორნამენტანი ზოლიერებულები; 4) ორი ნაწი-
ლიანი შექმარი, ტყეისა თუ ლიორის
სატრევისა და საცეცხლის მთავარად ჩამო-
ყვანილი ცეცხლი, ცეცხლი მწვანად ორი
შესაკრავითა შეკრული, ისე, როგორც ეს
გამოსახულია საქოს წმინდა გიორგის სატყე-
ოების ხანადა საწვევად ახარაი – საწ-
ვრე ჩამოყვანილი ჰქონდა სატრეველი, რომელ-
საც ვერძი და ვრძელი, ძალზე წვეტიანი
ცხვირი ჰქონდა, რაც იცავდა ფეხს უხა-
ნიდან გაბრუნებისგან.

უაღრესად საინტერესოა ქართველი მეომ-
რის ცხენის აღკაზმულობისა და საჭურვლის
აღწერა. ის დროა განმჯდომი იცე-
ვლები, მკვლევრები ცხენის აღკაზმულობის
საერთო სურათის შესადგენად ზემოსწერულ
წყაროებს ეყრდნობან.

ცხენის აღკაზმულობის უწინაშელოვანე-
სი ნაწილია უნარი, რომელსაც ფრად
ტყეისგან ან ქვირილისგან ამხედრებენ, და
უხანგები. უხანგები ჯერ ტყეის თასის
მარჯვენის ფრდის ყოვლი, მოგვანებით კი
ლიორისგან ამხედრებენ. მკვლევრების აზრით,
უხანგების შუქრებს მნიშვნელოვან მუკა-
და ხელნართული ბრძოლის ტყეა.

თვალსაჩინოების სახით ცხენის ჯავში
ორგან გვეხვება: აღმის გარე მდებარე ც-
ლესია ჯვრავის ჩრდილოეთისა და სამხრ-
ეთის ფრესკები და ნიკორწმინდის დასავლეთ-
ის კარის ტომანის რელიეფზე ცხენის კისრის
კაფხე ფიგურის ზემოთ გაყოფილება ზოლიად.
ყვრაობაში ცხენის ჯავშით შუქრება მთვრე-
მეტე საუკუნის მორე ნახევარში შემოსული
წესად.

მეომრის საჭურვლის მნიშვნელოვანი
ნაწილია ფარი, რომელიც საქართველოში
ცნობილი ყოფილა ბრინჯაოსა და რკი-
ვის ხანაშიც. ღილოსა და კაჭრეთში
ნაპირვია ბრინჯაოს ხანის მრავალი ფარები.
პერიოდტესა და ქსეროფონტეს გადმოცე-
მებით კი უძველეს ქართველურ ტომებს
მოსხმეს, კოლხებს, მაკრინებსა და მოსინ-
კებს მიწუელი და ხარისტყავადაკარე-
ლი ფარები ჰქონათ.

ისტორიული წყაროების მიხედვით,
საქართველოში მრავალი ფარები გამოიყ-
ენებოდა. ლიტერატურაში დამკვიდრებუ-
ლი შეხედულებების მიხედვით, მრავალი
ფარი ხეთებისად მომდინარეობს და ცხ-
ენისხობის უკავშირდება. სიმრავლის გამო
ის უფრო მოსახერხებელი სახმარი ყოფი-

ლა მხედრისთვის. ამასთან, ბრძოლის დროს
დარტყმასაც უფრო იოლად იხსნებოდა.

ძველი ქართული საბრძოლო ხელოვნე-
ბის მკვლევარი კოს ტუმბოტოც ლევან კაკა-
ლიძელი და კოს ზარნაძე აღნიშნავენ, რომ
ფარის მეტწილად საუკუნის ხეგსურულ
ფარკაობაში აქვს არა მარტო თავდაცვის
არაღის ფუნქცია, არამედ როგორც შტეტის
იარაღი. საბასეული სიტყვა „ჩაფარება“ კი
იმზე მტკიცეობს, რომ ფარს, როგორც შტეტე
არაღს, დიდი წილი ისტორია აქვს. მკვლევრე-
ბის აზრით, გამსაკურებით საინტერესოა უფის
ფარი, რომელიც გულის დაცვის გარდა, ძირ-
ითად ფარის დარტყვის შემთხვევაში მის
ფუნქციასაც იხვევება. მუხობილი მას მარ-
ჯვენა ხელით იმხმელდა უფინ (სწორედ
ამიტომაც იყრება ტალავების საკინებ მარ-
ჯენზე) და არა მარტო ასაფრებულად, საცემ-
დაც მხარობდა.

ხეგსურული გადმოცემის მიხედვით, ვინც
ჩაწარა არაბულს, ხანში შუგულ ხეგსურს, ჩა-
სეცხება ორი ასაფარება, – შტეტე ამხმენ,
მგარი მოფარკევა, ან დავგამტყევა. ასა-
ფარებების ღრტირბიზრებულ ჩაწარის
უთქვამს, არაღით შამამტყევი და მე ფარის
ამრა ვეჩქეტი. შტეტეს და ეს ასაფარ კაცი
ფარს უკან ისე დამაღულა, რომ ვერ იძველს...

შუკე საუკუნის დასაწყისში საქართველო-
ში მოგზაურობის შემდეგ ცნობილ რუს მკ-
ვლევარს დაუწერია სამეცნიერო ნაშრომი
„კავკასიური არაღი“ ამ წიგნში ქართული,
კრბოლ, ხეგსურულ ფარზე ნათქვამია: „ხე-
გსურული ფარი და აბარა, ადრე ეხოდენ
განთქმულინი, ჩვენს დროში სათამაშობად
ვეჭყენება, ამიტომაც ძელი წარმოსადგენა,
რომ ასეთი დამცევი აღჭურვილობა დანაშ-
რულების ამარბილდა, მერამ არსებობს მრავ-
ლი საბუთი იმისა, რომ ტყეატი კი ვერ
ხერტება მათ.

მუხუშენი არის ერთი ასეთი ფართიანი,
აქლბის ტყეისა. თუკეა თქუქრა, მგარამ
სრული ანაღევა კავკასიური ფარების. ამ
ფარზე ჩატრდა ცდა კახაგეს ურადინგმა
სახანბო ნიშნების კარგი შამკა დარტყ-
ვატრბრტე დამხეულ ფარს. შამკა დამხს-
ვრა, ფარზე კი უწინაშელო კვლიდა დარა“. ასეთი
ფარი, კარგი აბარა და საჭურვლის
სახეა ნიშნები, საუკუთესი არაღი, კარგი
სამხედრო ცოდნა და მოქილი მღაფი, ცსა-
და, შესანიშნავი დამცევი იქნებოდა მეომ-
რისთვის.

საქართველოს ისტორია და სამხედრო
ხელოვნების შესახებ შემორჩენილი უაღრესად
საინტერესო მასალები იმას მოქმობს, რომ
ქართველ მეომრებს თითქმის არც ერთი პირობა
არ აძლავდა გამარჯვებისთვის.

P.S. მეომრის აღჭურვილობის სხვა უკე-
ლებელ ატრბიტებზეც ხმაღზე, აფიზე, მხ-
ვილებ ლახარზე, მწველი-ღარზე, შუგზე და
ა.შ. „არსხაღის“ მკითხველს მოგვიანებით
უკვამობი.

მსტორობის ისტორია საქართველოში

(გაგრძელება)

სამხილო პოლიტიკური დაზვერვის დასუსტების მიზეზები გიორგი III მეფობის ვაჟს

დავით აღმაშენებლის მეფობის პერიოდში მსტორება ინსტიტუტს გიორგი შინგობართუხუცესი-ჭყონდიდელი ხელმძღვანელობდა (აღბათ, ამიტომაც მოიხსენიება იგი იმ პერიოდის ქართულ და უცხოურ ისტორიულ წყაროებში ასე ხშირად). დაზვერვის საერთო სტრატეგიისა და ტექტიკის განსაზღვრა-ჩამოყალიბება კი უცილობლად თავად დავით მეფის პრეროგატივა იყო. დემეტრე I და გიორგი III მეფობის ვაჟს ძალზე დაუსტდა. ამის ერთ-ერთი მიზეზი შინგობართუხუცესი-ჭყონდიდელის სახელის (თანამდებობის) დასუსტებაც იყო. მტრის ვაჟმუშების მოძალახა, ფეოდალების (რომლებიც ყოველნაირად ცდილობდნენ მეფის ხელისუფლების შესუსტებას) მსტორება-აემუავების გაძლიერებაც თან დაერთო. საფიქრებელია, რომ ხშირად გარე და შიდატარები კოორდინირებულად და შეთანხმებულად მოქმედებდნენ. ამიტომაც იყო, რომ სამეფო ხელისუფლების წინააღმდეგ შეთქმულმა შეთქმულებას მოსდევდა, ხოლო მამამლანური კოალიციის საბრძოლო მოქმედებები და თავდასხმები ხშირად სრულ მოუღონებლობას წარმოადგენდა.

ასეუ პირობებში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭებოდა იმ პირის ერთგულებას, პატრიოტიზმსა და პროექსინალიზმს, ვინც მსტორებს უშუალოდ ხელმძღვანელობდა.

ვინ ხელმძღვანელობდა მსტორებს

ისტორიული წყაროების შესწავლის საფუძველზე შეიძლება გამოთქვათ ვარაუდი, რომ შუა საუკუნეებში, როცა საქართველოს ერთიანი სახელმწიფო გერ კიდევ არსებობდა (ე. ი. XI-XV საუკუნეების მანძილზე), შუგავა-მსტორების საქმიანობა პირადი და უშუალო პასუხისმგებლობა მნდატურთუხუცესს ეკისრებოდა. მნდატურთუხუცესი უფლებრივად ამირსპასალარის, საქართველოს ვაჟის მხედართმთავრის თანამხრო იყო. მას საქართველოს ყველა კუთხეში ექვემდებარებოდნენ მნდატური.

„გარეგან ხელმწიფისა კარისა“ გეგმონის: „მნდატური სამსი სამხი არის ამიერ და ამიერ. ხოლო სახმი არანაური არანა: იკურკელოსიჲ, შერაქისიჲ და ვარანასიჲ და სხვა ყველა გლეხია“ (ივანე ვაჯ-

აშიშვილი, ოსხულენაი, ტ.6, გვ. 389). ამ ისტორიულ დოკუმენტში მნდატურის ფუნქციების მხოლოდ ნაწილია (მცველის მთავლობა, საპატრი სტუმრის ხელვა, ზრის მუშაკთა ზედამხედველობა და დანამავის დასაც) შემორჩენილი. საფიქრებელია, რომ დაკარგულ ფურცლებზე მნდატურთუხუცესის ფუნქცია-მოვალეობანი უფრო ფართოდ იყო მოცემული.

მართალია, ტრძინი „მნდატურთუხუცესი“ ქართულ ისტორიულ დოკუმენტებში პირველად გიორგი III მეფობის დრის არის მოხსენიებული, მაგრამ ივანე ვაჯაიშიშვილის აზრით, „საფიქრებელია, რომ ეს ხელისუფლება გიორგი III-ზე კარგა ხნით უწინარესაც უნდა ყოფილიყო... მნდატური-საქართველოში უკვე XI საუკუნეში არსებობდნენ“ (ივანე ვაჯაიშიშვილი, დასახელებული ნაშრომი, გვ. 295), ცოტა ჭკვიანი კი წერს: „ქართველი მნდატურთუხუცესი... სახელმწიფო ფოსტისა და მამოსლის მინისტრის მოვალეა“ (იქვე, გვ. 296).

ავაგენების სიმონ ვანამას აზრით, „მნდატურთუხუცესი, რომელსაც ხელისუფლების ნიუთერ ნინად ოქროს კერხისა ჰქონდა მინიჭებული, იყო სამეფო კარის. შინგავა საქმეთა და ფოსტის მინისტრი“ (სიმონ ვანამას, შრომები, ტ. 5, გვ. 156). თუმცა ავტო ასეთი „წყარანი“ და „მწოდებანი“ იქნებოდა მნდატურთუხუცესის სამუშაო.

ჯერ ერთი, მნდატურთა ერთ-ერთი მოვალეობა „მოთარბობის სხდომების“ დაცვა ყოფილა. მეორეც, ხულხან სამ ორბელიანის განმარტებით, „მნდატური – არს ხელაღრვანის მიუყვია თანა მივდა მცვეი, რომეცა მიერ წარედინებთა განიგების ყოველნი. ხოლო მნდატურთუხუცესი – წინაშე მეფისა მცვაილია და მოყავი ხელაღრვანისა და მტარვალი მრისხანე და მტარჯველი. ხოლო მნდატური – კილია და სასხი-არული, ხოლო ოდესჲ საინ(ს)ხედიცა და არს სისხლის დამთხველი, ხოლო მტარვალი არა მუსიციონელ ხელაღრვანისა“ (ლექსიკონი ქართული, ტ. 1, 434 გვ.).

„მტარვალი მრისხანე და მტარჯველი“ ფოსტის მინისტრი ცოტა ძნელი წარმოადგენია.

ქართველ ისტორიკოსთა აზრით, „სამეფო-დღვერი აბარტო შინგავა საქმეთა უწყებაში შიდილი, რომელსაც სათავეში მნდატურთუხუცესი ედგა“ (საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ.3, გვ. 224). ამიტომ მნდატურთუხუცესის მოვალეობა უპირატესად სამეფო კარზე შეთქმულების გამოვლენა, განფიქრობილი დიდებულების დატყვევება და სადაზვერვო-დივერსიული ოპერაციების

დაგეგმვა-ჩატარება უნდა ყოფილიყო.

ქართველი ისტორიკოსების (ი. ვაჯაიშიშვილი, ს. ვანამასა, შ. მესხია და სხვ) გამოკვლევების საფუძველზე შეგვიძლია ქონილოვორად დავალოთ საქართველოს მნდატურთუხუცესთა ვინაობა XI-XII საუკუნეებსა და XIII ს-ის დასაწყისში.

საქართველოს პირველი მნდატურთუხუცესი, რომელსაც გიორგი II მეფობის ბოლოს და დავით აღმაშენებლის პერიოდში ჰქონდა ეს სახელი, ივანე ვანამასის ლეგენდა ერისთავი-ერისთავი იყო. ის სუმბატ ვანგურს ძე ორბელის შვიკვალა, რომელსაც დემეტრე I დროს (დასლობით 1128-1155 წწ.) გეგავ ეს პოსტი. დავით V-მ ხანძიკელ მეფობის მოუხედავად, მამის, დემეტრე მეფის ყველა ფაფრივით, მათ შორის სუმბატც, მოიცილა და ამირსპასალარად დიდიდიან გამოყვანილი თირქამი დანიშნა. სუმბატის ვინაობა, რომ რადგანც იმ პერიოდში ამირსპასალარისა და მნდატურთუხუცესის სახელი ტრადიციულად ერთ პირს ჰქონდა, დავით V-ს დროს მნდატურთუხუცესიც თირქამი იქნებოდა. სიმეხი ისტორიკოსის ვანამასის ცნობით, განაგრძებულმა მამა-შვილმა სუმბატც და ივანე ორბელისა გიორგი III-ს სწორედ ამიტომ დაუპირისმხარი და დავით V მოკლეს. თუმც საქართველოს ისაღმად მუქვე სუმბატც ორბელი ამირსპასალარად და მნდატურთუხუცესად აღარ დააბრუნა (აღბათ, ასეთი ვაჟი). სანაცვლად მისი შვილი აზრეულად დიდა. ისტორიული წყაროების თანახმად, 1161-1177 ან 1178 წლებში ივანე ორბელს გეგავ ამირსპასალარისა და მნდატურთუხუცესის თანამდებობები. ორბელთა აჯანყების შემდეგ ორბელ სახელი ნაყვინდარ ვნახარას ერეო, რომელიც ქართველი მეტყვანის სიტყვით იყო „გახრდილი პატრიოთავან“. თამარის გამეფებისთანავე დიდგვაროვანი დიდებულების მოთხოვნით „უგვარი“ ვნახარას 1185 წელს პოსტი დატოვებინეს. მის მავიერად თამარ მეფეც მნდატურთუხუცესად ასვევ მამის, გიორგი III-ს ერთგული და მის მიერვე „გახრდილი“ ჰვაბერი დანიშნა, რომელიც იყო წულეზე მეტყვანი (გარდაცვლელამდე) იანურენება და უწინმეფეობის პოსტს. 1205 წლიდან ზაქარია მხარგრებილი გვევხეობს ამ სახელის პატრიონად.

ორბელთა საგვარეულოს აღზევება XII საუკუნეში

ჩვენ ადრევე ვწერით, რომ შუა საუკუნეების საქართველოში მსტორულ-აგრტორულ საქმიანობას მეფის გარდა დიდგვაროვნებიც ეწეოდნენ. სადაზვერვო ვაჯაიში-

ში მიაღწევა. ამიტომ მათთან დაპირისპირება ცენტრალური ხელისუფლებისთვის წარგნობანი იქნებოდა, თუ უფრო ძლიერი „საქესპანსაზრობის“ – სამხრეთ და საგარეო პოლიტიკური დაზვერვა, ოპერატიული და სტრატეგიული სამხედრო დაზვერვა, სამხედრო კონტრადაზვერვა და პირადი დაცვა – „ძინა-სა“ არ ეყოლებოდა.

მეფის ხელისუფლების დაცვა უპირველესად პირველ ვაზირს – შწინებარათუხუცეს-ჭირბედელს, ამირსპასალარსა და მანდატურთუხუცესს ევალებოდა. მათ იციოდნენ ქვეყნის ყველა საიდუმლო, ვაზირის და მსტოვრების ქედის სიდიდით და ნაძლი. ვიტიგე III-ს მეფობის ვაჟი, საგარეულოა, რომ პირველი ვაზირის სახელი ძალზე შეზღუდული იყო ამირსპასალარისა და მანდატურთუხუცესის სახლის მიერ. ამავე ვარაუდს აძლიერებს ამ პერიოდში პირველი ვაზირის ისტორიულ წყაროებში მოხსენიებლობა მაშინ, როცა იგინე ორბელი საგარეო თუ საშინაო საქმეებში სისტემატურად ფიგურირებს. იგი წლების მანძილზე პირველი სარწმუნო და მსტოვართა ხელმძღვანელის „სახელისუფლებას“ სწორედ ის იკავებდა და მოხელეობისთვის ფარულად აკონტროლებდა. ამავე დროის მის უცხოურ მძა ქეთარ ორბელი მეფობის თუხუცესი იყო. საინტერესოა, რა დამსახურებისთვის მიიღეს 1156 წლის შემდეგ ორბელიებს ესიონენ მნიშვნელოვანი სახელმწიფო პოსტები?

ამდენიმე ისტორიული წყარო სწორედ ორბელიების ფარულ მოქმედებას უკავშირებს.

მეფის დავით V-ს უცერო სიციფლს, მისი მეფობის ექვს თვეში დასრულებასა და ვიტიგე III-ს გამეფებას. ფაქტია, რომ სწორედ ამ პოლიტიკის შედეგ ქვეყნის თითქმის ყველა მნიშვნელოვანი სახელმწიფო პოსტი ორბელიებს დაეკავს. იგინე ორბელმა მეტად ემშაქური და შირსიძე-მავალი სვლა გააგეგმა – დავით V-ს შირსიციფლიანი ვაჭი, დენა (დებეტე) უფლისწული აღსაზრდელად და ვითობა საბეჭდო-ლენური იგინე მამულში წაიყვანა, სინამდვილეში ვასწიფილი ვიტიგე მეფის შანტარების იარაღი სჭირდებოდა. უკვე მოიწოდეს და დაეკავებოდა დენას იგინე ორბელმა ციფლად თავისი ქალიშვილი შერთა და, აღზობა, გულში საქართველოს მომავალი მეფის – დენას სინამდვილად და ქვეყნის რეალურ მმართველად წარმოედგინა უკვე ამავე. ვიტიგე III კი ამ შანტარულ გეგმებს თანამედ ვერ შეძლო აღიღოს, არც ერთგული მსტოვარ-უგმანი ედგენ ვერდეს, საქართველოს მეფის დიდი ნილობა ორბელთა მმართველთა იგინე გამიონატა, რომ დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობის ამისის ციხე-ქალაქის მართვა რამდენიმე წადარო იგინე ორბელს და თან პატეხსა და დიდებას არ აუღებდა.

თუმცა დიდებისმოყვარე ორბელიებს ეს არ იყენებდა და ვერ ამის-ქალაქის საგარეოდ გადაეცემა, ხოლო შემდეგ მითიანად საქართველოში საქმეის მართვა მოიწადინეს.

ორბელთა ვანდგომის მიზეზები

ორბელთა საგარეულის უკმყოფილება ოცი წლის მანძილზე გროვებოდა, თავთან ამის-ქალაქის მფლობელობასა და ამირობას უკავშირდებოდა. იმ პერიოდში ქალაქები უკვე დიდი სიდიდის წყარო გახდა. ამიტომაც დავით აღმაშენებლის ვანდეკალების შემდეგ დიდგვაროვანი ფეოდალები დიდად იგინენ მოწადინებულნი, ხელთ ეციდით და შეწარმენებოდათ სინამდვილისა და დამოუკიდებლობის ისეთი საშუალება, როგორც იგი ქალაქები. მშვენივრს ვამედირების კვლობაზე ვაჭრებისა და ხელისნებისაგან მიღებული შმოსავალი თანდათან იზრდებოდა. ამიტომაც იგი, რომ იფადლოვარ არისტოკრატთა თავამიდებით იზრდებოდა ქალაქების დაუფლებობა და ვაჭარ-ხელისნების კონტროლის მოსახლეობადა. თავის მხრივ, საწიფო ხელისუფლებამ ცდილობდა ქალაქებზე თავისი უფლების შეწარმენებას.

შუა საუკუნეებში საქართველოს ქალაქები, მათი კოეფიციენტის თვალსაზრისით, რამდენიმე კატეგორიად იყოფოდა:

1. „ქველი ქალაქი“, როგორც, მაგთობისი და ქეთაისი, საფეოდალო არ გაიცემოდნენ; ისინი უშუალოდ საქართველოში იყენენ და მართვა-გამეფებას და

შმოსავალი მეფის ვაზირს, მეტურგულითუხუცესს ეარა;

2. ზოგ ქალაქს მეფე, სამამულოდ (ანუ სამეფობოქლოდ) ხელმისიციფლი კვალეხი ხოლმე ვანსაკუთრებული დამსახურებისათვის დიდებულს. ის ქალაქი ეკონომიკურადც და სოციალურ-პოლიტიკურადც ამ დიდებულის მფლობელობაში გადდიოდა;

3. ზოგჯერ მეფე ამ თუ იმ ქალაქის მხილოდ შმოსავლის (მოლბინად ან ნაწილობრივ) უწვალობება ხოლმე ერთგულებით გამორჩეულ დიდებულს, ხოლო ქალაქზე უფლებას თითონ იტყებდა. ასეთი ქალაქის მმართველობას მეფის მიერ დამოქონი მხოლოდ ამირციფლებს;

4. სხვა შმოსხევენი მეფე ამ თუ იმ ქალაქის მხილოდ მოვარების უწვალობებს და დიდებულს ამ მხილოდ ქალაქის მოვარებს, ანუ მეფის აღმსარებლობის პირის მოვალეობას ასრულებდა და საბეჭდო შმოსავალი უნდა დაეკათიფლებულიყენ. ეკონომიკურად და სოციალურ-პოლიტიკურად ეს ქალაქი მეფის მმართველობაში რჩებოდა (საქ. ისტორია, ტ. 1, 1958წ., გვ. 176).

ამ წესით (როგორც მოვარები) მართავენ რამდენიმეწი ამის იგინე ორბელი, მაგრამ საწიფო ვარზე მდგომარეობის გამყარების კვლობაზე პატემორავრე ამირსპასალარის და მანდატურთუხუცესი მეფის მოხელეობას აღარ სჯერდებოდა და ამისი „სამამულოდ და საშეიღმელოდ“ უნიდიდა.

თანდთან ორბელიებს მდა გაეზარდოდა ვიტიგე III-ს წამიფეობისა და დენას გამეფებით საქართველოს საწიფის მართვა მონინდომეს.

ორბელთა ვანდგომას ამირსპასალარისა და მანდატურთუხუცეს იგინე ორბელის შმეთაობით 1177-1178 წლებში აშკარა საწიფო შეიქმელებათა ვინაზარდა. ორბელიებს ვიტიგე III-ს წინააღმდეგ ორგანიზებული სამხედრო ამბოხი დენა ბაქონინების გამეფების „კანინიციფო მითიხეობი“ შენიღებეს. მსტოვარ-შმევერავთა გამართული ქსელის შმითხევემთა საქართველოს მეფისთვის მოუდინებელი არ იქენებოდა ვაჭულუქებული დიდებულის ზრახვათა დროულად შმტყობა და წანასხმევე ვანდავურება (რასაც წინადაცქიბთი ეკეთებდა მისი პაპა დიდი დავით აღმაშენებელი), მაგრამ ამ შმითხევემთა საწიფო ამბოხის სათავეში ედვა სწორედ ის პირი, რომელიც ერთდროულად თავდაცვის, უმშიროებისა და შინავან საქმეთა მინისტრი იგი და რომელსაც თავად ევალებოდა ამბოხის გამოვლენა.

„არსენალის“ შმებდ ნიმებრში მოეწინადინათ, როგორ დააქვით თავი ამ ვანდავურებას ვაჭრები მიუღებდნენ.

მედიის სააგენტო

საქსესპანსაზრობები ჟა შშიონიცი

ნიკითბო ნიგნის ბალაონიკოპი!

ან ლარკით 42-43-40
და შიილათ ნიგნის
უანსნეაგნის ბარკოვ

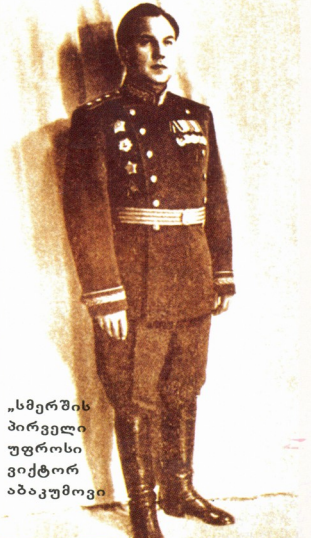
რუსეთის სამხედრო დაზვერვა

მსოფლიოში ერთ-ერთი უძველესი სამხედრო დაზვერვა – გრუ, რუსეთის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის დაზვერვის მთავარი სამმართველო სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურებისაგან ბევრი კომპონენტით (აქ დაღუპვითივ იგულისხმება და უარყოფითივ) იყო და არის გამოჩენილი.

ისრაელის სამხედრო დაზვერვა ამინს-გან განსხვავებით (აღრუ საბჭოთა) გრუ არასდროს განიცდიდა ფინანსების ნაკლებობას – კომუნისტური ხელისუფლება სამხედრო დაზვერვისთვის მატერიალურ, საკადრო და ფინანსურ რესურსებს არ იშურებდა. თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ ხშირად გრუს მუშაობის ეფექტიანობისა და მისი „სადაზვერვო პროდუქტის“ ხარისხი ბევრად ჩამორჩებოდა მასზე გაწეულ დანახარებს.

აშშ-ისა და სხვა დემოკრატიული ქვეყნების სამხედრო დაზვერვებისგან განსხვავებით კი გრუ არასდროს იყო სამხრეთ სავაჭრო სფეროს ნორმებისა და კანონების „მორჩილი“ საუკსამსახური. მისი დღეობა იყო და არის: „მიზანი აპრობლეზის საშუალებას“.

კავებზე მარცხს მიყენებდა რუსეთის ხელისუფლებას „დამოკაცებელი“ და „შეუღრბელი“ გრუს ბოლიდროინდელი ფიასკოები ძალზე განიცავდა. თსულებების მანძილზე იქნებოდა ვერ რუსეთის, შენდგ

„სმერშის პირველი უფროსი ვიქტორ აბაკუშვილი“

კი საბჭოთა კავშირის სამხედრო დაზვერვის უძველესობის მითი. იმპერული აზროვნების მქონე რუსი პოლიტიკოსები არც ამჟამად მალავენ საიმაცეს. საინტერესოა, მართლაც ასე ყოვლისშემძლე და დაუმარცხებელია გრუ?

რუსეთის სამხედრო დაზვერვის შექმნის ისტორია

რუსეთის იმპერიაში სამხედრო დაზვერვის შექმნის ოფიციალურ თარიღად 1810 წლის ანგარია მიჩნეული, როცა სამხედრო მინისტრმა ბარკლაი-დე-ვოლმამ თავის უწყებაში საუკვალური ორგანო – საიდუმლო საქმეთა ქსაშლეცია შექმნა. მისი ფუნქციები იყო:

– სტრატეგიული დაზვერვა (სხვა ქვეყნების სტრატეგიული მნიშვნელობის საიდუმლო ინფორმაციისა და დოკუმენტების მოპოვება);

– ოპერატიულ-ტაქტიკური დაზვერვა (რუსეთის საზღვრებთან ახლოს მოწინააღმდეგის სამხედრო ძალების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება);

– კონტრდაზვერვა (მოწინააღმდეგის აგენტურის გამოვლენა და განეიტრალება). სხვადასხვა ქვეყანაში მივლინებული დიპლომატების უმრავლესობა სამხედრო მხვერავები იყვნენ. გარდა ამისა, იმპერატორ ალექსანდრე I-ის საიდუმლო ბრძანებით მოწინააღმდეგის ტერიტორიაზე არალეგალური სამხედრო დაზვერვა ასევე უნდა ქსარმოუბნათ მდღეებს, ვაჭრებს, მუშაებს, ექსპებსა და წერილ ჩინოფიებსაც.

1836 წელს რუსეთის სამხედრო საინსტრუმენტის გენშტაბში შეიქმნა საუკვალური სადაზვერვო ქვეტანოფილება (სულ ათამდე სამშატო ერთეული), რომელიც აგენტურული ქსელების უქონლობის გამო მხოლოდ რუსეთის სავაჭრო საქმეთა სამინისტროდან მიღებული სადაზვერვო ინფორმაციის ანალიზით იყო დაკავებული. სამხედრო დაზვერვისადმი ამჟამად უყურადღებობამ თავი იჩინა ყირიმის ომის დროს, სადაც რუსეთმა მწარე მარცხი იტყვა.

1863 წელს რუსეთის გენშტაბში ჩამოყალიბდა ორი სადაზვერვო განყოფილება: ერთი ტერიტორიული (ახლის ქვეყნებში სამხედრო ინფორმაციის შეგროვების მიზნით), ხოლო

მეორე ფუნქციური (სამხედრო მხვერავებისა და აგენტურული ქსელების ხელმძღვანელების მიზნით). ორივე სტრუქტურაში ერთად მხოლოდ 22 თანამშრომელი ირიცხებოდა.

1867-1903 წლებში რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ძირითადი ორგანო მთავარი შტაბის სამხედრო-სამცნიერო კომიტეტის კანცელარია იყო. რუსეთ-თურქეთის (1877-1878 წ.წ.) და რუსეთ-იაპონიის (1904-1905 წ.წ.) ომებში წარუმატებლობამ ცხადყო რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ნაკლი, პირველ ორგანო კი აგენტურული დაზვერვის სისუსტე. რუსეთის იმპერიაში მხოლოდ ამის შექმნე დაიწყო აგენტების მოპოვებისთვის განსაკუთრებული ყურადღების დათმობა და დაზვერვის ორი მთავარი ფუნქცია: ინფორმაციის მოპოვებისა და გადაამუშავების (ანალიზი და რეალიზაცია) გამოვლენა. პირველი მსოფლიო ომის წინ რუსეთის სამხედრო დაზვერვამ უშუალო ვერობის ქვეყნებში რადიონიჭ მნიშვნელოვანი აგენტის გადაბირება. მათგან ყველაზე ძვირფასია ალფრედ რელი იყო.

რელის საიდუმლო

ავსტრია-უნგრეთის არმიის მე-8 კორპუსის შტაბის უფროსი პოლიკოენი ალფრედ რელი რუსეთის იმპერიის სამხედრო დაზვერვის ცველაზე გამორჩეული აგენტი იყო. XX საუკუნის დასაწყისიდან ის რეგულარულად აწვდიდა რუსეთის გენშტაბს საიდუმლო ინფორმაციას, რისთვისაც დიდ გასამრავლოს იღებდა. 1913 წლის მარტის პირველ რიცხვებში ავსტრიის კონტრდაზვერვამ გვეი აილი რელითა და თვალთვალ დაიწყო. გამოკვლად მხვერავს არ გამოჰპარია, რომ უკვე კონტრდაზვერვის მარსულებში იყო და იმავე წლის 24 მაისს თავი მოიკლა.

მნიშვნელოვანი აგენტის დაკარგვამ ძალზე უარყოფითი გავლენა იქონია რუსეთის სამხედრო წარმატებებზე პირველი მსოფლიო ომის საწყის პერიოდში.

გრუ – ტენინისა და ტროცის პირმშო

საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა რუსეთის იმპერიის გენერალური შტაბის სადაზვერვო სამმართველოს პირდაპირი მუქეველი იყო და მისი ისტორია 1918 წლის 21 ოქტომბრიდან იწყება.

1917 წლის ოქტომბრის სამხედრო გადატრიალების შემდეგ ლენინმა, ტროცკიმ და სხვა ბოლშევიკებმა მოპოვებული ძალაუფლების შესანარჩუნებლად უპარატ-

სობა ძალიან მძიმე მოთხოვნებს მიაჩნევს. განსაკუთრებული ფუნქცია საფანჯრო კომისიის (ჩეკის) უნდა შეკრულებინა, სამხედრო დაზვერვის კი შემდეგი ამოცანები დაუსახეს:

1. სხვა ქვეყნების შიგარბული ძალების შესწავლა;
2. სხვა ქვეყნების სამხედრო კონინგური პოტენციალის შესწავლა;
3. უცხო ქვეყნების თავდაცვითი გეგმების მოპოვება და ანალიზი;
4. სხვა ქვეყნების საგარეო პოლიტიკის ანალიზი;

ლენინის ბრძანებით, მეფის რუსეთის ყოფილი სამხედრო სპეციალისტები, მათ შორის სამხედრო დაზვერვის ხაზით, ახალშექმნილ საცესამსახურებში დატოვეს. ეს ლენინის ემსაკური ჩანაფიქრი იყო – პირველ ეტაპზე მაქსიმალურად გამოიყენებინა ძველი ოპერების ცოდნა და გამოცდილება, შემდეგ კი... შემდეგ ეს „პრობლემა“ სტალინმა „მოავიკრა“ – თითქმის ყველა მეფის ოპერები 30-იანი წლების სისხლიან რეპრესიებს ემსხვერპლა...

1918-1942 წლებში საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა მრავალჯერ შეიცვალა სახელწოდება: 1934 წლამდე იყო წითელი არმიის შტაბის სადაზვერვო სამმართველო (სადავ. აგენტობებზელი იყო როგორც საჯარისო, ასევე აგენტურული დაზვერვისა და შფორცილების დანაყოფები), თანამშრომელთა რაოდენობა 90-275 კაცს აღწევდა.

1934 წლის ნოემბრიდან ეწოდა წითელი არმიის სადაზვერვო სამმართველო, რომელიც თავდაცვის სასახლო კომისიარტის მეშვენიერებით დასახლებას იყო შფორცილებული. თანამშრომელთა რაოდენობა 500-მდე გაიზარდა. პარალელურად დაგმობა სამხედრო-ტექნიკური და რადიოდაზვერვის სამსახურული ცენტრებისა და სპეცტექნიკის განყოფილებები. ცალკე განყოფილება გამოიყო სპეციალურ დაავადებათა (ანუ დივერსიების, პოლიტიკური მკვლელობების, ტერაქტებისა და დეზინფორმაციის) დანაყოფი.

1942 წლის 16 თებერვალს, სტალინის ბრძანებით, შეიქმნა წითელი არმიის გენშტაბის შიგარბო სადაზვერვო სამმართველო, რომელსაც ექვემდებარებოდნენ ფრონტის, არმიის, კორპუსის, დივიზიისა და პოლკის სადაზვერვო დანაყოფები.

ასევე ჩამოყალიბდა სამხედრო დაზვერვის სამმართველო, რომელიც უშუალოდ თავდაცვის მინისტრს (პირადად სტალინს) ექვემდებარებოდა. ის სტრუქტურებს 1945 წლის ივნისამდე იარსება. შემდეგ ეს გაერთიანდა გენშტაბის შიგარბო სადაზვერვო სამმართველოში.

1947 წლის მარტში სტალინის გადაწყვეტილებით პოლიტიკური და სამხედრო დაზვერვის სტრუქტურები გაერთიანდა და შეიქმნა „სადაზვერვო მინისტრია“ – ინ-

ფორმაციის კომიტეტი. სტალინს სურდა ამერიკელებისსათვის მიებადა და შეექმნა ერთიანი ცენტრალური დაზვერვა. ახალი სტრუქტურების პირველი ხელმძღვანელი მილოვანოვა გახდა. ამ რეორგანიზაციამ დიდი ქაოსი და ბიუროკრატიული პრობლემები წარმოშობა. განსაკუთრებით უკმაყოფილონი იყვნენ სამხედროები. მათ დაარწმუნეს სტალინი ამ გადაწყვეტილების მცდარობაში და 1949 წლის იანვარში სამხედრო დაზვერვა კვლავ დაუბრუნდა გენშტაბს, ამჯერად მე-2 შიგარბო სამმართველოს დასახლებული.

სტალინის გარდაცვალების შემდეგ სამხედრო დაზვერვის მუშაობა რეორგანიზაცია შეუქნა. უფრო სტაბილური გახდა საკადრო პოლიტიკა.

შემდგომ პერიოდში გრუ, კვ-ფსხ-სერთან შედარებით, ყოველთვის უფრო საიმედო და შედეგთან უწყველად ითვლებოდა და ამჟამადაც ასეა. მის რიგებში ყოველთვის უფრო ნაკლები მოვალეატი იყო და თანაც მისი სადაზვერვო „პროდუქცია“ უფრო მაღალი ხარისხითაც გამოიჩინებოდა.

ამავე დროს ის გაცილებით მცირერიცხოვანი იყო, ვიდრე კავკ-ზე და დღონანსხებითაც ბევრად ჩამოუვარდებოდა „კოლეგებს“. თუმცა საინტერესო ის არის, რომ სამხედრო დაზვერვა შექმნის პირველი დიდიანვე თვითონ იყო ოპერატიული-აგენტურული დამუშავების ობიექტი. თავდაპირველად ჩეკას და ენ-კა-ვედს ოპერები ამოწმებდნენ სამხედრო მშვერავებს და როგორც ხალხის მტრებს შიგარბულად ზერტდნენ, შემდეგ სტალინის პირში სერშმა („სმეტრ შიონამ“ – ასე იწოდებოდა ეს სახელწოდება) გაავლო მუსრი საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის თანამშრომლებსა და აგენტებს. ბოლის კი კავკ-ზე ჩაივლო ხელში გრუს კონტროლი. პოლიტიკურ დაზვერვას ოდევრების სახით აგენტურა აჟავდა ჩანერგული გრუსი, რომლებიც სამხედრო მშვერავების კეთილსამედობას და კომუნისტური რეჟიმისადმი ლიალურობას აჟავებდნენ. კავკ-ზე კადრების სამმართველოს ნებართვის გარეშე ვერც ერთი სამხედრო მშვერავი უცხოეთში სამსახურებრივი მიზნებით ვერ გაემგზავრებოდა.

რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ორგანიზაციული სტრუქტურა

გრუ შედგება 12 ძირითადი სამმართველოსგან და რამდენიმე დამხმარე სტრუქტურებისგან.

პირველი სამმართველოს მოვალეობა აგენტურული დაზვერვა (აქ შდის ხუთი დამოუკიდებელი სამმართველო, რომლებიც ეწეობას ცალკეულ ქვეყანებზე „აუტონომურ“); მეორე სამმართველოს ოპერატიული-აგენტურული საქმიანობის ძირითადი მო-

მართულებაა: ჩრდილოეთი და სამხრეთი ამერია, ინგლისი, ავსტრალია, ახალი ზელანდია;

მესამე სამმართველოს – აზიის ქვეყნები;

მეოთხე სამმართველოს – აფრიკის ქვეყნები;

მეხუთე სამმართველოს მოვალეობა სამხედრო ობიექტების ოპერატიული-ტექნიკური დაზვერვა;

მექვე სამმართველოს ელექტრონული და რადიოტექნიკური დაზვერვა, მათ შორის, კომსოხური;

მეშვიდე სამმართველო მუშაობს ნატოს წინააღმდეგ და აერთიანებს ექვს ტერიტორიულ სამმართველოს;

მერვე სამმართველოს წინასწარ დაგეგმილი ქვეყნების ჯგუფი არ აქვს და ასრულებს სპეციალურ დაავადებებს;

მეცხრე სამმართველო მოაპოვებს სამხედრო ტექნოლოგიების შესახებ ინფორმაციას და ნიშნებს;

მეათე სამმართველოს საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია: სამხედრო ეკონომიკა, სამხედრო შესყიდვები, ეკონომიკური უსაფრთხოება;

მეთორმეტე სამმართველო სხვადასხვა ქვეყანაში სტრატეგიულ ბირთვულ პოტენციალს შესწავლის;

მეთორმეტე სამმართველოს ძირითადი ფუნქციაა სადაზვერვო-დივერსიული სპეცოპერაციების ჩატარება.

გარდა ამისა, გრუს სტრუქტურაში შდის: ოპერატიული-ტექნიკური სამმართველო; შფორ-სამსხური; სამხედრო-დიპლომატიური აჯავრება და ორი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი.

ამჟამად რუსეთის სამხედრო დაზვერვის „კლასიკურა“ ოპერატიული საქმიანობა სამ ძირითად, ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებულ მიმართულებას მოიცავს. ესაა: 1. ინფორმაციის მოპოვება;

2. მისი ანალიზი და შესაბამისი მოქმედებების დაგეგმვა;

3. რეაქტივაცია.

თითოეული ეტაპი უშინშენილოვანენა დასახული ამოცანის შესასრულებლად. აგენტურული მუშაობისა და ტექნიკური საშუალებებით მოპოვებულ საიდუმლო ინფორმაციას მაღალი დონის ანალიზი სჭირდება, რის საფუძველზეც მუშავდება ოპერატიული მოქმედებათა გეგმა. მიწვეულია, რომ მეორე ეტაპი იყო საბჭოთა და რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ყველაზე ხუსტი წერტილი. ბოლო, მესამე ეტაპზე კი დასახული ღონისძიებები პრაქტიკულად უნდა განხორციელდეს.

რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელები
წარმოვადგენთ საბჭოთა და რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელებს

გვარებს და ამ პოსტზე მუშაობის წლებს:

1. სეზონ არაღლივი (1918-1919);
2. სერგეი გუსკოვი (ნაშვლი სახელი და გვარი აკობ დრამკინი (1919, ივნისი-დეკემბერი);
3. ვიორი პატიკოვი (1920, ანგარი-თებერტი); დახვრიტეს 1937წ.
4. ვლადიმერ აუკინი (1920, თებერვალი-ივნისი);
5. ან ლენკმანი (1920-1921); დახვრიტეს 1939წ.
6. არვად ზუბოტი (1921-1924);
7. ან ბერჩინი (1924-1935, 1937); დახვრიტეს 1937წ.
8. სეზონ ურციკი (1935-1937); დახვრიტეს 1938წ.
9. სეზონ გენდინი (1937-1938); დახვრიტეს 1939წ.
10. ალექსანდრ ორლოვი (1938-1939); დახვრიტეს 1940წ.
11. ივან პრისკუროვი (1939-1941); დახვრიტეს 1941წ.
12. ფიოდორ ვოლიკოვი (1940-1941);
13. ალექსეი პანფილოვი (1941-1942);
14. ივან ილიოვი (1942-1945);
15. ფიოდორ კუზნეცი (1945-1947);
16. ნიკოლაი ტრუსოვი (1947-1949);
17. მატვეი ზასაროვი (1949-1952);
18. მიხაილ შლინი (1952-1956, 1957-1958);
19. სერგეი შტეტენკო (1956-1957);
20. ივან სეროვი (1958-1963);
21. პაიროვ ივანუტინი (1963-1986);
22. ვლადიმერ მისაილი (1986-1991);
23. ვევერ ტომასინი (1991-1992);
24. ფიოდორ ლადივინი (1992-1997);
25. ვალენტინ კობაქლინიცი (1997 წლიდან დღემდე).

რუსეთის სამხედრო დახვერვის სპეცერაზებში

სამხედრო დახვერვის სპეცერაზების ჩამოყალიბება საბჭოთა არმიის და ფლოტის რეზერვების დახვერვებში მკვირიციხიანი და მძიმერი სადახვერვო-დეფერსოლი და პარტიზანული ვაჟუკების შექმნი დაწყო.

გასული საუკუნის 20-იანი წლების დასაწყისში, სამხედრო ომის დროს, დასავლეთის ფრონტზე მოქმედი პოლმოციების პარტიზანული ვაჟუკების ზაზხე ჩამოყალიბდა ე. წ. „არაღვადღური სამხედრო ორგანიზაციები“, საბჭოთა არმიის პირველი სპეცდახვერვები, რომელიც ამოცანა იყო ე. წ. „აქტიური დახვერვის“ (დეფერსოლის და ტერაქტივის) ორგანიზება მეზობელი დამოუკიდებელი (უპირველესად პოლონიეთის, რუმინეთის და ბალტიისპირეთის) ქვეყნების ტერიტორიაზე, სერუოტერული ისინი შესაბამისი სამხედრო ოლქების დახვერვებში იყვნენ და სისტემატურად მონაწილეობდნენ საერთო-საჯაროის წერიტებში, კავშირ, მისიკში, ხარკოუსა და მოსკოვში იმ

პერიოდში მოქმედებდა დეფერსოლის და პარტიზანების მოსამხადებელი სპეცსეკოლები. 1930 წლის ოქტომში პირველი საბრავშოტო დესანტი ვადმოსევის კორიციეიანთ ახლოს, ხოლო 1938 წელს წყალქვეშა ნადენ SC-112 სადახვერვო-დეფერსოლი ვაჟუკის პირველი დესანტირება მოახდინეს.

საბჭოთა სამხედრო სპეცდანიშნულების რაზმის პროფესიონალიზმის ასამადებლად მუდგ მიწმულოები იყო 1936-1939 წლებში ეასანების სამხედრო ომში მონაწილეობა. საბჭოთა ბეღადი იოსებ სტალინი სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე, სხვათა ომში აგზავნიდა საჯაროის დანაჟუკებს, მერინავეებსა და სპეცსამსხურის თანამშრომლებს საბრძოლო ვადმოსელების მოსაღებად და ოსტატების დასახვერვად. ეასანების სამხედრო ომში საბჭოთა პარტიზანული რაზმები ავიოქმედნენ ხიდებს, საერთომილოე გზებსა და რკინიგზის ლაინდავებს. ამგვარი ვადმოსელება მათ ძალზე ვადმადგათ ვერმანელების წინააღმდეგ პარტიზანული ბრძოლებში.

მორე მსოფლიო ომის დაწყებისთანავე, 1941 წლის აგვისტომში, ბალტიის ფლოტის ნაწილებში სადახვერვო-დეფერსოლი ოპერაციების ჩასატარებლად შეიქმნა პირველი ვანსაკურებელი დანიშნულების დანიაციო 146 კაცის სამტატიო შემადგენლობით, რომლებიც მილიანად მფერინავეები იყო დაკომპლექტილებული.

1941-1945 წლები ფართომასშტაბიანი სადახვერვო-დეფერსოლი და პარტიზანული მოქმედებები ვადმირიწედა, რასაც გერმანელებმა კონტრზომები ვერ დავპირისპირეს. მორე მსოფლიო ომში მიღწეული ვადმარევაბში დიდი წილილი სწორედ პარტიზანულმა დავგუფებებმა შეიტანეს.

1950 წელს საბჭოთა სამხედრო დახვერვის გრუს-დახვერვებარებაში 46 ასეული შეიქმნა, თითოეულში 120 კაცის შემადგენლობით. მეთაურები უპირატესად სამხედრო დახვერვის ოფიცრები იყვნენ.

1953 წელს, როდესაც საბჭოთა შტორაღლებული ძალების შემკიცრება დაიწყო, დარჩა მსოფლიო II სპეციალური დანიშნულების ასეული.

1956 წელს ბალტიის ფლოტში შეიქმნა სახვევა სპეცდანიშნულების პირველი დანიაციები, ხოლო მომდევნო წელს სამხედრო ოლქებსა და ადმოსავლეო ვერბაში დისლოცირებულ საბჭოთა ვარების ვაჟუკებში შეიქმნა ხუთი სპეცდანიშნულების ბაჭალინი (მათ შორის 43-ე ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში).

1963 წელს ვანშტაბის დიფექტივით, მათ შორის ამიერკავკასიის ოლქში, დაიწყო ცალკეული ვადმირებელი სპეცდანიშნულების ბრეღადის (თითოეული 1700 კაცის შემადგენლობით) ფორმირება. მას შემდეგ საბჭოთა სამხედრო დახვერვა სისტემატურად მართავდა ფართომასშტაბიან სპეც-

ლებებს, რომლებიც მაციმადღურად იყო მახლოებული საბრძოლო ვიარაგებისათ.

სპეციალური დანიშნულების მხვერვა-ოფიცრების მოსამხადებელი 1968 წლის რეზინის საპერი-საქმისატრო სპეციალური სასწავლებლის კურსანტებისგან შეიქმნა მუცნურ ასეული, რომლებიც ვადმირებელი სამხედრო მომხადებლის ტრინად სწავლებდნენ ინგლისურ, გერმანულ, თურქულ, ფრანგულ, ჩინურ და სხვა ენებს, ომსად მიხვედნენ, რა ვაგვრავლეო მამარულეობით იფეგებოდა მათი ვადმეყება. 1977 წლიდან კი სპეცდანიშნულების ოფიცრების მოსამხადებლად ფორწხის სახელობის სამხედრო აკადემიაში დახვერვის ვაჟუკლებზე შეიქმნა სპეციალური სასწავლო ვაჟუკები.

ექსპერტების და ვერმანელების მონაცემებით, 1970-1985 წლებში საბჭოთა არმიაში 13 სპეცდანიშნულების ბრეღად, 15-20 ათასი კაცის შემადგენლობით იყო. ყოფილი საბჭოთა სამხედრო მხვერვის, შემდეგ ინგლისის ვაქცეული ვიქტორ სუკოროვის („სრუზხის“) ვადმეყობა კი საბჭოთა კავშირის სამხედრო დახვერვის დახვერვებში ამ პერიოდში 24 ბრეღად და 95 ათასი კაცი იყო. როგორც ვხედავთ, ვანსხვევაზე თვამში საცეკნა. სუკოროვის მონაცემები ვაზეიადებული ჩანს. თუ ვაგვითავლისწინებთ, რომ სპეცდანიშნულების რაზმებში ჩარიცხვის პროცენტურა ძალზე ვაქცეული იყო და უმარავი ვიციკური და ფსიქოლოგიური ტესტის ვაგვის შემდეგ 1000-დან მსოფლიო 10-12 კაცს (ანუ 1-1.2 %) იღებდნენ. 95 ათასი სამტატიო ადგილის სრულად დასაკომპლექტილებლად 9-10 მილიონი კანდიდატის შემკიცრება იფეგებოდა აუცილებელი, რაც იმ დროისთვისაც კი შეუძლებელი იყო.

თუ მხვევალობაში მივლეთ ომსაც, რომ აღვნივთის ომში მიწმეწილე სპეცდანიშნულების ბრეღადის პირადი შემადგენლობა სპეციალად 2500 კაცს შეფარდა, მაშინ დღემდე მუცნებით, რომ ცეკნაზე ექსტრემალურ პერიოდშიც კი გრუს-სპეცდანიშნულების რაზმებში მაციმებ 50-60 ათასი მერხალი იყო.

გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან მსოფლიოში არც ერთი რამდენიმე სერიოზული ომს და სამხედრო კონფლიქტს არ ჩაუღელა საბჭოთა სპეცდანიშნულების რაზმების მონაწილეობის ვარმეუ. ვიკტებში, აფეგნად, ითობას, მოზამბიკში, ნიკარავა - ეს არასრული ჩამონათვალა იმ ქვეყნებისა, სადაც საბჭოთა ომერა სამხედრო ძალით და სადახვერვო-დეფერსოლი მეთოდებით ცდილობდა ომერიოლი პოლიტიკის ვარტარებს, მერამ აფანების შტადავლინატორ სახეებში ჩარევა და მრავალჯერადი სამოქალაქო ომის პროვიცირება მისთვის სადესინსურ შეეჭნა. ამის შესახებ „არსენალი“ შეტყფე ნომერში ვაგამობთ.

(ვაგრითლება იხ. შემდეგ ნომერში)

მარშალთა პისტილეთები

მოკლე საუკუნის დასაწყისში საიარაღო საქმეში მიღწეულმა წარმატებებმა კონსტრუქტორებს საშუალება მისცა არა მარტო ძველითა გრძელ-ლულანი, არამედ მოკლელულანი თავდაცვითი იარაღის სროლის პროცესის ავტომატიზაცია მოეხდინათ და საცემით დაეკავიფილებინათ ის მოთხოვნები, რომელსაც პირად თავდაცვით იარაღს უყენებდნენ. კერძოდ, პორტატიულობა, მცირე მასა, სწრაფი სროლის უნარი, სიზუსტე და არახელსაყრელ პირობებში საიმედო ფუნქციონირების უნარი. რა თქმა უნდა, ამ საქმეში ერთ-ერთი მოწინავე გერმანია გახლდათ.

მოკლევად საპოლიციო პისტოლეტების შეზღუდული შესაძლებლობების (რის გამოც ისინი პირად თავდაცვის არადავ თვლუბდნენ), ზოგიერთი თავსებურება, რომლებიც მხოლოდ მათ ასასათვის (მნიშვნელოვნი ზომები, დასშულ სურცემს მხერგრების უნარი), ამ პისტოლეტების ნაწილობრივ საერთო არადავ გამოყენების საშუალებასაც იძლევა.

საპოლიციო პისტოლეტების ძირითადი დანიშნულება სწრაფი საცემსლუ კონტაქტის დროს, ახლი მნიშვნელე (დაახლოებით 50 მეტრამდე), მოწინააღმდეგის შეწყობრიდან გამოყენა. ამიტომაც მათ სპეციალურ მოთხოვნებს უყენებდნენ:

- უზრუნველყოფა აარღის გასროლის 100%-ანი გარანტია უნდა ჰქონიდა, რადგან დაყოფნება სადისსწრო იჭებოდა პისტოლეტის მეგობრებისთვის;
- მოკლელანი სროლისთვის მუდმივი მზადყოფნა მოგერი დაეჭვებოდა ასეთი არა-სათვისის, რადგან ურკადეს შემთხვევაში პოლიციელს მოულოდნელი თავდასხმის მოგერიება უნდა;
- საუკეთესო სარბილი მასალის გამოყენება, ტყეებისა, რომლებსაც საუკეთესო შემაკავებელი თვისებები აქვს;
- სწრაფად სროლის უნარი. სროლებს შორის დროს მცირე მოანვევით, რომლებიც

მოკლე მნიშვნელე ერთმანეთის მიყოლებით რამდენიმე სამიხის დაზიანების საშუალებას იძლევა. ცეცხლის დაყოფნებლუ გახსნის გარანტიას ორმაგი მოქმედების საცემ-სახსლელე მექანიზმი უნდა იძლეოდა;

- სროლის მჭიდრო მოგერილობა. სროლის სიზუსტე როგორც ჩვეულებრივ, ისე ინსტრუქტური დამნიშნების დროს;
- მოხმარების უსაფრთხოება;
- მოხერხებულობა, როგორც ერთი, ისე ორივე ხელით სროლისას;
- სროლის დროს პისტოლეტის ხელში დაჭერის მოხერხებულობა, რაც ტარის ლუღასთან შესაბამისი კუთხის დახრილობით მიიწევს;
- მცირე მასა და ზომა, რაც მისი მოხერხებულად გამოყენების წინა პირობაა;
- იარაღის ფარულად ტარების შესაძლებლობა, ამასთან, მას უნდა ჰქონიდა მომრგვალებული და გლუვი ფორმა, რათა მოკლელნულად ამოღების დროს რამეს არ გამოხდებოდა;
- იარაღის მარტყვად და მოხერხებულად დატყვის თვისება;
- იარაღის დაშლა-აწყობა დამატებითი ინსტრუქტების გარეშე;
- ამ ტიპის იარაღი გამოირჩევა მარტყვი კონსტრუქციითა და საიმედოობით. საპოლი-

ციო თვითდაჭერი პისტოლეტების ნიმუშებს, როგორც წესი, ჰქონდათ სწრაფად ცვლადი დელი ტყეების მჭიდროება.

რვეულებთან შედარებით ისინი გაცილებით სწრაფად ისროდნენ და უფრო მოხერხებულად, პორტატიულო ფორმა ჰქონდათ, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია იარაღის ტარებისას. ამის გამო იყო, რომ ვერ კიდევ პირველი მსოფლიო ომის დროს პისტოლეტებმა თითქმის მთლიანად გამოიძვინეს გერმანიის პოლიციისა და საგანგებო ნაწილების შენარობის არსენალიდან ნაწილურები.

სამტყეო პისტოლეტების 9-მილიმეტრანი P08 „პარაბელუმის“ პარალელურად, რომელიც ძლიერი 9X19 Parabellum პისტოლეტის განხის სროლაც იყო გათვლილი, სამართალდაცვა ორგანიზები სხვა პისტოლეტებსაც იყენებდნენ, რომლებიც უფრო ნაკლები სიძლიერის 7,65X17sb Browning (32ACP) და 9X17 BrowningShort განხებს ისროდნენ. საპოლიციო მოკლელულანი იარაღის ასეთი ნიმუშები მცირე დისტანციანზე ვეჭტანად სროლის დროს დიდ შესაყველ მოქმედებას უზრუნველყოფდნენ, რომლის დროსაც ტყეის ასხლებების (რიკოშეტის) ნაკლები შესაძლებლობა იყო. ეს უკანსრელი სროლის დროს ახლი მუივი მოქალაქების უჭერუნად დაზიანების რისკს აძებრებდა. საპოლიციო იარაღის ტყეა მლუ უნდა ჯარგედეს უჭერებას, რათა გამოირიცხოს მორადავ დაზიანების ფაქტორი. ხანგრძლივი ევოლუციის შემდეგ, გერმანული საპოლიციო პისტოლეტი თავდაცვის ცვლასზე მასობრივ იარაღად იქცა და მტკიცედი მოიკავა ფეხი როგორც სამხედრო და სამართალდაცველ სტრუქტურებში, ისე მოქალაქთა ცხოვრებაში.

სამხედრო მოედლის პისტოლეტებთან ერთად, რომლებიც ძლიერი ტყეების სროლასზე იყენებ გათვლილი, რის გამოც ლულის არის ორგანიზები ნამტყეო ჰქონდათ, გერმანიის სამართალდაცველი ორგანიზები და სხვადასხვა სურები 1908-1945 წლებში ამაიდე სხვადასხვა მოდელის პისტოლეტები იყენებ შეიარაღებულნი. მათ შორის ძირითადი ქვეზომითიოლი სასამსროი და კომერციული მოედლები იყო: 9-მილიმეტრანი პისტოლეტი „პარაბელუმ“ P08; 7,65-მილიმეტრანი პისტოლეტი „კალტერ“ PP და PPK; 7,65-მილიმეტრანი „მუიურის“ პისტოლეტი M.1914; M1914-34; HSC; Berhermodel; 38H, რომლის ავტომატიკური შენარებით მცირე სიძლიერის ტყეის (7,65

და 9მმ-იანი პრუჩინგი) გამოყენების წყალობით თავისუფალი საკეტის უკუსვლის პრინციპით მუშაობდა.

7,65-მილიმეტრიანი პისტოლეტი „ვალტერი“ Polzeipistole(PP)

„ვალტერის“ საფრანგულ-გერმანული კავშირით მიკვლეული მოკლედანი არაბული შარის სუკეეოსთა რეს. განკუთვება.

გერმანული არაბის წარმოების ერთ-ერთ ცენტრს რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში ტორინოების პატარა ქალაქი ცელა-მელინი წარმოადგენდა. ავეუსტ თიოდორ ფაბრიკეტ ვალტერმა ჯერ კიდევ მეორე მხრეზე საუკუნეში დაარსა აქ საარაბული სახელობის, სადაც სადაბო არაბს აკეთებდნენ. თავიდან მხოლოდ ვერძლი სახელობის საწარმო პქინდით, რომელიც თანდათან იზრდებოდა. 1886 წელს ეს ავეუსტ ვალტერის ერთ-ერთმა შთამომავალმა, კარლ ვალტერმა, ეწილა სახელობის მანაზე შექმნა ახალი სამწარმო საწარმო, რომელსაც მეოცე საუკუნის დასაწყისში მხოლოდ რამდენიმე ლითონდამამუშავებელი დაწარმოებ პქინდა ამ დროისათვის საწარმოში მხოლოდ 15 მუშავე მუშაობდა. ახალ საარაბული ფაბრიკის მისი დამარსებლის სახელი - Carl Walther GmbH ეწოდა. ტრადიციულად ვერძლი - „ვალტერის“ მუშაობის კლავ სპორტული და სპორტული ტიპის ცეცხლსასროლ არაბის აკეთებდნენ. თუცა ახალი დროის მოთხოვნებს ფაბრიკის კონსტრუქტორები აიძულა ახალი მოდელის თვითდამუშავებელი ვალტერის არაბის აკეთებდნენ. თუცა ახალი დროის მოთხოვნებს ფაბრიკის კონსტრუქტორები აიძულა ახალი მოდელის თვითდამუშავებელი ვალტერის არაბის აკეთებდნენ. თუცა ახალი დროის მოთხოვნებს ფაბრიკის კონსტრუქტორები აიძულა ახალი მოდელის თვითდამუშავებელი ვალტერის არაბის აკეთებდნენ.

ლო საწარმოებზე ნაკლებად იძუქდა, მიწვეული პოტენციურად შტარნოების მზობით, ეს ფირმები საშხერი ნაბუქების ნაკლებად სადაბო, სპორტული და სამოქალაქო ტიპის არაბის გამოშვებას მუშევდნენ. თუცა მალე თვითნაბილად გამოიკვთა გერმანიის რაიხფერის ფარული მასწარვეს, არ ჩამორჩებოდა ვერძლის მოწინავე ქვეყნებს, რომლებიც იყარნენ უკუსვლას, პირველ მსოფლიო ომში მალე ბული გამოცდალების საფრეველზე არბიების გადაბარება დაიწყო. ვერძლის ხელშეკრულებს კრძალავდა 8 მილიმეტრზე უფრო მძლავრი საშხერი პისტოლეტების გამოშვებას, ამისთან, მათ 98 მილიმეტრზე გრძელი ლულა არ უნდა ჰქონიდა და გერმანული საარაბული ფირმების კონსტრუქტორები იძულებული შექნენ, ისეთი არაბის შექმნაზე ეფრთხილათ, რომელიც ფირმის შეზღუდვების ჩარჩოებს არ გასცდებოდა. სამეფრო, ტქტურ-ტექნიკური მახასიათებლებით სხვა ქვეყნების საშხერი არაბის არაფრით ჩამორჩებოდა.

1929 წელს ფირმა Walther-ის ერთ-ერთმა თანამშრომელმა ფრეც ვალტერმა 6,35-მილიმეტრიანი პისტოლეტ „ვალტერ“ მოდ. 8-ის ბაზაზე დაამუშავა მოკლედანი არაბის ერთ-ერთი ყველაზე საუკეთესო კონსტრუქცია, რომელიც საარაბული საჭმის ნამდვილი რეკორდულია მოხდა. ეს იყო 7,65-მილიმეტრიანი „ვალტერ“ PP (Polzeipistole - საბოლივი პისტოლეტი). მსგავსი არაბი არა მარტო პოლიციელებს, არამედ მუშავეებს, უშიშროების სამსახურის თანამშრომლებსა და მუსაზღვრეებსაც ესაჭიროებოდა. შექმნილიყო საჭმის კონსტრუქცია გამოდილი, რომელიც „პრაუჩინის“ 7,65-მილიმეტრიანი ვაზნის გამოყენებაზე იყო გათვლილი. ეს არაბი, მუხედვად იმისა, რომ ვერძლის ხელშეკრულების ჩარჩოს არ გასცდებოდა, თავისი მარეწებელით ძალიან ახლოს იდგა უკუს მწვერების მოკლედანი საშხერი არაბის ნაბუქებთან.

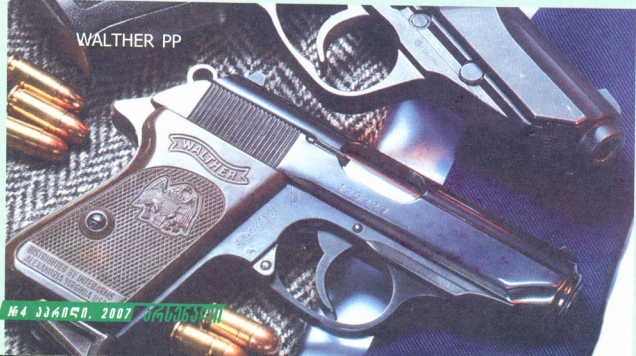
7,65-მილიმეტრიანი „ვალტერ“ PP-ითან ერთად, მისი სხვადასხვა ვარიანტაც გამოდიდა, რომლებიც სხვადასხვა ვაზნის სროლაზე იყენენ გათვლილი. მათ შორის: 9X17 „აურტის“; 6,35 „პრაუჩინის“ და 22,LR

ვაზნების სროლაზე. ფირმა „Carl Walther GmbH“-ში სტანდარტული პისტოლეტების გარდა (რომელიც ფარულია ჩარჩო პქინდით), ყოველთა ახალი, რომლის ჩარჩოც წინის შექმნების მზობით, ალუქმის შტანდარტისგან იყო დამსხვებოლი.

ფირმა ახალივედ აგრეოვე საგნებზე მუშევრებს. ასეთ არაბის ხელით უკუსვლული მალე დამაბრტყრული ვარიანტა და ფრად ინტერესტული ამუშევრება. პისტოლეტის ავტომატული თვისუფული საკეტის უკუსვლის პრინციპით (მოძრავი ლულის შეზღუდვა) მუშაობდა. „ვალტერ“ PP-ს დარწმუნებულ თვითნაბილად ავტომატური სასხლეტ-საკეტს შექმნიდა, რომელიც სახსნის წინასწარ ფეხზე შეჭების ვარიანტე სროლის შესაბეზლების იძულებოდა. როცა საყარზე ცარიელი იყო, შტერილი საკეტის გარსკვნი იყო ჩამოვლილი.

1944 წელს ფირმა იძულებული გახდა პრეფერების რაფერინმა ხარისხის ხარევე გაეზარდა. „ვალტერ“ PP-ს ვაზნების რაფერინის გამსაზღვრელი ინტეგრირი პისტოლეტის „ვალტერ“ PP-ს 42 ნაწილისგან შედებოდა, მათგან მთავარი იყო: ლულა, პისტოლეტის ჩარჩო, გარსკვ-საკეტი, სასხლეტ-საკეტი მქმნიდა, მუხედ და დამცველი მარეზინობა.

სადაზღვრეო-სადივიზიო ნაწილებს საგანებო არაბის და უკუსვლი „ვალტერ“ PPK-ს უხშირ და პოლი სროლის მოქმედობის პქინდა. თანამედროვე დამაბრტყრე, მცირე ვაზნებზე, უსწორიოების მალემა ხარისხის, მცირე ვაზნებზე, სროლაზე ხარისხის მალემა კოეფიციენტს, საწილობამ და კარგმა საიმარსო თვისებებს „ვალტერ“ PP-ს დამსაზღვრებულად გაუთქვა სახელი. ამ პისტოლეტთან გასარილი ტყეა, რომელსაც საწილი სწიქრე 320 მწიქ პქინდა, 50 მტერ მძიმე ფეხვის 110 მილიმეტრის სისქის მქმნიდ ფერანს ხეგრედა. სროლის მუერობა 15 მტრის მძიმეზე იყო ელითვი 50X40 მმ 25 მტერზე - 90X70 მმ; 35 მტერზე - 110X90 მმ. პრატეკტივი სწიქრე სროლა წიქობით ორბიქს ურდა, სროლის ეფექტიანი სწიქრე კ 35 მტრის შედგენა. გერმანიის პოლიციას და უშიშროების სამსახურის თანამშრომლებს, რომლებიც 1935 წლიდან ვალტერის პისტოლეტებით იყენენ შტარაბული, დირსეულად შეუახეს მათი მრავალიცხობანი დავებით თვისება. სუკეაილისტების მალე მუშავებები ვერადების მოდამ არ დარწმუნებულბების, ამის ხელი იმანც მუსწო, რომ ვერძისტის ზრდას არაბზე მოთხოვნილების ზრდაც მოქცეა, ხოლო არაბის მონილად რაფერინს ვერ აკეცივილებს არბის მოთხოვნებს. არაბის დევიციტი რომ შეცეი, ვერძისტის ხელმძღვანელობამ გადაწყვიტა საარაბული ფირმებისგან შეეყარდა მოკლედანი სასამსახური და სამოქალაქო ტიპის არაბი. „ვალტერის“ კომპაქტური და მსუქი პისტოლეტებით ვარიანტებს ყოვლისა

MAUSER HSC

SAUER 38H

MAUSER M1914

უფროსი ოფიცრები, შტაბის ოფიცრები, როგორც ზურვის, ისე ლუფტვაფეს ოფიცრები, აგრეთვე SS-ის სხვად ოფიცრები და უმიწროების სამსახურის თანამშრომლები შეიარაღდნენ. იმის დამაჯერებლად „ვალტერ“ PP-ს პისტოლეტების სტატუსი, რომელიც სამოსამხურო მიზნით გამოიყენებოდა, ერთიორად გაიზარდა. 1944 წლიდან სამშტაბო პისტოლეტ „ვალტერ“ P.38-ის უკანასიბობის გამო, ვერმხტის სამხედრო-საფორცო სკოლების კურსდამაჯერებლებს „შუხლელული სტანდარტის“ სახით „ვალტერ“ PP-ს უთვლებენ.

მოდლიან კი (1929-1945წ) ფრანს Carl walther GmbH-ს დახლებით PP-ს მოდელის 200 ასამდელ პისტოლეტს გამოუშვა (მათგან 10 ასათი 9-მოდელმტრანია „აერცის“ განხის სროლაზე იყო გათვლილი). 7,65-მოდელმტრანია პისტოლეტი „ვალტერ“ Polizeipistole Kriminal (PK) გერმანის სა-მართალდამკველ ორგანოებსა და სვეცსამსხურების ახალი სამშტაბო ნიმუშების გარდა, კომანდოების ოფიცრებტყველი მოკლელუდანი არაჯელ სქირადებოდა. ახალი პისტოლეტი სამშტაბო „პრაიმელების“ P08-ს ორგანული დამატება უნდა გამხდარიყო (სადავადიყო პირადი თავდაცვის ანალი), რადგან არადა, რომელიც სვეცსამსხურებისთვის იყო სჭარბი, ახლი ბრძოლისთვის (250) უნდა ფორცელიყო გამოხადელი, ცოცხალი სამხრე მომრტალებურად უნდა გამოეყენა მჭერბობიდან და ხმარებისას უნეწვარი მოვლიდო. გარდა ამისა, უნდა ჰქონრდა ფორც მასა და გაბარბობა.

1931 წელს პრუსიის კრიმინალური პოლიციის შეწყვეთი PP-ს ბაზაზე იდლიამ ფორცო ტრანსისათვის განკუთვნილი ანალი შეიქმნა, რომლისაც „ვალტერ“ მოდ. PK (Polizeipistole Kriminal – კრიმინალური პოლიციის პისტოლეტი) ეწვიდა. ახალი მოდელი „პრაუნინგის“ 7,65 მოდელმტრი კალიბრის ტყვიის სროლაზე იყო გათვლილი და პრატყველი, წინამორბედის ჰგავდა, თუმცა შუადრებით მცირე ზომს და მას ჰქონდა, შესაბამისად, მჭედმც ერთი ტყვიით ნაკლები ეწვიდა (PPK-ს მჭედში 7 ტყვია ეტყვიდა). პროტოტიპისგან განსხვავებით, PPK-ს ერთადერთი სახელი პისტოლეტების სახელების ჩარჩოს შეცვლილი კონკურცრავა იყო. „ვალტერ“ PP-ის სახელურს პლასტმასის ფორცები ორეე მხრიდან უმჯერებდა, ხოლო PPK-ის სახელურის სწორეკონს ჩარჩოზე პლასტმასის მოდლიანი სახელური იყო ჩამოცხობილი. გარდა ამისა, მჭედის ფსკერის დამტბებული ჰქონდა სავანები ნაწილი, ეგრეო წიფობული

დამცობელიცაა, როგორც „ვალტერ“ PP-ს, ისე მის შუცკობრულ ვარიანტსაც, საუკეთესო საბრძოლო მონაცემები ჰქონდა. ტყვიის საწვინი საჩქარე 3108წო-ს შეადგენდა. სროლის მოგრილობა 15 მტბრი მანძილზე 60X50 მმ ვიფლურ ვარცვის უდრიდა, 25 მტბრზე 100X80 მოდელმტრს, 35 მტბრზე კი 135X120 მოდელმტრს. პრატყველი სწრაფი სროლა წიფში 40 ეწვი, ეწვეტრანია სროლის სიძირე კი 35 მტბრი.

1935-1945 წლებში ფრანს Carl walther-მა გერმანისის არმიის, პოლიციისა და გამსამხედრობული ფორმირებებისათვის 150 ასათზე მტბი PPK მოდლის პისტოლეტი დაამზადა. იმის დროს მის ფორცო ეწვიდნენ ლუფტვაფეს ოფიცრთა შუხლელუდობა, ტყვიის ზურვის ნაწილების ოფიცრები და ვერმხტის უფროსი მეთარისა შუხლელუდობა. მტბრე მხოვლი იმის დამაჯერების შედეგ PPK პისტოლეტებით შეიარაღეს ვერცის, შუცრეობული შტატების, საფრანგეთისა და სხვა ტყვეების საბოლილო ნაწილები.

7,65-მოდელმტრანია კალიბრის პისტოლეტი „მაუზერ“ M.1914/34

„ვალტერის“ ფრანის პისტოლეტებით ერთად გერმანის საბრძოლდამკველი ორგანოები და სვეცსამსხურები სხვა ნიმუშის მოკლელუდანი არადაიოც მარადეობდნენ. მთ რგს ნაწილობრე ფრანს Mauser-Werke AG-ს პისტოლეტებტ მტყუთებდა. ამ ფრანს ამ უფრ კოვედ მტბრე სუკუების დასწავრბნის შესთვისაგა გერმანის პოლიციას ორეინგლური მოდელი – 7,65 მმ კალიბრის პისტოლეტი „მაუზერ“ M.1914, რომლის კონსტრუცრავაც ცნობლი შეარაღეს, ორეე ნიკოს კუთვნიდა. ეს გახდლიდა კომანდოები, ამ დროისათვის არეოც ცუდა, პირადი თავდაცვისთვის განკუთვნილი ანალი. გერმანის პოლიციამ თითმჭის 25 წლის განმავლობაში იყენებდნენ მას, ამ დროს მისმა კონსტრუცრავამ პრატყველი ვარიანტს ეწვიდა. აღსანიშნავია ის ფაქტბრე, რომ პირველი მხოვლი იმის დროს კარცების გერმანამ ოფიცრების შესარაღებლად 100 ასათი პისტოლეტი „მაუზერ“ M.1914 შეიქმნა.

6,35 მოდელმტრანია კალიბრის „მაუზერ“ M.1910-ის ბაზაზე შექმნილი 7,65-მოდ-

მტბრანია „მაუზერ“ M.1914 თავისი ავტობტრის მოქმედების პრინციპით თავისუფლდ-საკეტბანთა სისტემის მოქეუთებას. ამ ორ პისტოლეტს შორის საერთო მოსახსნელი ლეულა, რომელიც ჩარჩოზე უკან დასაბრეზბული ზამბარის წევის ძლით მტბრება. მას ჰქონდა თავისებური კონსტრუცრავა, რომელიც მჭედის დაცვის დროს საკეტის გარესკენ უკან დაწეული მჭედობრეობაში აჩრებდა, ეს სახელი ანალიის ხელახლა გატრების დროს აცირებდა და, შესაბამისად, მისი საბრძოლო ოფიცრები უჭრეობდნენ და (ახალი მჭედის ჩაყვების მტბრეობული საკეტი წინ გაწეულად და განხან ლეულაში ათავებდა).

პისტოლეტს რამდენიმე საჩქარე ჰქონდა. მოუხლედაც ამისა, რომ ანალი აჯვალე იმზეობდა და ეწვიობდა, დამლისას აჯვალე იკავებოდა სახსლელ-საკეტი მტბინახის მტბრე დრტყვით, საკეტი მტბინახზე ძალით მტრინობარე იყო მტბრის მძობრე. გარდა ამისა, დაბლი ტემპრატურის პირობებში ცუკნი მტბინახის ზამბარის სისუსტის გამო „მაუზერ“ M.1914 ხშირად უმტყვნებდა ხოლმე პატრონს. 1934 წელს „მაუზერის“, გამარტყვისის და წარმხტების გათავების მიზნით, მტბრე მოდერნიზაცია ჩატყრდა, თუმცა ამ ფაქტბრე იგი ვალტერის საბოლილო მოდელის დროსვე კონკურცრავდ მანც ვერ გადაკეცავა. მოდერნიზებულ მაუზერის ტარის პლასტმასისგან ჩამოსხობილი ფორცები უფრო ათვი, სის ფორცული შერცევილის, როლი ზამბარული ჩამარავის ნაკვალე კი, რომელიც ლელას ამჯერება, ფოლისის ფორცული ზამბარა დეწვევის ფრანს MAUSER-Werke AG-მ 1910-1939 წლებში 500 ასათზე მტბი პისტოლეტი „მაუზერ“ M.1914 და მაუზერ M.1914/34 დამზადა. 1936 წლიდან ეს პისტოლეტი, მოუხლედაც „ვალტერ“-თან მტკერი კონკურცრებისა, მტბრე რაიხის პოლიციის სამშტაბო ანალი და ოფიცრების 1934-1940 წლებში ფრანსმ დახლებით 110 ასათი ევხემდლი „მაუზერ“ M.1914/34 გამოუშვა. ეს პისტოლეტები „შუხლელული სტანდარტის“ არადაც თვლებდა და ნაწილობრე ვერმხტის ზურვის ნაწილები, სახმედრო-საზვლია ელტრების, სახმედრო პოლიციის და მოიწრე რაზმების შეარაღებაში შედიდა.

7.65 (9) მოლიბდენი კალიბრის პისტოლეტი „მაუზერ“ HSC

გასული საუკუნის ოდესიან წლებში აზრადს საერთაშორისო პარაზულ დღი მოხორციელდა იგი თავდაცვის პირადი არაღიანი ისეთ ნიმუშებზე, რომლებსაც ითვალისწინებდა საცემ-სასხლეტი მექანიზმები ჰქონდათ. ამ მოთხოვნების მიხედვით, ერთ-ერთი მოწინავე ადგილი Walther-ის ფირმის პისტოლეტებს ეკავა, ხოლო ფირმა Mauser-Werke-ს პროდუქტად წელ-წელა დამოი პოპულარობა. ფირმა ამ დროისთვის უკვე მოქმედებდა M.1914/34 ნიმუშის პისტოლეტებს უშვებდა და პოტენციური ბაზრის დარგების შიშმა „მაუზერის“ ფირმის კონსტრუქტორები აძლეს, ახალი ვივის პისტოლეტის შექმნაზე დაეჭირებულენ.

ახალი თვითდატენიანი, საცემქეტიანიანი პისტოლეტის კონსტრუქციასზე მუშაობდა 1934 წელს დასწო. შორეულ მსოფლიო იმის დაწყებამდე ფირმის კონსტრუქტორმა ადუქს ზეიდლმა (Seidel) შექმნა „მაუზერ“ HSC (Hahn-Selbstspanner, model C – ჩანს-სანი თვითდატენიანი, მასზე მოდელი – C).

ახალი „მაუზერის“ ავტომატურ თაიხუფილი საკეტის უკუხვლის პრინციპით მუშაობდა. მის თვითდატენიანი საცემ-სასხლეტი მექანიზმმა, გარეა ჩანსმა და საკეტის ხანგრძლივ დაფარული გარსაცმა ჰქონდა. სავაზნის ორიგინალური მოწყობილობა, ვინაიე ჩანს-გარეგებული ადგილზე საშუალებას აძლევდა დატენილ დროზე შეტყობინა საკეტის უკუსვლა, რაც ვაზნის შეტყობინების დახურვის ხარჯზე იხსნებოდა. უკანასკნელი ტეფონის ვარსკოლის შუშზედ საკეტი უკ დასწოლ მდგომარეობაში ჩერდებოდა, რაც პისტოლეტის ხელახლა გატენვას ათავალბდა. ჩანსმა, თაიხუფი ფირმის გამო, როგორც შეტარებულ, ისე დასწოლ მდგომარეობაში, საკეტის გარსაცმის უკან წაწილში იყო ჩამოვლილი. და, მუხებზე სამხრეთ გათვლილი იყო 50 მეტრის მანძილზე ზუსტ სროლაზე პისტოლეტი HSC-ის ელემეტი ფირმის ადრინდელი მოდელისებგ გამოარჩევა მას, ხოლო ტარის რეგონობიკული ფირმა აზრადის ხელში მოხერხებულად დანერგის საშუალებას იძლეოდა, რაც, რა იტყუნა, მონამშენილობა სროლის კოეფიციენტზე დადებითად მოქმედებდა. „მაუზერ“ HSC პისტოლეტის, ძირითადი, ორი განსხვავებული კალიბრის მზადდებოდა: 7.65 მილიმეტრი კალიბრისა, რომელიც „პრაუნინის“ ვაზნის სროლაზე იყო გათვლილი, და 9 მილიმეტრი კალიბრისა, „კურტის“ ტეფონზე გათვლილი 1939 წელს პისტოლეტი „მაუზერ“ HSC ვერმანის პოლიციაში მიიღო შეარაღებმა, როგორც „ახალი ნიმუშის მოდელი“ და ძველი 7,65-მილიმეტრიანი M.1914/34 შეტყვალა. ერთი წლის შემდეგ ეს მას შეარაღებული ძალების სამხარეთისაშორი არაღიანი სტატუსი მიენიჭა. 1939 წლიდან 1945 წლამდე ფირმა „Mauser-Werke A.G.“-ში 259923 HSC პისტოლეტი გამოშვდა, რომელთაგანაც 200 თათი ერთეულით შეარაღდა

მასზე რაიხის სამხედრო ძალები, უპირველესი ყოვლისა, ლუგენდუგეს საზავსული მჭარეობი და კრესმანრის თეატრები, დანარჩენი კი პოლიციასა და SS-ზე გადაწარმოდა.

7.65 მოლიბდენი კალიბრის პისტოლეტი „მაუზერ“ 38H

ფაბრისტური ვერმანის დასწეული ორგანიზების მოკლეხანაიანი არაღიანი ერთ-ერთი ყველაზე აქტუური მომარაგებელი იყო ფირმა „მაუზერი“, I.p Sauer&Sohn. 1930 წელს ვერმანის პოლიციასა და ვანდარშტაის ახალი მოდელის აზრად, 7.65-მილიმეტრიანი პისტოლეტი „მაუზერი“ Beherdenmodel (ოვაციალური მოდელი) დაერეგეს. მისი კონსტრუქცია მზარად მან ცერმან 1913 წლის „მაუზერის“ მზახველადინობით შეასწოლა. ეს უკანასკნელი 17 წლის განმავლობაში ერთეულად ემსახურებოდა ვერმანელ მიწეულის სამართალდასწელებს. მისი კონსტრუქციის თავისებურება საკეტის განვალკვევით ბლოკი იყო, რომელიც უზრუნველ გარსაცმის მდგომარეობაში სროლის დროს ჩანს-ამომდებელ მოქმედებას ასრულებდა. სახელად იყო ავრეული საცემ-სასხლეტი მექანიზმის მუშაობაც, რომლის დროსაც სახსლეტი ვივის მდგომარეობის შემუშეობით დამატებისის პოპულარის გამოწვება შეიძლებოდა. სახსლეტი ითის ვერ გამოძკარება, თუ ჩანსეტი (დასწეული) მოწყობილობის კლავიში ამ დასწეობილი. ამ კონსტრუქციის წყლობლი გამოარჩევს გატენილი არაღიანი უზრუნველ გარსიკა. მოუხდებდა ამისა, დასწელების უტყვარი მუშაობა რაგი ტექნიკური შეუთავსებლობის გამო მანაც საცემი განხლებდა. ერთ-ერთი სახსლეტი იყო სავაზნებში ვაზნების რაღიების მანიშნებელი. პისტოლეტი „მაუზერი“ Beherdenmodel-ის ჩანსი და გარსაცმა მსუხუტე ლითონის შფანდობისებგ მზადდებოდა, ხოლო საკეტი და საცემ-სასხლეტი მექანიზმი – ნარჩითი ფოლიადისგან. „მაუზერის“ ეს ვარიანტი მხოლოდ 400 ვაზნი იწირიდა. უკანა სროლის დროს, საკეტის ბლოკის თუქ დასწევის, ზემდებელ სისწრაფის გამო იგი ნაკლებსამეტი იყო. რაისხვეობაში ერთად ამ პისტოლეტს სასამართლო არაღიანი პოლიციაც იყენებდა. ვაზნის რესპუბლიკის საპოლიციო ფორმირების კი „მაუზერი“ თეატრალი არაღიანი თვითდატენიანი.

1932 წელს ფირმა „მაუზერი“ თანამეორე ვივის პისტოლეტის დამუშავებას შეტყვა. 1932-1937 წლებში ამ ფირმის თეატრალი ვაგუშვებ, მან ცერმანის თეატრალით, შექმნა პისტოლეტი „მაუზერის“ ახალი მოდელის კონსტრუქცია, რომელსაც თანამეორე თეატრალიტენიანი საცემ-სასხლეტი მექანიზმი და ჩამოვლილი ჩანსმა ჰქონდა. 7.65-მილიმეტრიანი „მაუზერი“ 38H პისტოლეტის ავტომატური თაიხუფილი საკეტის უკუსვლის პრინციპით მუშაობდა. ლულაზე უკან დასაბრუნებელი ხამარა იყო წამოცხლები. საკეტი ცალკე მზადდებოდა და გარსაცმზე სარკებიტე მჭარებოდა. პისტოლეტმა გამოჩინებული თვისებების გამო გამოჩინისათავე მიიქცია ყურადღება.

მას ჰქონდა მკვიში ვაზნების რაღიების მატყენებელი, ავრეული ჩანსის ვეზზე შესაყენებელი ბრკეტი, რომელიც მარცხენა მარეს იყო მოთავსებული. მისი წყლობლი ტეფა შეიძლება ლელის სავაზნებში ყოილო-ყოი, ხოლო არაღიანი თეატრალიტენი უსაიფი. „მაუზერი“ 38-ის პირველი პარტია (დასწეული) 8 თათი ცალი) ადრინდელი დასწეული ვაზნი გარეზე გამოშვებს. გარსაცმა ჩამოვლილი ჩანსმა შეტყობილი იყო გარსაცმის მარცხნე შეტყობილ ბრკეტთან. თუ ძველი სისხლეტი დროს სასხლეტზე დაწევისისა შემიარბილდა ჩანსმა, რასაც ვასწოლ მოტყვევებდა, ახალი კონსტრუქციის შემუშეობით ბრკეტზე დაწეული მხოლოდ ჩანსმა შეტყობილი ვაზნი დასწეული, რათა შეტყვე მსოფლიო სახსლეტზე ითის თანდასწეობით დაწეული მონხანცე ვაგწაროდა ტეფა. ამავე მოწყობილობის შემუშეობის შეასწეული იყო შეტყობილი ჩანსმა პისტოლეტად დასწევა.

მოვანებით გასწოლ „მაუზერი“ 38-ს დასწევის ადრის ტიპის დასწეული, რომელიც შეტყობილი ჩანსმა ბლოკიებას უსწოვებდა. მოკლე მონაკვეთი: მუდის ტეფაობა – 8 ვაზნი; გამოწეული სროლის სიხორე – 30 მეტრი; ტეფის საწესი სიწკარე – 300მწო. ნებისებელი „მაუზერი“ 38H საიფი იყო მოქმედების დროს, პისტოლეტდან გასწეული ტეფიტი შესაშური სიხუტით ხვებოდა მონხანს. ყველა ამ თვისებათ არაღიანი არანხული პოპულარობისა მოუტანა მასზე რაიხის თეატრალიტენი „მაუზერი“ 38H-თა იყენებ ავტოგრაფიანი პოლიცია, უმნიშობის სამსახურები, SS-ი და მოიერიშე რაიხები, მას პირადი თავდაცვის არაღიანი იყენებდნენ ვაგწარმსატარებ ვაგწარებისა და ლუგენდუგეს თეატრები, ხოლო რვა 1941 წლის დასწეული ვერმანის ხელმძღვანელობამ შეარაღებულ ძალებში მის გამოყენების ნება დართო, დასწო „მაუზერი“ – 38H პისტოლეტების დიდი რაღიების მსყიდვები. სწორედ მანამ შეიყვალა მისი ძველი სასწელონეტი (Heerespistole – შეარაღებული ძალების პისტოლეტი). შეარაღებული ძალების ვაგწარმ-მა მოთხოვნილებებმა „მაუზერის“ ფირმის კონსტრუქციის 38H პისტოლეტის კონსტრუქციის დასწევა აძლეს. 1943 წლის ბოლის საცემ-სასხლეტი მექანიზმის კონსტრუქციიდან ამოღეს ადრინდელი დასწეული, რადაც ვაგწარდა, რომ ჩანსმა შეტყობილი ბრკეტი სწოლად უსწრეწელოვდა არაღიანი უსაფრთხილბა.

როგორც ნახეთ, ზემოთ მოყვანილი სტატისტიკა ზენ 80-70 წლის წინანდელ ნოვობრუნე ადგებს და ტექნოლოგიურ სახსლეტზე მოთხოვნი. მოუხდებდა სხვადასხვა ტეფების მეტრალიტენი წარმტყვებისა, ვერმანული სააარო სწოლად მარცხ ერთ-ერთი წამოვანი იყო ამ დასწეული დასწეული და მოუხდებდა ორი წამოვანი ობის (მანიშნებელი არაღიანი ძალი იყო იყო...), ვერმანული შეარაღების მანიშნებელი მოქმედები და ადრინდელსაც აქტუალური და დასწეული.

„ჰერკულესი“ - მთელიოთი ყველაზე გამრსელგული სჟამელრო-სტრენსჟორსო თიოთჟორინაჟი

მათ შექმნიდან ერთი საუკუნის თავზე შეიძლება იფრინოს

1980 წლის 24 აპრილის დღეს აშშ-ის სჟეიკალური დანიშნულების ძაღებს თავის ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე დდი მარცხი განიცადეს. იმ დღეს იხინი ზესაი-დღელო სჟეიკარეკიას - სასელწოღებით „არწივის ბრჟკალბა“ - ატარებდნენ. ამერიკელ ჯარისკაცებს თიარანში აშშ-ის საელროდან უნდა გამოეხსნათ ასობით ამერიკელი მჟეგლი, რომლებიც ირანულს

აერთობრტსა და მარნეულის საშხლო-საჟერი ბაზაზე დღე-ღამე. ჟართლი არმიის ასობით საშხლო მოსასხურეს უფრენა „ჰერკულესები“, ამ სჟატი-ის ავტორსაც ჰქონდა საუღლება

„ჰერკულესია“ გამოშეგული. სულ ახლასან, 14 მარტს, აშშ-ის საშხლო-სატრანსპორტი ავაიცი-ის შუარაღებსში გამოწნა მისი თანამდროვე მდიდრეკიკა C-130, რომლის ექსპლუატაცია ამერიკელ საშხლოებს 2050 წლამდე სურს. თუკი ჩანაფიქრს ზორეკი შესესეს, გამოიღს „ჰერკულესი“ ჰერმ მთელი საუკუნი(!) დამკვდრდესა.

„ჰერკულესი“ თიბლისიდან აღმ-ათაში ჩაფრნილიყო. „ჰერკულესი“ ძალიან წაგვეს საბჟოთა საშხლო-სატრანსპორტი თიოთჟორინაც AH-12-ს, თუკი მისეც განსხევეთი ბერად უფრო ეკონომიორია.

ჟეგათი აფანილი. დამით უღანშიმა ამერიკელ სჟეცდანიშნულების რაზმ „დელტას“ კატასტროფა ელადა - აფრინისას ერთ-ერთი შჟეკლმფრენი ხნანხებით წამოღლი იმ C-130 „ჰერკულესს“, რომლიოცთ განზასული ჰქონდათ მჟეგლების გეგანა ირანიდან. შუგახვისის ორივე მარქანა აფიქდა, ნამსჟრეყებს კიდეც ითიხი შჟეკლმფრენი დახანა. შჟორე დღეს ირანელ საშხლოებს თვალწინ „ჰერკულესისა“ და შჟეკლმფრენების დამწარი ჩინხხები გაღაეშალათ...

თუ არ ცველებით, ორი „ჰერკულესი“ საშხლო კეკასიის საჟერი სორეკემც არის ჩამოღებული. გასული საუკუნის 80-იან წლებში მარნეულის საშხლო აეროდრომიდან აფრინდეს რუსმა პილოტმა ზეგერითი Cy-15 გამანადგურებელ-გზაგადამჟრელით რეჟეტული ავაიციის ისტორიაში პირველი ტრანიჩაჭტარა. სომხეთის ცაში თავისი გამანადგურებელი იმ C-130-ს დაეახა, რომელიც თურქიიდან შჟეოფრინდა. მოგვანებთ კი მთიანი ყარაღაღის ცაში სომხებს მჟეჩნიტტებს სახეჩნო რაკეტით ჩამაღადეს ირანის საშხლო-საჟერი ძაღების კოფინილი „ჰერკულესი“.

„ჰერკულესის“ ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი მდიდრეკიკაა დამრტქეღი თიოთჟორინაც AC-130U Spectre, რომლის მარცხენა ბორტზე სხედსსეგა ტეგეამჟრეყეწინ და მჯარეკლიბირან სწრაფმსროღელ ჟეგებხთან ერთად 105 მ-იანი ჰუბეტაც არის „სჟეკტრი“ სახმელითი სამხინის გარშჟეო მარცხენა დასრით წრეზე დაფრინავს, ისე რომ მთელი შუარაღების ლღები მინისეკენ იფრტება. მათი ერთდროული ზაღის მჟეცგე მოწინაღმდეგეს გადარქნის იმელი არ უნდა ჰქონდეს.

ეს იყო „ჰერკულესების“ ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე დდი მარცხი, თუკე ამ თიოთჟორინავეებს მთელი მსოფლიოში გაითქმეს სახელი, რადგან 65 ჟეგნის არმიის შუარაღებსში იფრენ და მათი გამოშეგება დღესაც გრესტელება. „ჰერკულესის“ პირველი პროტოტიპი ჰერმ 1954 წლის 23 აფრისტის აფრინდა. დღეღე 2100 ცალი სხედასეგა მდიდრეკიკის

მის მჟეცგე, რაც საქართლო ჩაერთი NATO-ს ეგედით „პარტნიორობა მჟეიკადისიოთე“ საერთაშორისო სამეღლიო სჟეკლებებში, თურქულმა და ამერიკულმა „ჰერკულესებმა“ მოუხმირეს თიბლისის

ასოი დროს „ჰერკულესი“ რომ არ ჩამოიღეს მინა-რაკეტებს, რომლებიც ერთგვარი საფანეი უნდა გახდეს სახეჩნო რაკეტებისთვის და თიოთჟორინაციის საცდელ თვისეკენ მიიზღადის ისინი. „არსენალის“ გარეგანზე სწორედ ეს მომენტა გამოსხული.

ირიპალი აღადჟევილი

STRYKER-ები

საბრძოლო ნათლობა ერაყში

ერაყელების PIF-ებისგან დასაცავად STRYKER-ებს „ღობე“ შემოაგვლეს

ერაყში ყველგან
ნახავთ „მესერ შემოვლებულ“
„სტრაიკერებს“

ახალი საუკუნის დასაწყისში პერტეინმა „ახალი ტიპის არმიის“ კონცეფციის ფარგლებში გადაწყვიტა, რომ მექანიზებული ბრიგადები იმ დროისათვის უახლესი საბრძოლო მანქანა Stryker-ებით შეარაღდნენ. 2000 წელს ეს ძალზე გაბეჯული ნაბიჯი იყო, რადგან მექანიზებული ბრიგადების შეარაღებაში მძიმე საბრძოლო ტექნიკიდან მხოლოდ „სტრაიკერი“ იყო (თითოეულ

ბრიგადაში 308 საბრძოლო მანქანა) და არც ერთი „აბრამსის“ ტანკი თუ „ბრედლის“ ქვეითთა საბრძოლო მანქანა.

ასეთი გადაწყვეტილება განპირობებული იყო შედეგი მოთხოვნით: ახალი ბრიგადები რაც შეიძლება მობილურები უნდა ყოფილიყვნენ და მათი საბრძოლო ტექნიკის გადაცენა სამხედრო-სატრანსპორტო თეოთიმინიდან არ უნდა გასჭირვებოდა.

„სტრაიკერი“ 19 ტონას იწონდა და შეაბამისად, C-130 „ჰერკულესის“ ერთი ასეთი საბრძოლო მანქანა გადაჰქონდა, C-17-ს ორი, ხოლო უზარმაზარ C-5-ს კი ოთხი, „აბრამსისა“ და „ბრედლის“ გადატანა კი ყველაზე გავრცელებულ ამერიკულ სამხედრო-სატრანსპორტო თეოთიმინიდან „ჰერკულესს“ საერთოდ არ შეუძლო.

საბრძოლოავეშინანი მანქანა „სტრაიკერი“ ქვეითთა საბრძოლო მანქანის LAV-25-ის ბაზაზე შეიქმნა, თავად ამ უკანასკნელს კი შეეცარაოული „პირანინის“ „ფესვები“ აეკს, ამიტომაც ასე ჰგავნან ისინი ერთმანეთს. 350 ცენტის ძალის სიმძლავრის დაზღვის ძრავა წინა მარჯვენა მხარეზეა მოთავსებული, მისგან მარცხნივ მძღოლ-მექანიკოსის ადგილია, ისევე როგორც საბჭოთა БМП-ებში. თუმც ამავე БМП-ებისგან განსხვავებით მასში ცხრაკაციანი დესანტი ზის. ასეთ მდგომარეობაში მოუხერხებელია მანქანიდან ავტომატური იარაღით სროლა, თუმცა „სტრაიკერს“ არ აქვს ამისათვის სათოფურები. „სტრაიკერის“ მოაგარ შეარაღებას 12,7 მმ ტყვიამფრქვევი ან 40 მმ-იანი ავტომატური ყუმბარსატყორცი შეადგენს, სხვათა შორის, მასზე ბოლო დროს სხვადასხვა ქვეყნისაც აყენებენ. დღემდე დამზადებულია „სტრაიკერის“ არანაკლებ 12 სხვადასხვა მოდიფიკაცია, მათ შორის სამჭობო, საინჟინრო, სანიტაროული, სადაზვერუო ვარიანტები.

„სტრაიკერის“ შასის იყენებენ მართავი ტანკსაწინააღმდეგო სარაკეტო კომპლექსის, 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცის თუ 105 მმ-იანი ქვეყნის დასამონტაჟებლად.

ის, რომ „სტრაიკერი“ ახალი საუკუნის პირველი („სტრაიკერი“ მას ამერიკული მძებ სტოვარტ და რობოტტ სტრაიკერების პატენსაცემსდ ეწოდო, მათ შორის მსოფლიო ომში გამოიჩინეს თავი), შეძლე-

მარცხენა ფოტოზე: „სტრაიკერი“ ჩამონტაჟებული 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცით

მორიგი აფეთქებული „სტრაიკერი“ ერაყის გაზაზე

„სტრაიკერების“
სადესანტო განყოფილებას
შებრძოლები სწრაფად
ტოვებენ უკანა
აპარელის საშუალებით

გი ტექნიკური დეტალები შეტყველებს – „სტრაიკერები“ აღჭურვილია მონაცვლების ციფრულ რეჟიმში გადაცემის სისტემით, რაც საშუალებას იძლევა, მანქანების მეთაურებმა ერთმანეთს ინფორმაცია გადასცენ ტექსტურ და გრაფიკულ ფორმაში. მანქანაში დაყენებულია ტაქტიკური სიტუაციის ამსახველი მოწყობილობა, რომელიც ციფრულ ელექტრონულ პლანშეტზე ასახავს საკუთარ და მოწინააღმდეგის ძალებს, ეს მონაცემები „ტაქტიკური ინტერნეტის“ აბონენტებს ავტომატურად გადაეცემა. ყოველივე ეს აადვილებს „სტრაიკერების“ ეკიპაჟების ურთიერთშეთანხმებულ მოქმედებას ბრძოლის ველზე.

„სტრაიკერების“ ძლიერი და სუსტი მხარეები 2004 წელს გამოჩნდა, როდესაც მათ ერავში საბრძოლო ნათლობა მიიღეს. მისი შემქმნელები ინწმუნებოდნენ, რომ ამ საბრძოლო მანქანის შედარებით ძლიერი ვაეჟმანი იცავდა ეკიპაჟს 14,5 მმ-იანი ჯავშანგამტანი ტყვიებისგან, ხოლო მანქანის შუბლ-ჯავშანი 500 მეტრიდან ნასროლ 30 მმ-იან ჭურავსაც კი უძლებდა, მაგრამ საქმე საქმეზე რომ მიდგა, ერავის ქუჩებში სოკოებისით იწყეს მომრავლება აფეთქებული და დაწვარი „სტრაიკერების“ ჩონჩხებმა. შეიძლება მისი ვაეჟმანი მართლაც უძლებს მსხვილკალიბრიანი ტყვიამურქვევის ჯავშანგამტან ტყვიებს, მაგრამ იგი უძლიერი აღმოჩნდა მოძველებული საბჭოთა ვუზბარსატფორცნებიდან PFP-7-დან (და მისი ჩინური კლონიებიდან) ნასროლი კუმულაციურქობიანი რაკეტების მიხვედრის დროს.

პრინციპში ეს მოსალოდნელიც იყო. მიუხედავად იმისა, რომ „სტრაიკერი“ თითქმის 5 ტონით უფრო მძიმეა საბჭოთა ჯავშანტრანსპორტიორ BTP-80-ზე, ისინი მაინც ერთ კლასში გადიან. დაწვებული ავღანეთის ომიდან კი საბჭოთა BTP-ები არაერთხელ გამხდრან ტანკ-საწინააღმდეგო კუმულაციურქობიანი რა-

ვერ შეცვლიან კარგად შეჯავშნულ ტანკებსა და მძიმე ქვეითთა საბრძოლო მანქანებს.

დროებით გამოსავლეს ერავში მოქმედმა ამერიკელმა სამხედროებმა თავადვე მიაგნეს და „სტრაიკერებს“ გვერდებზე რკინის ცხარებებით „ღობე“ მიადლეს. ამერიკელები ორიენტირებული არ ყოფილან, რადგან მათ „გამოიზინებდნენ“ ზუსტად 60 წლით ადრე ბერლინის ქუჩებში მებრძოლი საბჭოთა ტანკისტები თავიანთ T-34-ებს უკვე ადუღებდნენ „დეკანებს“, რომ როგორმე თავი დაეცვათ გერმანული „ფაუსტპატრონიზგან“. თანამედროვე ომების კონცეფციიდან გამომდინარე, უპირატესობა მანც უფრო მობილურ საბრძოლო მანქანებს მიეცემა, ოღონდ ისინი მიღულის პრინციპით იქნება აგებული – ანუ პერიით

105 მმ-იანი ქვევების დამონტაჟების შემდეგ „სტრაიკერი“ ბობლებიან „ტანკად“ იქცევა

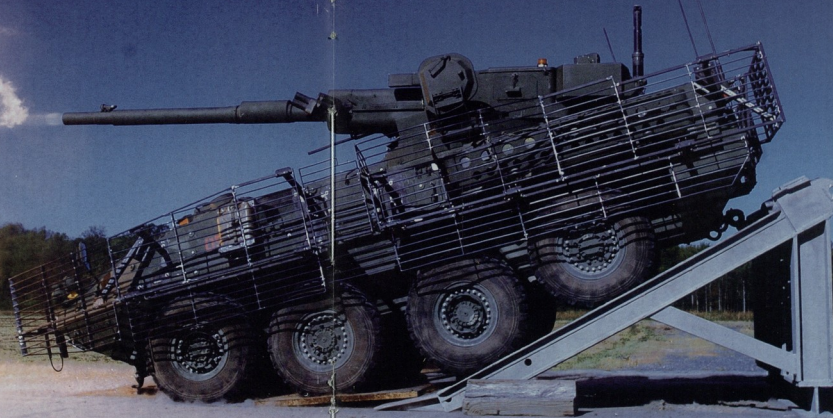
კეტების მსხვერპლი. ერავის მწარე გამოცდილებამ პერტაონის ხელმძღვანელობა სერიოზულად დააფიქრა. ამერიკელი გენერლები იძულებულნი გახდნენ ელიარგონიათ, რომ ბობლებიანი, შედარებით მსუბუქად შეჯავშნული საბრძოლო მანქანები ვერჯვრებოთ

გადასროლისას მანქანებს მოხსნან მძიმე ვაეჟმანი, ბრძოლის ველზე კი ისევ გაუკეთებენ. ამ პრინციპით უკვე მიმდინარეობს რამდენიმე ტიპის თანამედროვე ბორბლებიანი საბრძოლო მანქანის შექნა.

ირაკლი ალაღაშვილი

საინჟინრო-გამანადმველი საბრძოლო მანქანა „სტრაიკერის“ ბაზაზე

STRYKER

Mercedes GL

ამობენ, ჯიპები ყველაზე უფრო ამერიკაში უფრო, იქ არა მარტო „მაგარი“ ბიჭები დაიან ამ მანქანები, არამედ ყველა, დაწვეული დიასახლისით და დამთავრებული უბრალო ფერმერით. ამერიკის საუხლო გზები საესკა „Cadillac Escalade“-ები, „Lincoln Navigator“-ები, „Toyota Sequoia“-ებითა და „Infiniti QX5“-ებით, მაგრამ მოუხედავად მათი სიმრავლისა და ნაირფეროვნებისა, მაინც დიდი მთხოვნილებაა ჯიპთა შორის გამოჩენილზე, ყველაზე დიდ „მერსედესზე“. Mercedes-GL-ის შესაძენად ამერიკელებს შორის წასვლა არც მოუწევთ, მას იქვე, ალაბამის შტატის ქალაქ ტუსკალუზაში უმჯობეს თანამომქმე სხვა კლასის „მერსედესებთან“ ერთად.

უზარმაზარი შვიდადგილიანი ავტომობილი გარეგნულად თანამომქმე ML-ებისგან დიდად არ გამოირჩევა. მხოლოდ გაზრდილი ზომები და დიდი გვერდითი სარკეები მოგხვდებათ თვალში, მაგრამ ისიც საგრძნობია, რომ გაბარიტებმა მას სოლიდურობასთან ერთად რაღაც შიშის მომგვრელიც შემატა.

როცა ასეთი ავტომობილის საჭეს უზინარ, გზაზე სიტუაციის გაკონტროლება გაცილებით ადვილია, ვიდრე ჩვეულებრივი მანქანიდან (ზინარი მაღლა, თქვენი თვალსაწიერი გაცილებით მეტს სწვდება, უზარმაზარი სარკეები კი, რომლებსაც „მკედარი ზონა“ არ აქვს, თქვენ უკან მიმდინარე მოვლენების კონტროლს

უზრუნველყოფენ). ავტომობილებების მჭიდრო ნაკადშიც კი მჭიდროდ გრძნობთ თავს. თქვენი უზარმაზარი ავტო კი გარეულია, კატასავით მოქნილია. საჭის მოწყობილობა უნაკლოა და ნებისმიერ სიტუაციაში შეიძლება მართვის გაკონტროლება. ბორბლების მობრუნების კუთხე იმდენად დიდია, რომ თითქმის ძარის პერპენდიკულარულია (ბოქსში შესვლისას შეუფასებელი თვისებაა). GL-ის სალონი, როგორც კი მასში აღმოჩნდებით, სიმყუდროვის შეგრძნებას მოგვევრით, მაგრამ არა ქალაქური ბინისა, არამედ სადმე,

ბუნების წიაღში განმარტოებით მდგარი კოტეჯის სიმყუდროვის მოგონებით. მასში ბევრი ადგილია – შესაბამისად, სინათლეს მეტია და ჰაერიც. მესამე რიგის მგზავრებისთვის ჭკრიბი ერთის ნაცვლად ორი ლიუკია დატანებული. მეორე რიგამდე მანძილი 815 მილიმეტრია, ჭერის სიმაღლე – 979 მილიმეტრი. თუ მესამე რიგის საგარძობები (ორი სრულყოფილი) ხელს შევიშლით, საკმარისია, შესაბამის კლავიშს დააჭიროთ თითო და მათ ადგილას რამდენიმე წამში სწორი იატაკი გაჩნდება. კიდევ რამდენიმე ნიუანსი: სალონიში

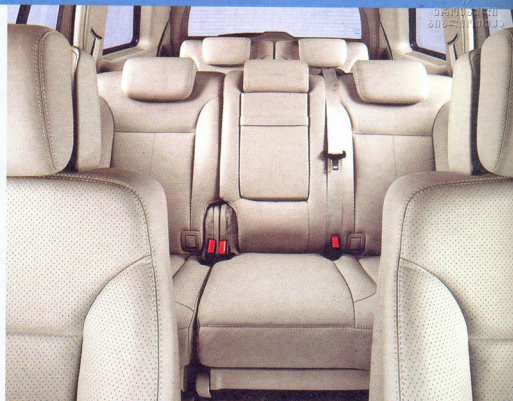

ავტომობილი

ავტომობილის
საქართველოს
კამერა

Mercedes-Benz GL

ვანთავსებული DVD სისტემა, ეკრანები წინა სავარძლების თავისდასაფარებში ჩასმული. არ შეიძლება, არ აღწიშნოთ ყველასათვის აუცილებელი მუსიკალური სისტემაც... მძღოლის ადგილი, როგორც წინა მძღოლის „მრსვედესში“, მართლაც კომფორტის განსახიერება. S კლასისაგან განსხვავებით, GL-ის ცენტრალურ კონსოლზე დამატებითი ბლოკი გაჩნდა, რომელზეც ორი მრგვალი, მსხვილი მარ-ეკულირებული ვანთავსებული. მათგან მარცხენა მარის სიმაღლეს განაგებს, რომლის აწვევაც 307 მილიმეტრამდე

შეიძლება, რის შემდეგაც 600 მილიმეტრი სიმაღლის წინაღობის გადალახვა შესაძლებელი. მარჯვენა მარეკულირებით ტრანსმისის რეჟიმის შერჩევა ხდება. წინა პლანზე, საჭეა და კარის გვერდებზე, მშენიერი ტყვია გადაკრული, რომელსაც შვავაშვებ „დაუშუამკველი“ ხის ნაწილები ამშვენებს.

GL-ის მფლობელები ხუმრობენ, ამ ავტომობილში არა მარტო ცხოვრება, გადაადგილებაც შეიძლება.

ვერობულ ბაზარზე GL-ი მხოლოდ Offroad-Pro-პაკეტით აღჭურვილი იყდა-

ბა. პაკეტი მანქანის გამოყენების შესაძლებლობებს აფართოებს. მასში შედის ორსავეხურიანი გამანაწილებელი კოლოფი სიჩქარის შემანელებელი და ღრმთაშორის დიფერენციალებს ასპროცენტიანი ბლოკირების მოწყობილობით. AIRMATIC საკიდარი საგანგებოდ უზოიბისთვისაა. ვერჩევი 500-ცხენისძალიანიან შედარებით უპირატესობა 340-ცხენისძალიანს მიაწვით, რადგან უფრო იაფიც დაფიქრებათ და მონაცემებით არც ერთ მოტორს არ ჩამორჩება, – 100 კილომეტრ სიჩქარე 7 წამში ავითარებს. ის შეიღისფეროიანი ალგორითმის frg 7G Tronic-ის დახმარებით აღწევს ამ მონაცემებს. ასფალტზე მოძრაობისას სიჩქარე არ იფრთხობა, იგი ვხატეკილს „მრსვედესის“ თავდაჯერებულობით აუთოებს. პნეუმოსაკიდრებს წუნს ვერ დასდები.

GL-ის ღირსებაა აგრეთვე მუდმივი სრული ამძრავის სისტემა 4Matic-ი. წინა და უკანა ღერძებს შორის სიმძლავრის განაწილება უდრის 45/55-ს. ავტომობილის მოცურების შემთხვევაში თავისუფალი ცენტრალური დიფერენციალი ბრუნვის დიდ ძალას იმ ბორბლებისკენ მიმართავს, რომელსაც უკეთესი მოჭიფების ძალა აქვს. ამასთან, 4Matic-ი ESP-სთან მჭიდრო კოპერაციულ რეჟიმში მოქმედებს და მოცურებული ბორბლის დაშურუტება შეუძლია.

ველაზე დიდი „მრსვედეს GL“-ის დაღებითი თვისებების შესახებ კიდევ მრავალი მაგალითის მოცვანა შეგვეძლო, მაგრამ ამჯერად ეს მცირედიც ვიკმართო. დასასრულად, ისრა დავერჩენია „ჯიპოპოტამის“, ასე უწოდებენ ამერიკელები მას, ფასიც გაგიზილით. პოსტსაბჭოურ სივრცეში ახალი Mercedes-GL 450 92.000 ევრო, GL-500 კი 105.900 ევრო ღირს.

აბა თქვენ იცით! ეცით!

ტანკსანონინალმდეგო ძალთა (მოძრავი ნაღმები)

იდეის არსი შემდეგში მდგომარეობდა: „ნაღმი ტანკს არ უნდა ელოდოს, მან თავად უნდა მოძებნოს ის და გაანადგუროს“.

ასეთი ნაღმების შექმნას ცდილობდნენ როგორც გერმანელი, ისე საბჭოთა სამხედრო კონსტრუქტორები. ერთ-ერთი საომარი სიახლე ასე გამოიყურებოდა: ბრძოლის ველზე, ძირითადი სანგრძიან მოშორებით, თხრილდნენ ერთკაციან სანგარს, რომელშიც შენადმეს ჩასვამდნენ ხოლმე. მისი საფრიდან მოწინავე სანგრის პარალელურად 50-70 მეტრის სიგრძეზე მიწაზე იდო თოკი, რომელიც გამოშპული იყო ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმზე, ან ერთმანეთისგან ნახევარი მეტრით დაშორებულ, ვაკუურად გადაბმულ 3-5 ნაღმზე. ტანკის მოახლოებისას შენადმე თოკს გამოსწევდა და შეეცდებოდა, ერთი ნაღმი ტანკის მუხლუხებქვეშ მოეხვდებოდა. ამ მეთოდს იშვიათ შემთხვევაში ჰქონდა დადებითი შედეგი. ნაღმების ეფექტიანად გამოყენების ამ უწყველო მეთოდის ნაკლი ადვილი წარმოსადგენია: ერთკაციან საფარში მარტო მუდმივად ყოფნა, მით უმეტეს, როცა ძირითადი სანგრძიდან 100-200 მეტრითაა მოშორებული, ძალზე ძნელია. შენადმე საფარამდე მისვლას იერიშის დროს ყოველთვის ვერ მოახერხებდა და ბოლოს, მარტოხელა შენადმე მოწინააღმდეგის ქვეითების იოლი ნადავლი გახდებოდა.

ასეთი სისტემით მოძრავი ნაღმების გამოყენებას სასურველი შედეგი მოაქვს გზაზე ჩასაფრების დროს (მოძრავი ობიექტის გამოჩენისას შენადმეს თოკის მეშვეობით შეუძლია ნაღმის გამოწვევა გზაზე). აბაზონების ნაღმის მიტანის ეგზოტიკურ ხერგს იყენებდნენ: ჯარისკაცი მიუახლოვდებოდა მოწინააღმდეგის ტანკს, შეაგნებდა მასზე ნაღმს და ასაფეთქებელ ზონის გაშლისწევდა. 8-10 წამის შემდეგ ნაღმი ეფეთქებოდა.

ასეთვე მეთოდს უწყევს რეკომენდაციას გერმანული სასწავლო ფილმი „Panzer-nah Bekämpfung Maenner gegen Panzer“. მაგალითად, ჯარისკაცები იყენებენ ბუნხინთ სახსე კანისტრებს, რომელზეც ხელფეშპარაა გამოშპული მიწების უნარის მქონე კუჟალიკური მუხტით (Hatthohlladung); ასევე და-

ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმი ბრძოლის ველზე ტანკის გამოჩენისთანავე გამოიგონეს. წლების განმავლობაში, ტექნიკის განვითარებასთან ერთად, ერთი და ერთივე პარალელურად ვითარდებოდა, იხვეწებოდა. თუმცა უპირატესობა აშკარად მიიწვია ტანკების მხარესაა. როგორც სპეციალისტები ადასტურებენ, ანგარიში ასეთი დიდი სხვაობა იმითაა გამოწვეული, რომ მოძრავი ობიექტის (ტანკის) და უძრავი საგნის (ნაღმის) ურთიერთშეხვედრის ალბათობა ძალზე მცირეა. ამიტომაც დაებადათ სამხედრო კონსტრუქტორებს მოძრავი ნაღმის შექმნის იდეა.

აბრმავებელ კასრს (Blendkörper) T.Mi. 42 ტიპის ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმით. როგორც ფილმში ნათქვამია, ამ მეთოდით გემრიად გერმანელმა ჯარისკაცებმა 10 ათასი საბჭოთა ტანკი ააფეთქეს, რაც მტკნარი სიცრუე იყო (ათი ათასი ტანკი ორას სატანკო ბრიგადას მოიცავს). სინამდვილეში საქმე სხვაგვარად იყო, ტანკიან ორთაბრძოლაში მხოლოდ ერთეულები თუ ემუხვებოდნენ (1945 წლის ანგარიში, აღზო-საღვთო პრუსიაში, ქალაქ აულენბენთან ორთაბრძოლაში მხოლოდ ერთეულები თუ უმცროსმა სერჟანტმა შოთა გამცემლიძემ ყუმბარების კონა მკერდზე მიიტარა და შეუვარდა გერმანელებს ტანკ „ტიგრს“. სიკვდილის შემდეგ მას საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება მიენიჭა).

„მოძრავი ნაღმის“ იდეა სულ სხვა გადაწყვეტას მოითხოვდა – ნაღმი სანგარში უნდა ყოფილიყო და მასში უნდა დაეწყო მიზანმიმართული მოძრაობა, როცა მოწინააღმდეგის ტანკი გამოჩნდებოდა. აქედან გამოიზინა, ის თვითმავალი და

მართავი უნდა ყოფილიყო.

1942 წლის აპრილში გერმანელებმა პირველად გამოაჩინეს ასეთი თვითმავალი ნაღმი, რომელიც მუხლუხების მეშვეობით მოძრაობდა. „Leichte Ladungsträger B-III „Goliath“ „გოლიათის“ გაბარიტები 1,5X0,85X0,56მ, ხოლო წონა 370 კილოგრამი იყო. ასაფეთქებელი მასალა 60 კილოგრამ ტროტილს ან ამავე რაოდენობის პენტრიტს შეადგენდა. თვითმავალი ნაღმს ორი 2,5 კვტ სიმძლავრის მქონე ელექტრომობტორი ჰქონდა, რომელთა კვებასაც 12-ვოლტიანი აკუმულატორები უზრუნველყოფდა. მოძრავი ნაღმი იმართებოდა 1,5 კილომეტრის სიგრძის სადენით, რომელიც თვითნაღმზე დამაკრებულ კოჭზე იყო დახვეული. მისი სიჩქარე საათში 10 კილომეტრს აღწევდა. 1944 წლის ანგარიშდენ ფირმა „პროვანდარ და ციუნდლმას“ 2650 ცალი მოძრავი ნაღმი „გოლიათი“ გამოუშვა.

მცირე რაოდენობის თვითმავალი ნაღმებს არ შეეძლო წარმატებით გადაეჭრა სა-

ხის
დახრილი
ბერვეტი
ტანკის
რომელიმე
ნაწილს
გამოედებო-
და და...

ჭოთა მიმე ტანკებთან ბრძოლის ამოცანა. ასეთი როლი შეასრულა მანქანების წარმოება, რომლებიც დევიატორ მასალა - საბრძოლო და ტვიგის მოთხოვნა, გერმანიის მრეწველობას უკვე აღარ შეეძლო.

მით უმეტეს, ვაირკვა, რომ „გოლიათები“ ბრძოლის ველზე სუსტები იყვნენ. ისინი სწრაფად გამოიღივნენ მწყობრიდან ჩვეულებრივი სასროლი იარაღის ტვიგის მოხვედრისას. მათი მოძრაობა შეუძლებელი და ადვილია შესაძინე იყო. ნაღმსატორცნებისა და არტილერიის ჭურავები კი ადვილად წყვეტდა სამართა საფეხებს. ელექტრომობილის ბუნების ძრავათი (მოტორიკის) შეტვლამ და 10-მილიმეტრამა ვაგვშანდა „გოლიათი“ მხოლოდ დაახლოებით (430კგ) და მოუხეშავი გახდა, რამაც მის საძლიობაზე უარყოფითად იმოქმედა. გერმანელებმა ამ მოდიფიკაციის „გოლიათის“ 4604 კვ-ზემპლარის დამზადება მოასწრეს. რაც შეეხება ბრძოლის ველზე მის მიზნობრივ გამოყენებას, სარწმუნო ცნობები იმის შესახებ, რომ გერმანელებმა „გოლიათის“ მეშვეობით თურქეთს არაბთა საჭიოა ტანკი გაანადგურეს, არ მოიპოვეს.

ურთავი საფორტიფიკაციო ნაგებობების, მაგალითად, საცეცხლე ძეღმისურებისა თუ ჯავშანოქმურების გასანადგურებლად „გოლიათები“ პირდაპირ მისწრება იყო... საქმე ის არის, რომ ოპერატორისათვის როლი იყო 200-დან 1200 მეტრის მანძილზე განესაზღვრა მოძრავი ნაღმისა და ტანკის ურთიერთმდებარეობა და ზუსტად მიემართა იგი მიზნისკენ. ოპერატორს არ შეუძლია ერთდროულად ადვილად თვალი ტანკისა და ნაღმის გადაადგილებას და განსაზღვროს ნაღმისა და მიზნის შორის საკურსო კუთხე. დღეს კი, მიუხედავად უკეთესი ტექნიკური შესაძლებლობებისა, მოძრავი ნაღმები მსოფლიოს არც ერთი არმიის შეიარაღებას აღარ ამწყვებენ.

სსკ-ში იმის დროს რაიმე მსგავსის შექმნაზეც კი არ უფიქრიათ. ამისათვის არც განვითარებული ელექტროტექნიკური

მრეწველობა და არც საკმარისი მასალა არსებობდა. ავტობობილებსაც კი ეკონომიის მიზნით ერთ მამუქს უყენებდნენ, მათ არც ქვემანქები, არც გაჩერების სივანლები და მძებრებლობა ღაფის განათებაც კი არ ჰქონდათ.

სამაგიეროდ ტანკსაწინააღმდეგე მოძრავი ნაღმების ძალეების შემუშავება გამოყენება სცადეს. წითელი არმია ფიფისი ომში საკმაოდ ეფექტიანად იყენებდა ძალეებს. უპირველეს ყოვლისა, ობიექტების დასაცავად. გამწვე ძალად, გერმანულ საბრძოლო მასალის ამოსატანად, ბრძოლის ველიდან დაჭრილობის გამოსაცავად, დაშავებული მებრძოლების თოღში მოსაძებნად, ნაღმების აღმოსაჩენად, ფინედი დივერსანტებისა და მხვერავების საფრების გამოსავლენად და ასე შემდეგ.

საკუთოთა ერთუხიასტები ამტკიცებდნენ, რომ ოთხეფხა მეგობრების გამოყენება არა მარტო შეტვიგაზე გადმოსული ტანკების წინააღმდეგ, არამედ მათი დისლოცირების ადგილებზეც შეიძლებოდა.

ნაშბი ბრეზენტის ზეველას წარმოდგენდა, რომელსაც ზურგზე ამავრებდნენ ძალეს. ბრეზენტის გვერდებზე ტროტოის ქვეს-გვესკოლოგამანი მუხტი იყო მოთავსებული. ზურგზე, ხის უნაგირზე, აყენებდნენ ასაფოქებელ და გამხნელ მოწყობილობას. აიფის აფტორია აზრით, როცა ძალი საჭირო ადვილს მიუახლოვდებოდა (რომელსაც ძალი თითონ განსაზღვრავდა ან მწერონლის სასიგანლო სასტევის ხმის მიხედვით მაგნებდა), კბილი მის მარცხნივ მოთავსებულ პატარა ბერკეტს გამოსწვდა, ბრეზენტის ზეველა ტანკის წინ მიწაზე დაეცემოდა, ძალი უკან, მწერონლით გაბრუნდებოდა, ტანკი კი ზეველას ვადაულოდა და აფოქებებოდა. ვარაუდობდნენ, რომ ასე გაწვინდელ ძალეებს არა მარტო მოძრავი ტანკების წინააღმდეგ გამოიყენებდნენ, არამედ მტრის უძრავ ობიექტებს.

საომარი მასალისა და საწვავის შესწობებსაც დევილად გაანადგურებდნენ. ზოგიერთი ძალი, რომელიც დაიხვე პოლიგონზე, ნაცნობ გარემოში, ერთსა და იმავე ობიექტზე წვრილდნენ, კარგა ხნის შემდეგ ითვისებდა და ნაწილო-

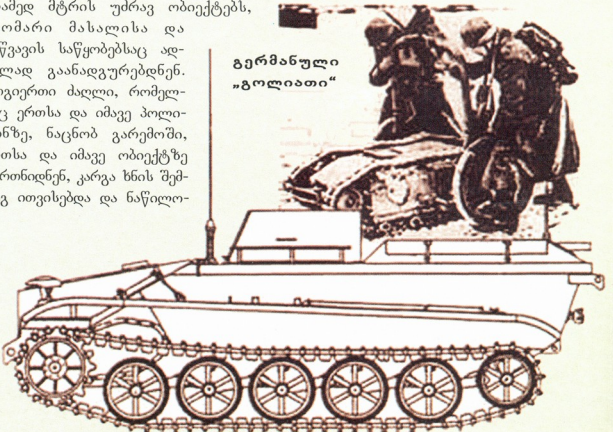
ბრეგ ზუსტად ასრულებდა დავალებებს. თუმცა მითგან ყველაზე გამოჩენული, სახლად „ინგა“, როგორც კი ამოცანას გაუთრულებდნენ (სხვა ობიექტზე გაგზავნიდნენ, იქვე, მისთვის კარგად ცნობად გარემოში, ან ობიექტი მოძრაობას იწყებდა), იბნეოდა და ხშირად ნაღმთან მწყობრივლთან ბრუნდებოდა. ითხვეს, მობილების სწავლება თითქმის ნახვევარ წელიწადს გაგრძელდა, მაგრამ დაღებით შედეგს მაინც ვერ მიაღწიეს.

მაშინ ძალეების გამოყენების მეორე, გამარტივებული ვარიანტი შესთავაზეს ერთუხიასტებმა სადრელობას. ამჯერად ძალით ერთჯერადად გამოყენებულ იყო აქტენტი გადტანელი - ესე იგი, ოთხეფხა მეგობარი ნაღმის აფოქებისას უნდა დაეუბლებო. ბრეზენტის ზეველა ამჯერად მჭიდროდ უნდა ჰქონიდა ძალის ზურგზე (აღარ იხსნიებოდა). ამფოქებელი მოწყობილობის ამძრავად ბრეზენტის ზეველის ზემოთ დამავრებული ხის მცირე ზომის ბრეკეტი მოთავსებოდა, რომლის უკან ვადახისას ამფოქებელი მოწყობილობა იწყებდა მოქმედებას და ნაღმაც ფოქებოდა.

ძალეების გაწვინა მათ უმარტივეს რეველესზე, საკეების ძებნაზე იყო დაფუნდებული. საწვინოდ ცენტრებში საკეების საველ ჯავებს ტანკის მაკეტების ის ქვეს ათავსებდნენ, როცა მშობრ ძალეებს გალიებიდან უშვებდნენ, ისინი ყროსით აყენდნენ საჭეულს და ტანკის მაკეტების ქვეს მიძებროდნენ. ძალეები ძალე მიხედნენ, რომ საკეების პონგა მხოლოდ ტანკის ქვეს შეიძლებოდა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ისინი მოტორების ხმაურსა და აფოქების ხმასაც მათყენეს.

მოძრავი ნაღმის შექმნელების აზრით, ძალი საწვინოდ მაშინ უნდა გაეშვით, როცა შეტვიგულ გადმოსული ტანკები მოახლოვდებოდნენ. მშობრ ძალი (ივლად,

გერმანული
„გოლიათი“

ძაღვ-ნადგომის პირველი ჯგუფი ფრონტზე (30 ძაღვი, 40 ინსტრუქტორი, 4 მზარეული, 6 მძღოლი, 10 მენაღმე ჯარისკაცი) 1941 წლის ზაფხულის ბოლოს გაიგზავნა...

რომ საჭმელი ტანკის ქვეშ იყო) მის შესახებ რაღაც გაიქცეოდა და ქვეშ შეუძრებოდა, ამ დროს კი ხის დახრალი ბერკეტი ტანკის რომელიმე ნაწილს გამოედებოდა და ნადმი, ძაღვი და ტანკი ერთდროულად აფეთქდებოდნენ. როცა მწკრივებში სწავლების შემდეგ ეტას — მოძრა და ხმაურით მაკეტებთან შეჩვევის პროცედურის შედეგად, აღმოჩნდა, რომ ძაღვები არც ისეთი სუფილი არსებები ყოფილან, როგორც მათ მწკრივების დროს. თავის გადარჩენის ინსტიქტმა დაიარაგა შიმშილის ინსტიქტი და ოთხეუბნება უარი განაცხადებს მორავი ტანკის ქვეშ შეძობაზე. კვლავ უკუაღი ძაღვებიც კი ავადგენებოდნენ მოძრა ტანკს და მისი გაჩერების მოლოდინით გვერდით მიჰყვებოდნენ. ხოლო ტანკის ზარბაზნის ხმა ყველა ძაღვს ერთნაირად აფრთხობდა.

ძაღვ-ნადგომის პირველი ჯგუფი ფრონტზე (30 ძაღვი, 40 ინსტრუქტორი, 4 მზარეული, 6 მძღოლი, 10 მენაღმე ჯარისკაცი) 1941 წლის ზაფხულის ბოლოს გაიგზავნა.

ინსტრუქტორები შეეცადნენ ძაღვები ბრძოლაში წამდელი ტანკების წინააღმდეგ გამოეყენათ.

პირველივე ცდაზე 20 გამოყვანილი ძაღვადი ვერც ერთმა ვერ შესარულა დაეკლდა, ისინი ბრძოლის ველზე გაიყვანდნენ და შეეცადნენ დამალულიყვნენ, ოთხი მათგანის მოძებნა ვერ მოხერხდა, ორი კი მოკლულს.

შემოსახულია ძაღვ-ნადგომის ჯგუფის მეთაურის კაპიტან ვინოგრადოვის საანგარიშო მოხსენება, რომელიც 1941 წლის 16 ოქტომბრითაა დათარიღებული:

„...ძაღვების უმრავლესობა მუშაობაზე უარს აცხადებს და ცდილობენ სანგარიშ ჩააძლიონ, რთაც ხიფათს უქმნიან ჩვენს ქვეითებს (ქვეის უბედური შემთხვევა);

2. ცხრა ძაღვმა საჭირო მიმართულებით ხანმოკლე სირბილის შემდეგ აქეთ-იქით ბორბალი დაიწყო. ფრთხილდნენ საარტილერიო ჭურჭებისა და ნადგომის აფეთქებისას. ცდილობდნენ ჭურჭების აფეთქებისგან გაჩენილ ორბოებში დაძაღვას, საფრის ქვეშ შეძრობას. მათგან აფეთქდა სამი, ორი დაიკარგა. დანარჩენები, იმის გამო, რომ უკან დაბრუნება დააპირეს, იძულებული გახდნენ ტანკამფრთხვევის ცეცხლით გავკვანდაღურებინა;

3. სამი ძაღვი ფაშისტებმა თოვებით მოკლეს და თან წაიღეს, მათი უკან დაბრუნება არ გეცდია;

4. ვუქიბოთ, ოთხი ძაღვი გერმანულ-ფაშისტთა ტანკების სახელზეც აფეთქდა, მაგრამ მწკრივები გამოიყვანეს თუ არა მოწინააღმდეგის საომარი მანქანები, დანამდებლები არ არის ცნობილი“...

მოხსენების დასკვნაში ნათქვამია, რომ ოთხჯარის ჩავარდნის მიზეზია ცხოველების არასათანადო გაყვინა და სწავლების არასწორი მეთოდიცა. შემდეგ კი ვინოგრადოვი, არსებული გამოცდილების გათვალისწინებით, ცხოველების ახალი მეთოდებით გაწვრთნას სთავაზობდა სარდლობას. მიუხედავად ამისა, შემდგომში ცდებმა, ძაღვები როგორმე ტანკების წინააღმდეგ გამოეყენებინათ, დადებითი შედეგი ვერ მოიტანა. ამიტომ დაადგინეს, რომ მსგავსი მეთოდებით ტანკებთან ბრძოლა მიზანშეწონილი არ იყო. მით უმეტეს, ფრონტზე ძაღვების გამოყენების გამოცდილებაში, მაგალითად: სანოტრებდ, ტყვიანაწილის მიმტანად, გაწვე ძაღვად, კურიერებად, ნადგომის მძებნელებად დაგვანახა, — ძაღვმა რომ ფუქტებთანდ იმუშაოს, მწკრივთელ-ინსტრუქტორთან მუდამ კავშირში უნდა იყოს და მხოლოდ მისი ბრძანებზე შესარულდოს. ამასთან, ამ საჭმელ გადამწყვეტ როლს ცხოველის, მასზე ზემოქმედების უნარის მქონე კაცთან მიხვე-

ვის ხარისხი ასრულებს. ზემოწამოთვლილი პირობები კი ნაღმ-ძაღვების შემთხვევაში გამოირცხვლი იყო.

საყურადღებოა, რომ ამავე მოხსენებაში კაპიტანი ვინოგრადოვი აღწერს წითელ არმიამში გამოყვებულ მძიმე მორალურ-პოლიტიკურ მდგომარეობას და ქვეითების უარყოფით დამოკიდებულებას ძაღვ-ნადგომებისადმი.

იგივე აზრება გამოთქმული პოლიტორგანოების მოხსენებებსა და შინაგარეობის განსაკუთრებული განყოფილებების საიდუმლო ცნობებში. მაგალითად, განსაკუთრებული განყოფილების ერთ-ერთი ოპერატიული მოხსენებაში ნათქვამია: „წითელარმიეებმა კალუმნებამ საუბრისას თქვა, ამდენი კაცი შეაფლიტეს მტერს, ახლა კი ძაღვების დროც დადგაო. დაწვეულია კალუმნების დაშუშება“.

საინტერესოა საშუალო ტყვე ვერფიტორის, ტანკისტ რინტმისტივის დაკითხვის ოქმიც. მან წაწილობრივ დაადასტურა, რომ იცის წითელ არმიამში ძაღვ-ნადგომის გამოყენების შესახებ, რომ ერთი მოკლეული ძაღვი მათ აწიენეს კიდევ. ამასთან, დახსინდა, საბჭოთა კავშირის საქმე იმდენად ცუდდაა, რომ რუსები იძულებულნი არიან, ძაღვები გამოიყვანონ ბრძოლის ველზე, რადგან წითელარმიეებში ებრაულ-ბოლშევიკური რეჟიმისთვის ბრძოლაზე უარს ამბობენ.

ძაღვ-ნადგომებზე ცნობების ძებნამ საბჭოთა არმიის არქივებში შედეგი არ მოიტანა, არც გერმანულ წყაროებში მოიპოვება მსგავსი რამ, ხოლო კომპიუტერულ საიტებზე განთავსებული ინფორმაცია, აქლდა გაწვრთნილმა ძაღვებმა სამართლო ომის შესწავლობისას 300-ზე მეტი ტანკი მოხსეს, საშუაზაროდ, დოკუმენტურ წყაროებს არ ყვრდნობა და უფრო ლეგენდებია.

1942 წლის შემოდგომიდან ძაღვების ტანკების წინააღმდეგ, ისევე როგორც მათი დღევანდელი მხნეობით გამოყენება, შეწყდა. ომის შემდეგ კი არც სსრკ-ში და არც მის ფარგლებს გარეთ ეს არავის უცდია, რადგან მორავი ნადგომის პრობლემა წარმატებით გადაჭრეს არტილერიისტებმა. მსხველდობლაში ვკავებს გერმანული ტანკსწინააღმდეგე უკმარსატორცნები „ofonორ (PZB-54)“ „pancerSrek (PZB.54/1)“ „პანცერფაუსტია“ და ამერიკული „პანოტი“. მათი შემოქმედის ტანკს ნადმი ისეთი ხისწრაფით ხვდებოდა, რომ არც ძაღვ-ნადგომისა და არც ეგრეთ წოდებული „გოლიათის“ იფის ავტორტებს არ დაესაზნდებოდა.

ერთი სიტყვით, მორავი ტანკსწინააღმდეგე ნადგომის იდეა ჩანასახშივე მცდარი იყო.

ხალხის ტომობრივი ოჯახის სიძველე

ბევრი დროიდან დღემდე

ნიჩბებიანი ხომალდების ეპოქისათვის სახელვაოსანდესანტო ოპერაციები, ანუ შერეული სახელვაო ექსპედიციები, როგორც დაშენ უწოდებდნენ, ომის წარმოების საყრდენი ცნობილი ფორმა იყო.

მაშინ ძველი ტაქტიკით თავდაცვაში მყოფი დესანტის გადმოსხმის ხელს არ უშლიდნენ. ქვეყნის სიღრმეში გამაგრებული პოზიციებისა და სხვათა ახვანებდნენ, სადაც უფრო დაცული იყვნენ და მოწინააღმდეგის გადაადგილებას იქიდან აკონტროლებდნენ. საბრძოლო მოქმედებები ამის შემდეგ იწყებოდა და ომის ბუღს სახმელეთო გერალდობი ბრძოლა წვევდა. ხანდახან სახმელეთო ვარების რაოდენობა სანაპიროს დამცველ ძალებსაც კი აღემატებოდა.

უძველეს დროშივე ჩამოყალიბდა სახმელეთო ექსპედიციების ჩატარების თანმიმდევრობა, რომელიც იწყებოდა სატრანსპორტო გეგმებში ჩასხდომით, მას მოჰყვებოდა ზღვაზე გადასვლა, დესანტირება და სანაპიროს გასწვრივ შეტევათი ოპერაციების ჩატარება.

სავსაობა ოპერაციათა მიზნის სრულტების გაკონტროლება, კონტროლისა და სანაპირო ზოლის რაიონების დაკავება წარმოადგენდა.

სანაპიროზე შექმნილი პლაცდარმი მხედროულად ძალების შესავსრულებელი ერთგარი ბაზის მოვალეობასაც ითავსებდა და თხრილების, მიწაყრილებისა და თავდაცვითი კომპლექსის მთლიან სისტემას თავდასხმებისაგან საიმედოდ იცავდა.

ძველი დროის სტრატეგები გამოიყენებდნენ შერეული სახელვაო ექსპედიციების ისეთ დადებით მხარეებს, როგორც არის დესანტის მომხდების სავსე, მოულოდნელობის ეფექტი, დესანტირების ადვილი შერწყმის დიდი არჩევანი, საბრძოლო მოქმედებისათვის არმისა და ფლოტის მაღალი მხადეიფის უნარი. უარყოფითი მომენტებად ითვლებოდა ამინდზე დამოკიდებულება, ცხენოსანთა გადაყენება დასხმის შეუძლებლობა და ა.შ.

საქმელადი ფლოტი საბრძოლო და სატრანსპორტო გეგმებს აერთიანებდა. სატრანსპორტო გეგმებს ვარი გადაყავდა, ხოლო საბრძოლო ხომალდები მას მოაცილებდნენ და შეზღოვდნენ სანაპიროზე მყოფ ძალებს უხრეველიყვის საშუალებებით ამარაგებდნენ. სამხედრო და სატრანსპორტო მეურავ საშუალებების შორის დიდი განსხვავება არ იყო.

ერთ-ერთი პირველი სადესანტო ოპერაცია ტროას ომის დროს (1194-1184 წლები) ჩვენს წელთაღრიცხვამდე) ბერძენებს ჩაატარეს. ოპერაციაში ბერძნული ქალაქების გაერთიანებული ფლოტის 1200-მდე ხომალდი მონაწილეობდა.

ტროლებმა ბერძენთა პირველი სადესანტო რაზმი განადგურეს. მოვიანებით, ბერძენებს ხმელეთზე ფეხის მოკლება მანაც შეუძლეს, ბანაკს წირილი თავდაცვა გაუკეთეს, რისთვისაც ნაპირზე გეგმები გამოათრეს. ზღვაზე ფლოტის გაბატონების, ბანაკის კარგი დაცვითა და ძალების დაგროვებით ომში გამარჯვება საბოლოოდ ბერძენებს დარჩათ.

ჭკაუის სასწავლებლად გამოიღებება ბერძნულ-სპარსულ ომში (ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 490-481 წლები) სპარსეთის სადესანტო ოპერაცია.

სანაპიროს დასაცავად ბერძენებს არაფერი მოიძიქედეს და მოწინააღმდეგეს სანაპიროზე თავისუფალი დესანტირების საშუალება მისცეს. 600 გეგვად დასხლებით 20 ათასი სპარსელი აიფინათ ახლოს, მართლიანთა გადმოვდა, მაგრამ ბანაკის გამაგრებისათვის სპარსელებმა თავი არ შეჟუსეს.

ბერძენებს მოწინააღმდეგის დაუდევრობა შენიშნეს და ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 490 წლის 13 სექტემბერს მართლიანთა მიგების მხრიდან შეუტყეს. 10 ათასმა ბერძენმა სპარსეთის არმიას 6000 კაცი დაუხოცა, ხოლო დანარჩენებს თავის ხომალდებით უშველეს.

ჩვეულებრივ ბერძნულ საბრძოლო ხომალდებს გემბანი მხოლოდ ცხვირისა და კიბიზე ჰქონდა, ხოლო შუა ნაწილში მენ-

იბრები ისხდნენ. მათი რაოდენობა ხომალდის ზომასე იყო დამოკიდებული - ყველაზე ბევრი შეიძლება 50 კაცი ყოფილიყო. იმდროინდელ ბერძენ გემთმშენებელთა შესახებობლებზე კარგ მაგალითად 50-წინაანი "არგოს" საბერძენიდან შავ ზღვაში ცურვა გამოდგება. ცნობილია უფრო ნაკლები 26, 32, 38 და 40 წინათ აღჭურვილი ხომალდებიც.

50-წინაიანი ხომალდი სიგრძეში 30 მეტრს აღწევდა და მის გემბანზე მჭინძეთთან ერთად საპირდავო გუნდი, საკვები, წყალი და შეთარაღება თავსდებოდა.

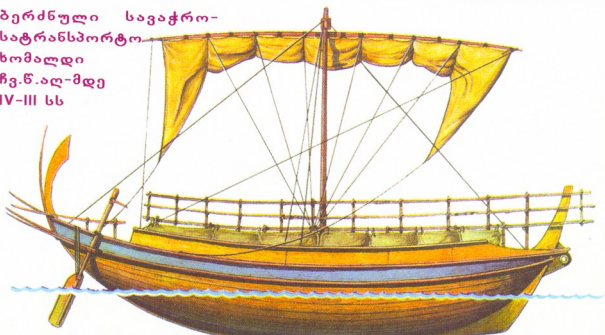
საბრძოლო ხომალდის ცხვირზე დამაგრებული 3-4,5 მეტრი სიგრძის ტარანი ნაპირთან ახლოს მივლის საშუალებას არ იძლეოდა და დესანტირებისათვის ხომალდი ნაპირისაკენ კიბითი მიგნებოდა.

მაღალბორტაიანი ხომალდებიდან მომრები ნაპირზე საბიჯელას ან ტრავის დასმარებით ემუშავდნენ, ხოლო ცალკეულ შემთხვევაში ნიჩბებითაც სარგებლობდნენ. თუ წყლის სიღრმე დიდი არ იყო და ხომალდს დაბალი პორტი ჰქონდა, მაშინ მოლაშქრეები პირდაპირ წყალში ხტებოდნენ.

ხშირად საექსპედიციო არმიის რიგებში მჭინძეებზე იბრძოდნენ, როცა ამას საჭიროება მოითხოვდა. მჭინძეებზე დაჯერებულ ღარიბადამიანებთან ერთად მოწესსაც იყენებდნენ.

სამხედრო ხომალდისაგან განსხვავებით, სატრანსპორტო-სავაჭრო გემს მომრგვალებული კიბი, პატარა წყალჯდამი, ფართო ფსკერი და შეტყვილად ერთი ანა უნდა ჰქონოდა. შედარებით დიდი გემები იმეათავი იყვნენ. ნიჩბები დამხმარე მოვალეობას

ბერძნული სავაჭრო-სატრანსპორტო ხომალდი ჩვენს დროში IV-III სს

ასრულდა და მეტი ტვირთის მისაღებად მზინძეთა რაღონობა 20-ს არ აღმატებოდა. ტვირთამწეობა 13-დან 200 ტონამდე აღიწდა.

დაბალი ზღვაოსნური თვისებების გამო სტრანსპორტო-საგაჭრო გემები ნაპირიდან ახლო მანძილზე და ისიც დღისით და-კურავდნენ, მაგრამ გამოცდილი ზღვაოსნები ვარსკვლავებზე ორიენტაციით კურვას დამო-თავ ახერხებდნენ.

ომიანობის დროს სტრანსპორტო გემე-ბი 50-დან 150-მდე შეიპარს იღებდა.

ჩვენს წელთაღრიცხვამდე VII-VI საუკუნე-ბში ხმელთაშუა ზღვის დასავლეთ ნაწი-ლში გამავალი საგაჭრო გზები ნელ-ნელა კარიაგენის მრავალრიცხოვანი და ძლიერი ფლოტის კონტროლქვეშ გადავიდა. კარია-გენებმა სარდლებმა ფლოტის გამოყენებით არაერთი შერეული საზღვაო ექსპედიცია ჩატარეს. ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 480 წელს კარიაგენის არმა 3000 სტრანს-პორტო გემს 200 საბრძოლო ხომალდის ომანობებით სიცილიაში გადაიყვანა. არმა-ში, როგორც წესი, დეიხარეგებო ლიბიელები, ნუმიდიელები, ბერბერები, გალელები და ესან-ელები მსახურობდნენ, ხოლო მზინძეებად მონები მუშაობდნენ.

პატარა ზომის, ბრტყელძირა და მარ-ტოვი კონსტრუქციის კართაგუნული გემები მოკლე დროში იფეხა და ნებისმიერ ნა-პირთან ახლოს მისვლა შეეძლოთ, განსხ-ვავებით დიდი გემებისაგან, რომლებსაც ყუ-რუები ან შედარებით ღრმა წყლები ეს-ავირობდა.

კართაგუნს სიცილიის სამხრეთ სანა-პირობდე დაახლოებით 210 კილომეტრი აშორებს. წყნარ აზნდში ნიზიანი ხომალ-დე საშუალოდ საათში 8 კილომეტრის სიჩქარით დაკურავდა. შესაძამისად, ტუნი-სის სრუტის გადასალახავად 26-30 საათი საკმარისი იქნებოდა.

საინტერესოა, რომ კართაგენის ფლოტს საბრძოლო სპილილები გადაჰყავდა. ერთი-ანს არმა სპილიებს ცხენოსანთა წინააღმ-დეგ ან აღვის დროს გამაგრებულ პოზიციე-

ბში მუხრის მოსაწვრეად იყენებდა. აფრიკული სპილიები 5 ტონამდე წონისა და გემზე ცხოველების აგენა-ტრანსპორტირება აუცი-ლებელ ციხან-გამოციდილებას მოითხოვდა.

ჩვენს წელთაღრიცხვამდე V საუკუნე-ში ათენში ცხენების გადასაყვანი გემები გამოიგონეს და ძველი დროის არმიათა მოყარ შემტვე ძალას - ცხენოსან ნაწი-ლებს ზედა დაბრკოლებას აღარ უქმნიდა. იმავე პერიოდში გამოჩნდა ტრიარა, რომელიც კარგი საზღვაოსნო თვისებებისა და ოპტიმალური ზომის გამო, ანაზითან ხმელთაშუა ზღვის ქვეყნების ძირითად სა-ბრძოლო ხომალდს გადაიკცა. 40-45 მეტრი სიგრძისა და 6 მეტრი სიგანის 250 ტონამ-დე წყალწვევის ბრტყელძირა ტრირებს მთლიანი საბრძოლო გეშმანი ფარავდა. საბრძოად ერთმანეთის თავზე მსხდომი 150-170 მზინძის ერთდროული მუშაობით ხომ-ალდი 6-7 კვამს სიჩქარეს ავიარებდა.

რომიელთა ანალოგი ტრირებს საბო-რდაყო გუნდის მოწინააღმდეგის ხომალდზე გადასახელოდ II-მეტრიან გადასაკად ხიდს ატარებდა. ამ რეკლუციურმა სიახლემ ხომალდების მდგრადობაზე უარყოფითი გავლენა იქონია და მრავალი მათგანი იმსხ-ვერბოდა.

ტრირებს წყალწვევა დაახლოებით 230 ტონა, სიგრძე 36-38 მეტრი და სიგანე 5-8 მეტრი იყო. ხომალდზე იაღუქები დამს-მარე მოვლეობას ასრულებდა და მოყარ მამობრეველ ძალად მზინძეები რჩებოდნენ. ფლოტისთვის ნიშანზე მზინძეობა რიგები მონაცვლილებით მუშაობას იწყებდნენ და დღეში 70-100 კილომეტრის გაკურვა ხე-რხდებოდა. ბრძოლის დროს, როცა ტრან-თი დარტყმას მავალ სიჩქარეს მოითხოვდა, მზინძეთა საძიე რიგი ერთდროულ მუშაობას იწყებდა. ყველაზე გრძელ, 4-4,5 მეტრი სი-გრძის ნიშებს ხომალდის ზედა გეშმანზე მსხდომი ყველაზე ძლიერი მზინძეები უს-ვამდნენ. ელეუსისა ყველაზე ქვედა რიგის მზინძეებს ნიშები ხომალდის შუენით შე-ქიჩილიდა და ნიშის გასაყოფ პირტებს ტყავით ფარავდნენ.

კეპაუმი 150 მზინძეზე და 25 მეტ-ვართან ერთად სააბორდაყო გუნდი შე-დიოდა. აბორდაყული ბრძოლისა და სავე-სანტო რაზმის მოვლეობას „სასზღვაო ქვეითი“ რაზმი ასრულებდა. რაზმი საშუალოდ 75 კაცს ითვლიდა და აბორდაყული ბრძო-ლის თავისებურებების გათვალისწინებით, აღმათ, სათანადო მომზადებასაც გადიოდა. მასში ყველაზე გამოცდილი მემორები შე-დიოდნენ. ისინი, ვინც ბრძოლის დროს დღეინების პირველ და მეორე რიგებში იდგნენ და მოწინააღმდეგისათვის შესმა პირველებს უწევდათ. ძველი დროის ის-ტორიკოსები წყნდნენ, რომ რომაელებს ხომალდებზე შერეული ხალხი ჰყავდათ. „სასზღვაო ქვეითი“ ხომალდებზე მუშმი-ვად არ იმყოფებოდნენ და მათი მასშხირი უშუალოდ ბრძოლის ან დაშქობის წინ იწყებოდა.

რომიელი ისტორიკოსის ტიტუს ლე-უუსის მონაცემებით, მეორე პუნიკური ომის დროს „სასზღვაო ქვეითი“ მოვლეობას მესამე ლეგიონი ასრულებდა, მესამეა გაუგებარია, ეს ცალკეული „სასზღვაო ქვეითი ლეგიონი“ იყო თუ ის საერთო ნუმერაციას მიეკუთვნებოდა. რომაელთა ლეგიონი სა-შუალოდ 5000-დან 6000-მდე შეიპარს ითვლიდა და თუნდაც 100 ხომალდზე სააბორდაყო გუნდის შესაქმნელად საკმა-რისი არ იქნებოდა.

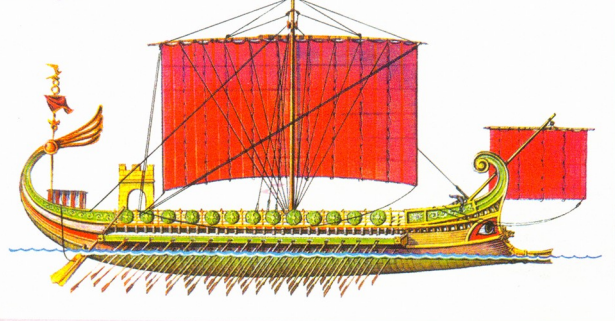
რომიელ „სასზღვაო ქვეითი“ და ქვეით ლეგიონართა აღჭურვილობა ერთმანეთის მსგავსი იყო. ტანს 20X20 სანტიმეტრის სამკრელ ვაგეშმის 15-კილოგრამიანი ფირ-ფიტა უფარავდა. წვივებს რკინის ფირ-ფიტები, თავზე ბრძენაის მუხარად იხურა-თ, სამი შავი ან მუქი წითელი ფერის ბუმბულით. ხელჩართული ბრძოლისთვის რომელიც „სასზღვაო ქვეითი“ მსხველქმ-შესაც მასვილას და ხანჯალს ატარებდა, ხოლო თავდაცვისთვის მართკუთხედის ფორმის ფარს იყენებდა.

სააბორდაყო „სასზღვაო ქვეითი“ გუნ-დებს თავიანთი მესრები და მესრულ-ელები ჰყავდათ, რომლებიც მოწინააღმდეგეს 100-150 მეტრიდან ისრებს და ქვებს უშენ-დენ.

პუნიკურ ომებში (264-146 წლები ჩვენს წელთაღრიცხვამდე) რომი კართაგენს ერთდროულად აფრიკაში ახლანდელი ტუნიისის სანაპიროსა და ესპანეთში იომე-ბოდა. იტალიიდან ორივე ფრონტზე ლე-ვიონების უშკილეს დროში გადასაყვანი და ერთდროითი მოსახერხებელი გზა ზედაც გადიოდა, რომელსაც კართაგენის ფლოტი აკონტროლებდა.

რომაელებმა ფლოტის შექმნას ხელი ომის დაწყებამდე რამდენიმე წლით ადრე მოჰკიდეს და სანიმუშოდ კართაგენელთა ხომალდი გამოიყენეს. მოკლე დროში ისე დაისტატდნენ, რომ ორ თვეში 120 ხომალ-

რომაელთა საბრძოლო ტრირება

და აგეს.

საბრძოლო ხომალდებთან ერთად სატრანსპორტო დანიშნულების მრავალი გემი აიგო. ასეთ გემებს მიმრეკავლებული ფსკერი და მთლიანი გემბანი ჰქონდა. დაცურავდა ერთი თოსკუნთა აფრთი. კიდევ ერთი აფრა დახრილ ფოკანაშუ მატარებდა. წყალწყვა 200-300 ტონის ფარგლებში მტრეციბდა, ხოლო სიგრძე 20 მეტრს და სიგანე 6 მეტრს აღწევდა. ზურგის ქარის დროს ცურვა 5-6 კვანძით იყო შესაძლებელი. ქარს ან ძლიერ შტორმს ეკიპაჟი ერთდებოდა და ნაბირთი დაუხვებლად აძლახობინებდა.

თმის დროს სატრანსპორტო გემები საკვებისა და წყლის რამდენიმე დღის მარაგი იტვირთებოდა და 500-მდე მკობარს იტევდა. მათი უმეტესობა ტრეპენში, ხოლო დანარჩენები გემგანზე თავსდებოდა.

შერეულ საზღვაო ექსპედიციებში რომაელები ციხეების დასანგრევ ტექნიკასაც არ იფიქნებდნენ. გემგანზე თავსდებოდა სამბუკი - ერთგვარი საირიგო კიბე ციხის კედლებზე ასარიმად, მოიერიშე კომპები, კედლების სამსხრევე ბალისტები, კატაპულტები და სხვა საშუალებები.

ძველი დროის ხომალდებსა და გემებზე რამდენიმე ასეული კაცისათვის სასაციცხლო პირობების შექმნა დიდხანს არ ხერხდებოდა, ამიტომ ლაშქრობები რამდენიმე დღეზე იყო გათვლილი.

ასეულობით ხომალდისა და გემისაგან შემდგარი ფლოტი ბერ სირთულეს ქმნიდა და რაც მთავარია, ძნელად იმართებოდა. რომაელებმა გამოსავალი გამოიხატეს და ფლოტი 10 ხომალდისაგან შემდგარ ერთეულად დაკვიც, რომელსაც მოქმედება უფრო მსხვილ გაერთიანებაში ან დამოუკიდებლადაც შეეძლო.

ისტორიამ შემოგვიანნა ხველი დროის ზოგიერთი შერეული საზღვაო ექსპედიციის მონაწილეთა რაოდენობა. რომაელებმა ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 256 წელს 330 ხომალდით აფრიკაში კარაგაგის მახლობლად 15 ათასი კაცი და 500 ცხენისანი გადასეს. თავის მხრივ, კარაგაგელებმა ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 219 წელს ბალკარის კუნძულებიდან აფრიკაში 13850 კაცი, 1200 ცხენისანი და 870 მემურალეუ გადმოიყვანეს.

პირველი ბუნებრივი იმის დროს პუბლიუს კორნელიუს სეპტიმიუს ესანსენიმა ლაშქრობისას 68 ხომალდითა და გემით 14 ათასი კაცი და 1600 ცხენისანი წაიყვანა. რომაელები ტანბის შესარაივიდან გამოვიდნენ, გაუცქერნ იტალიის, გალიის სანაპიროებს და იბერიის ნახევარკუნძულზე ემპირიიში გადმოსხდნენ.

ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 205 წელს ლეგუნიუს სანაპიროზე ამინდის უმცირეს მძას, მაგინ ბარკას კარაგაგინდან დასახმარებლად 6 ათასი კაციით მომარია, 800 ცხენისანი და 7 სახილ ვაჯუზაყენს.

ვერ კიდევ ძველ დროში საკმაოდ გავრცელებული იყო საზღვაო დესანტის ერთგვარი ნაირსახეობა - საფისანტო მარბილი ლაშქრობა, რომლის ერთადერთ მიზანს ზღვისპირა მდინარი ქალაქების მარცვა-დარბევა წარმოადგენდა. ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მარბილი ლაშქრობები, განსაკუთრებით ჩრდილოეთის ზღვებსა და ხმელთაშუა ზღვაში, ჩვეულ მოედნად ითვლებოდა.

შუა ზღვაში მარბილი ლაშქრობებით სამხრეთ სლავები - ანტიკი გამოირჩეოდნენ. ანტიკმა 610 წელს ბერძნული ქალაქი სოლენი, 623 წელს კუნძული კრეტა, 626 წელს კონსტანტინოპოლი, 642 წელს სამხრეთ იტალიის სანაპიროები დალაშქრეს. სალაშქრო სლავები უფროსნი ნავებით „ლადაიებით“ მიემართებოდნენ. „ლადაის“ აგება შირის ამირბრუტებით იწყებოდა და ბორტებზე ფიცრების დამატებით ტექცადობა მატკლებოდა, რაც ასევე დადებითად მოქმედებდა ნავის მდგრადობაზე. ტვირთამწვეობა 4დან 16 ტონამდე ადიოდა, ხოლო წყალვლიმი 1,2 მეტრს არ აღემატებოდა.

ვევლაზე გრძელი „ლადაის“ სიგრძეში არნაკლებ 16 მეტრი იყო და 100 კაცს იტევდა. პატარა ნავებში 40-60 კაცი თავსდებოდა. დაცურავდა მოსახსენელ ანძაზე დამაგრებული აფრის დახმარებით. იყო მარტეკლირია, საკმაოდ მსუბუქი, ასავად ბარტეკი, შექცელი ზღვასა და მდინარეში ცურვა.

ლაშქრობის წინ თითოეული ნავი თავისი მებრძოლებით ცალკეულ საბრძოლო ერთეულს ქმნიდა და რაზმს ურთიდებოდა. რამდენიმე რაზმი ლაშქარში ერთიანდებოდა და მას სათვეში თავილი ევება. უტრალი მობრბეში სალაშქრო შუბებით, საბრძოლო დაწებით, ნავსებით, ორილებითა და შმ-ვილდებით შეიარაღებულნი მიდიოდნენ. განსხვავებული იყო თავაღის რაზმელთა აღკურვებლობა, სადაც მთავარი ადგილი ვაჯუცის პრეტანს, ხმალს, მახვილსა და ფარს ეკავა.

მთოლოდნელობის ეფექტი, რასაც მრავალრიცხოვანი ნავები, მობრბეების დაზღაპირ ნაბრეუ დესანტებრება და სწრაფი შტეტვა ქმნიდა, მიიზრდაპირე მხარეს ორგანიზებული თავდაცვისათვის დროს ადარ უტრებებდა.

იმ დროის ერთ-ერთმა უმდიდრესმა ქალაქმა კონსტანტინოპოლმა და ბიზანტიის იმპერიის სხვა ქალაქებმა მარბილი ლაშქრობები მრავალჯერ განადიანეს. ასეული ნავისა თუ პატარა გემისაგან შემდგარი ფლოტითა ვევლაზე გამართულ და ძლიერ ბიზანტიის სამხედრო მარტანსაც კი ზოგჯერ უმძიმეს მდგომარეობაში აყენებდა.

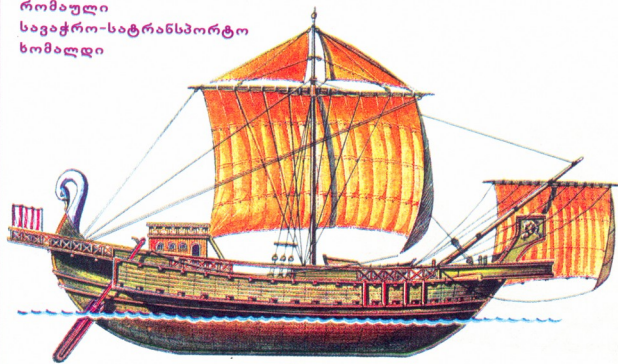
ლაშქრობები შედგებანი ვოველითის არ იყო. 860 წლის 18 ივნისს კონსტანტინოპოლის რეიფზე 200-მა რუსულმა „ლადაიამ“ შეუტყნევიდა და წინააღმდეგობას გაუწიეს შეაღწეა. მობრბეები ნაბირზე გადმოვიდნენ და ქალაქის კარეუბების მარცვა დაიწყეს, თუშვა ერთგვიანი ბრძოლა სლავების მარცხით დასრულდა.

თავილი იგორის მეთაურობით სლავები ათასმდე ნავით 941 წლის 11 ივნისს კონსტანტინოპოლის კედლებთან ისევ გამძნდნენ, მაგრამ ბიზანტიელებმა თავდასხმელების ორგანიზებული წინააღმდეგობა გაუწიეს და ბრძნული ცეცხლით ბეერი გემს დაუწვეს. სლავებმა უკან დაიხიეს და მცირე აზიამში მარმაროლის ზღვის სანაპიროზე ვოფიისისა და მუზობელ პავლეაგინიის პროინციამში გადმოსხდნენ, სადაც მკაცრიელთა კავადრამ ბოლი მოუღი.

შუა საუკუნეებში მარბილი ლაშქრობებით სახილო კახელებმა გაითქვეს. კახელები მდინარე დნეპრიდან ემევიდნენ და აზოვის, შავი და ხმელთაშუა ზღვების სანაპიროების ქალაქებს შიშის ზარს სცემდნენ.

კახეთა სალაშქრო რაზმი 80-დან 100-მდე საბრძოლო „ჩაკასა“ და სატვირთო „დლებს“ ითვლიდა. მსუბუქი და სწრაფი

რომაული ხაგატრო-სატრანსპორტო ხომალდი

საბრძოლო
სპილოების
„დესანტირება“

„ჩაიკა“ სიგრძეში 15,5-21,5 მეტრს აღწევდა და 50-70 კაცს იტევდა. დაცურავდა 8-20 წყველი ნინჩის, ხოლო ზურგის ქარში ალქინის გამოყენებით. ცხვირისა და კიჩოს საუკუნე ნავს მეტ მანერვლობას ანიჭებდა. „ჩაიკას“ გუნდის შეიარაღებაში შედიოდა 2 ძველბურთი თოფი სათა, სულ მცირე 6 ფურქი დენთი, ტყვიები, 45-100 მმ-ანი 2-6 მსუბუქი ქვერტი ფალკონეტო.

„ჩაიკა“ მრავალფეროვან შეიარაღებაში თოფებით ერთად მასობრივ ხმლებზე, საბრძოლო დანები, ნავაზები, შუბები, ორილები და მშვილდები შედიოდა.

კარგ ამინდზე თურქეთის სანაპირომდე ცურვისათვის 1,5-2 დღე საკმარისი იყო. კაზაკებს 1576 წელს სინაზი და ტრაპიზონი დალამშქერს, 1590 წელს ამავე ქალაქებზე თაფასხს გაბორდა. 1606 წელს ადუბულ იქნა ვარნა, 1608 წელს – პერგოლი, 1615 წელს წარმატებული რეიდი ჩატარდა სამხრეთ შავიზღვისპირეთში, რომელიც ტრაპიზონის დაკავებით დასრულდა. 1621 წლის ივნისში 16 „ჩაიკა“ სტამბოლის კვლევითან გამოჩნდა. კაზაკებს ბოსნიის სრუტე გაყურებს და სანაპიროზე მებრძო სოფლებზე გადასვლას.

ამინდელ საქართველოს სანაპიროზე დასარბევ-სადარცავი მიდარეი ქალაქები არ იყო და მარბილდ ლაშქრობების სულ სხვა მიზნები ჰქონდა. მარბილდებს გურია-საშტერულო-აფხაზეთის სანაპირო ადამიანთა მოსატყვევებლად და მოტყვევებულთა საყვალად იზიდავდა, რაშიც ბერძენ აფელიობრივი ფეოდალიც ხელს უშარბოდა.

საქართველოს სანაპიროსთან აფხაზი და ჩრდილოკავკასიელი ვიქი საზღვაო ყაზალები ფელეკებით მიეპრობობდნენ. ფელეკა სიგრძეში 9-დან 20 მეტრამდე ადიოდა. ტვირთაწეობა 3-3,2 ტონიდან 8-10 ტონის ფარგლებში მრეცობდა და რამდენიმე ათეულ

კაცს იტევდა. ჰქონდა 1 ან 2 ანა, ხოლო კეიპაი 10-მდე კაცს თოვლიდა.

გადამივილია თარეშის აღსაკვეთად, 1533 წლის ანგარში, ბაგრატ III-ს თაოსნობით გურიისა და ოდიშის მთავრებს მამა 1-ის და მამა დღიანამ ვიქიებზე გაილაშქრეს. ქართველთა რაზმებს ჩრდილო კავკასიისაკენ ნვევით გაყურეს, ნაპირზე გადასხდნენ და პირველ შტუკაგებში წარმტების მადლწიეს. შემდეგ მთავართა შიშის უთანხმოება განწადა და ნავებს ქვეითი მოლაშქრეები მოატყვეს. ბრძოლაში მრავალი მთვანი დაიღუპა, სხვები ტყვედ ჩავარდნენ და მოვიანებით მათი გამოსყვანა მოხერხდა. სამწუხაროდ, ქართველთა საპასუხო მარბიელი საფლანგო ლაშქრობა მარცხით დასრულდა.

1453 წლის 29 მაისს კონსტანტინოპოლში სულთან მუმედ II-ის არმიის შესვლით ბიზანტიის იმპერიამ არსებობა დაასრულა და ოსმალეთმა სხვა ქვეყნების მიწების შემოერთების პროცესი გააგრძელა. ვითარება შავ ზღვაში მჭვერთად შეიცვალა. ის მილიანად ოსმალთა სრულ კონტროლქვეშ გადავიდა და ერთგავა „შედა ტაქა“ იქცა.

1454 წლის ზაფხულში შავ ზღვაში თურქეთის ფლოტი საქართველოს სანაპიროსთან გამოჩნდა, როგორც ჩანს, დაზვერვის მიზნით, და სებასტიოპოლისის ციხეს (ახლანდელი სოხუმის ტერიტორიაზე) მიავიდა. დამოხრების შემდეგ თურქების საზღვაო დესანტმა ციხე აიღო, გადაწვა და გაძარცვა.

თურქების მომდევნო საზღვაო ექსპედიცია ერთ საუკუნეზე მეტი ხნის შემდეგ შედგა და მას რამდენიმე სანჯარის ალებს მოჰყვა. თურქებს საზღვაო დესანტის გამოყენებით 1578 წელს ჯერ ვითი და შემდეგ სოხუმი დაიკავეს. ციხეები გაფორმებისა და არტილერიით გამაგრდა. საქართველოს სანაპიროზე შექმნილი ფორპოსტებით

თურქების შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილი თავის კონტროლქვეშ მოაქცია.

XVIII საუკუნის ბოლოს შავ ზღვაში რუსეთის გამოხვლას თურქეთთან ხანგრძლივ დაპირისპირება და რუსეთ-თურქეთის რამდენიმე ომი მოჰყვა. XIX საუკუნის დასაწყისიდან საომარმა მოქმედებებმა რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შემავალი საქართველოს ზოგიერთი მხარე მოიკცა.

1810 წლის 19 ივნისს სევასტოპოლიდან გამოვიდა რუსეთის შავი ზღვის ფლოტის ესკადრა: სახაზო ხომალდი „არასაილი“, ორი ფრეგატი, ერთი ალქიანინჩანი გემი, ორი საკანონირო ნავი და 863-კაციანი საფლანგო რაზმი კაპიტან-ლეიტენანტ დოდგის მეთაურობით. ამ დროს სოხუმი აჯანყებულ აფხაზთა ხელში იყო და იმისი რუსეთის ქვეშევრდომობაზე უარს ამბობდნენ.

9 ივლისს ესკადრა სოხუმის სიმაგრეს თოვის გასროლის მძინძვზე მოუხვლივდა, ლუხა ჩაუშვა და ცეცხლი გახსნა. ორიდანი დაბომბვის შემდეგ საფლანგო რაზმის სისხლისმძღვრელი ბრძოლებით სოხუმი დაიკავა. რუსების დანაკარგმა 109 მოკლულ-დაჭრილ შეადგინა. მობრძობარე მხრიდან 300 მოკლული და 78 ტყვედ ჩავარდნილი იყო.

ამ წარმატების შემდეგ ტრაპიზონში დესანტის გადასხმის სურველი განწადა, თუმცა გაუცხიარო რჩებოდა, როგორ აპირებდნენ რუსები ქალაქის შემარჩუნებას. 1810 წლის 6 ოქტომბერს სევასტოპოლიდან კონტრადმირალმა ვაგილ სარინჯმა 14 ხომალდისა და ვეცხისაგან შექმნილი ესკადრა 4-თასიანი დესანტით წამოიყვანა. უამინდობის გამო ტრაპიზონის დაბომბვა-აღება არ შეუგდა და რუსული ხომალდები 17 ოქტომბერს ტრაპიზონთან მებრძო ქალაქ პლატანს მოავიქნენ.

ესკადრა პლატანს დიდხანს ბომბავდა. თურქებს ჰქუვა ისმარეს, უკან დაიხიეს და გენერალ-მაიორ სიმონ განგველიძის 320-კაციან რაზმს დესანტირების საშუალება მისცეს, შემდეგ შურტოის და აფუაში მოაქციეს. დასამხრებლად გენერალ-მაიორი ივანე ფანსურელი 400 კაცით გაიგზავნა, მაგრამ ძლიერმა ცეცხლმა რუსებს ნაპირზე გადმოსვლის საშუალება არ მისცა. ბრძოლაში რუსებს 255 კაცი მოკლულ-დაჭრილის სახით დაკარგეს და უკან, სევასტოპოლისკენ მიბრუნდნენ.

4-თასიანი დესანტიდან მცირე ნაწილის გამოყენება იმას ნიშნავს, რომ რუსები ოპერაციის წარმატებლობას თავიდანვე ხედვლებდნენ და საზღვაო დესანტად ჩაყოფიერებას ოპერაციამ ძალიან დემონსტრირების სახე მიიღო, თუმცა მძიმე დანაკარგებით.

(გაგრძელება მომდევნო ნომერში)

ლიტვის სამხედრო-საზღვაო ქაღაბი

ლიტველმა ხალხმა 1991 წლის თებერვალში დამოუკიდებლობა აღიდგინა. ქვეყანამ დაიბრუნა თავისუფლება, რომელიც პოლიტიკური ინტერესის საიდუმლო შეთანხმების საფუძველზე 1940 წლის აგვისტოში საბჭოთა არმიამ ხიმშივით გადაიღო.

დამოუკიდებელი სახელმწიფოს მშენებლობის პირველი ნაბიჯები ლიტველებმა 1918 წლის 16 თებერვალს გადადგეს. ოქტომბრის ბოლშევიკურმა გადატრიალებამ და რუსეთის იმპერიის დამხრამ ლიტვას თავისუფლება მოუტანა. ახალგაზრდა ქვეყნისათვის პირველი წლები საკმაოდ რთული გამოდგა. ომების ტერიტორიის ნაწილის დაკარგვა მოჰქცია და ზღვაზე ვიწრო გასასვლელი დარჩა, სადაც პორტების მოვალეობას შეიძენხეთა ორი პატარა დასახლება – პალანგა და შვერტიია ასრულებდა.

მიკრორიცხოვანი საზღვაო-სასაზღვრო დაცვა, რომელიც 15 ოფიცერს, ასაძლე რიგითს, ერთ ხომალდს, ოთხი კატარადას და ძრავიან ნავს ითვლიდა, პოლიციის, სახაყო სამსახურისა და კონტრაბანდისთან ბრძოლის ფუნქციებს ითავსებდა.

ლიტველი საზღვაო მესაზღვრეების ცეცხლაზე დიდი მცურავი საშუალება სამხედრო ხომალდი „პრეზიდენტას სმეტონა“ იყო. ლიტვამ გერმანიისაგან ყოფილი მტრალავი M-59 (გერმანიის ფლოტის 1917 წლის ბოლოს გადაეცა) 1927 წლის ივლისში იყიდა. „პრეზიდენტას სმეტონა“ ერთდროულად სასაზღვრო ხომალდისა და სარეზერვუარტო იანტის მოვალეობას ასრულებდა.

600 ტონა წყალწვეის ხომალდი ორ 20 მმ-იან ქვეყსსა და 6 ტყვიამურქვეს ატარებდა, ხოლო კაპატი 76 კაცს ითვლიდა. სხვა მცურავი საშუალებებიდან ცეც-

ხლაზე დიდი 60 ტონა წყალწვეის კატარადა „პარტიზანასი“ იყო. სხვა კატარალები-სა თუ ძრავიანი ნავების წყალწვეა 13-16 ტონას არ აღემატებოდა, ზოგიერთი წყალკალიბრირანი ქვეყსითა და ტყვიამურქვეებითაც იყო აღჭურვილი.

1923 წელს ლიტვას პორტი მეხელი (ახლანდელი კლაიპედა) დაუბრუნდა, სადაც საზღვაო-სასაზღვრო დაცვის მცურავი საშუალებები და შტაბი განთავსდა.

ლიტვის არმიის შოკარსარდლის სტატუსის რამშეიყვის პრამხებით, 1935 წლის 1-ელ აგვისტოს ლიტვის სამხედრო-საზღვაო ძალები შეიქმნა. „პრეზიდენტას სმეტონას“ შეიარუს ლაბანაუკსას ომდროულად საზღვაო ძალების სარდლობა დაევალია.

მეხელის დიდხანს შენარჩუნება ვერ მოხერხდა. გერმანიის მოთხოვნის შემდეგ, 1939 წლის 22 მარტს, ქალაქი ვერმანიის ვარებმა დაიკავეს. მეორე დღეს მეხელში ვაეწმოსან „დოიჩლანდი“ პიტლური ჩაეიდა და თეატრის ბედიან ქალაქის მოსახლეობას მიმართა.

საზღვაო ძალების ბაზა მეხელიდან მეორეხით ისევ შვერტიიას დაუბრუნდა. საბჭოთა კავშირთან მიერთების შემდეგ ერთეული სამხედრო-საზღვაო ძალებისა და სავაჭრო ფლოტის მცურავი საშუალებები საბჭოთა ფლოტის განკარგულებაში გადავიდა.

დღევანდელი ლიტვის სამხედრო-საზღვაო ძალების შექმნა 1992 წლის 17 ნოემბრიდან დაიწყო და პირველი მცურავი საშუალებები კლაიპედაში ბალტიის ფლოტის დატოვებული ხომალდები და კატარალები იყო. ერთეული საზღვაო ძალების ფორმირება საბჭოთა სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ყოფილი ოფიცერის, რამინდას

ბალტუმკასის ხელმძღვანელობით მიმდინარეობდა.

გამონანას საერთო ენა მოსკოვთან. რუსი სამხედროების ბინამშენებლობის ტრადიციული პრობლების მოვარებაში დანხარების სანაკვლად ბალტიის ფლოტი სამხედრო ხომალდების დაიმობას დაიანხმდა.

უკვე 1992 წლის ბოლის საბჭოთა სამხედრო-საზღვაო ფლოტი ლიტვისათვის 1124M პროექტის კორეეტების MPK-44-ის და MPK-108-ის, წყალქვეშა ერთეუბანი 206M პროექტის სატორპედო კატარალების T-117-ისა და T-72-ის ვალდებამს გვემავდა.

რუსმა სამხედრო მეზღვრეებმა ბინები, ხოლო ლიტვის ფლოტმა 1993 წლის 28 აპრილს კორეეტები: F-11 „ზუმბიტისი“ (ყოფილი MPK-108) და F-12 „აუკშტაიტისი“ (ყოფილი MPK-44) მიიღო. ბალტიის ფლოტმა ხომალდები სრულ საბრძოლო მზადყოფნაში და საშტატო სახეირტო-სარაკვო, წყალქვეშა ნავების საწინააღმდეგო რეაქტიული ბომბსატორენებისა და საარტილერიო შეიარაღებით გადაცა.

ლიტვის საზღვაო ძალების მშენებლობაში წველილი მეზობელმა ქვეყნებმაც შეიტანეს. ნორვეგიამ 1994 წელს „შტრომისი“ სერიის საპატრულო კატარადა P31 „ტუკასი“ და 2001 წელს კიდევ ორი P32 „სელისი“ და P33 „სკალვისი“ გადასცა. თავის დროზე ნორვეგიამ „შტრომისი“ სერიის 19 სარაკვო კატარადა ააგო და თითოეული ხომალდსაწინააღმდეგო „პინკეინის“ ტიპის 6 რაკეტით აღჭურვა, თუცა ლიტველებს კატარალები „პინკეინების“ გარეშე გადაეცა.

1999-2000 წლებში გერმანამ ლიტვას მტრალავი M51 „კურსისი“ და M52 „სულივიუსი“ დაუთმო. მტრალავები „დონდუსი“ სერას მიეკუთვნება, აქვს ხის კორპუსი და გასული საუკუნის 50-იანი

კორეეტი
„აუკშტაიტისი“

წლების ბოლოს არის აგებული. ამდგ სერიის ერთი ნომარდი „აიეტის“ სახელით საქართველოს სანაპირო დაცვის ძალებში ირიცხება.

ზემოთ დასახელებული ნომარდების გარდა, ლიტვის საზღვაო ძალების შემაღვებლობაში 3 სარეიდო კატარა და 1 ყოფილი შედღერი ბუქსირი ირიცხება.

ლიტვის სამხედრო-საზღვაო ძალები მრავალრიცხოვანი არ არის. მასში დაახლოებით 800-ზე ცოტა მსახურის, სადაც 300 წვედამცლია. მთავარი ბაზა კლაიპედაშია, ხოლო სარდალი ფლოტილიის ადმირალი კასტუსის დაცაუსკასია.

ცალკე სტრუქტურად არის ჩამოყალიბებული საზღვაო პოლიცია, რომელიც 540 მოსამსახურესა და ათამდე კატარას ითვლის.

2004 წლის 29 მარტს ლიტვა NATO-ს წევრი გახდა და მისი საზღვაო ძალები ჩრდილოატლანტიკური კავშირის მოხელეთა შესაბამისად ვითარდება. პრიორიტეტი სანაპირო დაცვისა და მტრალაგი ძალების განვითარებისკენ არის მიმართული. ბალტიის ზღვაში პირველი და მეორე მსოფლიო ომების დროს 65 ათასზე მეტი ნაღმა დაყენებული, საიდანაც მხოლოდ 25 ათასი განვითარებულია.

მიმდინარეობს მოძველებული ნომარდების უფრო თანამედროვე მცურავი საშუალებებით ჩანაცვლება. 2006 წლის 7 აპრილს კლაიპედაში ნორვეგიიდან 1700 ტონა წყალწვევის ნაღმადამოხი „კოდიან“ შეიძვიდა, რომელიც საშტაბო ნომარდი A41 „ვეტრას“ (ყოფილი „რუდოლფ სამილოვიჩი“) შეცვლის. მარშანვე ცნობილი ვახდა, რომ ლიტვა აშშ-სგან პირველ საბრძოლო ნომარდი-მტრალაგებს MHC-56 „კინფინგერს“ და MHC-57 „კომირანს“ უნაგაროდ მიიღებს.

დასავლურ სტანდარტებთან დასახლოებულ და საბრძოლო მოზადების ასამღლებლად 1998 წლის ბოლოს ბალტიის სამივე ქვეყანამ გაერთიანებული სანადომტრალაგი დღეიზინი „ბალტიონი“ ჩამოაყალიბა.

დღეიზიონი სტრუქტურით NATO-ს

ანალოგიური დანაყოფების მსგავსაა. ითვლის 4 მტრალაგსა და ერთ საშტაბო ნომარდს, ხოლო შტაბი ტალინშია განთავსებული. ბოლო დრომდე საშტაბო ნომარდის მოვალეობას ლიტვეური „ვეტრა“ ასრულებდა.

ლიტვის სამხედრო-საზღვაო ძალები ბალტიის ზღვაში ჩატარებულ საზღვაო სწავლებებში რეგულარულად მონაწილეობენ. პირველად ლიტვეური ნომარდები 1993 წლის 8-11 ივნისს „პალტოკს-93“-ში გამოიწინდნენ. ამ სახის სწავლებების ბალტიის ზღვაში NATO-ს ქვეყნები 1972 წლიდან ატარებენ.

2006 წლის 29 სექტემბერ-7 ოქტომბერს ბალტიის ზღვაში 10 ქვეყნის: ლიტვის, გერმანიის, დანიის, ბელგიის, პოლანდის, ესტონეთის, პოლონეთის, ნორვეგიის, ინგლისისა და ლატვიის ნომარდების მონაწილეობით დიდი სწავლება „ამბერ სეა“ ჩატარდა. დამუშავდა ნაღმების ძებნა-განადგურების, ავარული გემებისათვის დახმარების გაწვევის ამოცანები.

2002 წლიდან ტარდება ლიტვა-ლატვიის ერთობლივი სწავლება „სტრემეჩისი“. ბოლი სწავლება 2006 წლის 7-12 აგვისტოს ჩატარდა და მასში ლიტვეური საატრული კატარალები „სელისი“ და „სკალებისი“, ხოლო ლატვიელთა მხრიდან ასევე „მტორმისი“ სერიის კატარალები „ალდი“ და „პულბა“ მონაწილეობდნენ. ეკაპაფება საზღვაო სამინებებზე სროლაში ივარჯიშებს, დახვეწებს მანერებების ელემენტები საზღვაო რაზმის შემაღვებლობაში, დამუშავებს სამაშველო ოპერაციების დეტალები.

ტერიტორიზმთან ბრძოლის გააქტიურებისთვის 2006 წლის 17-29 აპრილს ბალტიის სამივე ქვეყნის ტერიტორიაზე ლატვიის, ლიტვის, ესტონეთის, აშშ-ის, პოლონეთისა და ნორვეგიის საზღვაო სპეცნაწილების მონაწილეობით სწავლებები გაიმართა. სწავლების მიზანი სპეციალური ოპერაციებში ქვედანაყოფების ერთობლივი მოქმედების დახვეწა იყო.

საზღვაო ძალების სვეულმდგრენი

ლიტვის საზღვაო ძალებისადმი ინტერესმა საქართველოში 2005 წლის ოქტრვალში შესამწვედ მოიძატა, როცა ცნობილი ვახდა, რომ საქართველოს თავდაცვის სამინებრომ ლიტვის შესაბამის უწვევას კორეექტების „ზემაიტისის“ და „აუკ-შტაიტისის“ გადმოცემის თხოვნით მიმართა.

NATO-ში შესვლის შემდეგ ლიტვის საზღვაო ძალების დიდი ნომარდების საკორიება მოხსნა. თავდაცვის მინისტრი გვიდმინას კორკლასი მამნ აშობდა, რომ კორეექტებს რესურსები 2008-09 წლები-სთვის ამოწურება და საქართველოს არმას კორეექტები სასწავლო მიზნით თუ გამოადგობა. ამასთან, მინისტრი აღნიშნავდა, რომ გადევნდა საერთაშორისო შეთანხმებათა და მთელ რიგ ფორმლობათა დაცვის მოთხოვნა. მათ შორის შეთანხმებას არა-რომ გადევნდა საერთაშორისო შეთანხმებათა და მთელ რიგ ფორმლობათა დაცვის მოთხოვნა. მათ შორის შეთანხმებას არა-რომ გადევნდა საერთაშორისო შეთანხმებათა (ამ შეთანხმებებში რუსეთთან) და საკითხი NATO-ს პარტნიორებში განხილვას საჭიროება.

აპრილიდან ცნობილი ვახდა, რომ ლიტვა კორეექტებს სამსახურის ბოლომდე, ე.ი. 2010 წლამდე დაიტოვებდა და შემდეგ ვართად დატრდა. ლიტვის თავდაცვის სამინისტროს ინფორმაციით, ლიტვა ნომარდების გადაცემას არც გვემადება და არც გადაწვექტებას ჰქონდა ძალებული.

ქართველი სამხედროების ოპტიმიზმს ცოვი წყალი ვადეუსხა. ჩვენი არბიო, მიზეზი კორეექტების შეთარაღებაში შემაღვლა საზრინო-სარაკეტი კომპლექსი „ოსა“ და რეაქტიული ბომბსატორიენებია. ლიტველებს ნომარდების ამ სისტემათა გარეშე გადაცემს ურჩის, რაც საპკირი და წყალექმუთა თავდასხმის საშუალებებთან პრაქტიკულად დაუცველად დატოვებას ნიშნავდა. როგორც ცნობილი ვახდა კორეექტების ძრავები ცვეთისგან ისე ხმარობენ რომ ხმა მეზობელ ქვეყნებშიც ისმის...

მუხეზავად ამისა, რუსი უწრდალისტების მონდობითა და ჩვენი მტრების გულის ვასახეთქად ლიტვეური კორეექტები „ზემაიტისი“ და „აუკმეიტისის“ დროდღრი ქართული საზღვაო ძალების შემაღვებლობაში ქალაღღე მაინც ჩნდება.

თქვეური ჩაჩანხიძი

დიდი უემოსავლის კომპანიის სიბრუნო განიოსაზი

თანამედროვეები მათ გახსენებზე შიშისგან მუხლები
უგანალებთ, მაგრამ რაც დრო გადის, შიში და ზოზღი
ნელ-ნელა ალტაცებაში გადადის, რაც გახაკვირი არ არის,
რადგან სიმარჯვე, მოხერხებულობა, ამოუწურავი ფინანსია,
გაბედულება ყოველთვის ფასობდა.

უკვდავი გრაფი

გრაფი კალიოსტრო (ფიფე ვუსეზე ბალზა-
მო) ქრისტეს დადგენამდე შორულ მუსი-
კობაშია კი არა, არამედ 1743 წელს იტალიის
დაღებულ ქალაქ პალერმოში დაიდა.
გონებაშილი ბეჭენ სესხარობის გაქცევა,
დიპლომატი და მონასტრში გაგზავნა, სადა
აღ გაიპარა.

თავიდან მომავალი გრაფი ყალბი დოკუ-
მენტების კეთილ შოულობა ფულს, მგრამ
ეს ბიზნესი მუხუხდავ სარგებლობას, მინც
მოსაწევია. მისი სული ადამურენის მოთხო-
ვდა. ასე რომ, ვუსეზე ბალზამი მშობლი-
ურ ქალაქში ერთი მეფისგან გააკურა და
სამოგზაუროს გაემურა. მთელი იტალიის
მთად ბანი შეგურა, იყო აზრისკმა, ადმოსე-
ლეოში, კრეხულ მალტაზე, რის შემდეგ მხვდა,
რომ მის დამოუკიდებელ ფინანსებს და უხევე
ქრეხობას უფრო დიდი ასპარეზი სჭირდებო-
და. დაფა ევროპის ჯერ. სულგის გამოხ-
ნება, ტრენის ოქროდ გადაქცევა, მარადიული
სიბრუნოს დასაბრუნებელი რიტ-
ულები, ვეროლივი სივლეტების
ისგან განკურნება, სივრეობის
ელექტრის რეცეპტი – ეს ჩამო-
ნათავი მტერი ნაწილად ამ მომ-
სახურებისა, რომელსაც გრაფი
ევროპულ დიდებულებს სთავა-
ზობდა. ამ დროისთვის მან უკვე
მოახერხა, შორეული ნათესავი

ქალბატონისგან მემკვიდრეობით გრაფის ტიტ-
ულის მიღება.

მის შრომას ამაღ არ ჩაუვლია. სხვა-
დასხვა დროს კალიოსტროზე წერდნენ ვი-
რთულ და შლერა, ალექსანდრე დუმისმა, ალექსე
ტოლსტოი. რუსეთის იმპერატორმა კატრინ-
ინე მეორემაც მიიწინა იგი ყურადღების
დროსად და მომხმარებელ გონივრას გერგო-
ნოსანმა პიუს „მატურა“ უხედა.

რაც სახელმწიფოებში მაგისტრამ ვერ-
პე მოიარა, ნოსტალგია შემოსევა და სამშობ-
ლოში დაბრუნდა, მგრამ რომის კათოლიკურმა
ეკლესიამ ეს სულაც არ ჩაუთვალა პატრი-
ოტობად, წმინდა ინცივიცია არ ცნობდა მ-
სიწინი ლეგების დიდ მაგისტრებს. კალიოს-
ტრო დაკავეს, პრალი ერესში დასდეს და
ციხეში გამოეტყეს, სადაც, როგორც ინცივიცი-
ის მამხილელი მოგვიტი აპტიციტერ, მქსის
წლის შემდეგ სული უფლის მამარა. მგრამ
გან დასაჯერებულა სიყვლილი ისეთი ხედა-
ამანისა, როგორც გრაფი კალიოსტრო იყო?
მან ხომ შეეცინი შეუცნობელი, ხელი ჰქონდა

მარადიული სიბრუნოს, სიყ-
ვარულისა და უცდევების ელექ-
სირია რეცეპტები? არა! იგი
ციხიდან საპარე ბურთით გაუ-
რინდა, თავისუფლება მოიპოვა
და სურათგების მოაწინაობით ერთ
მძერებულ სივლეტში დასახ-
ლდა. ამხინი, დღესაც იქ ცხ-

ურობს მოკვამლებულად და უწინააღი. როცა
საბრუნება მოითხოვს, ცოტა ცოტა ოქროსაც
აკეთებს და შესაყვრის დროს ელივება, რათა
თავისი გენარული ნიჭი და უნარი კიდევ
ერთხელ გამოაბრწყინოს.

პარიზელი საქმოსანი

ვიქტორ ლუსტიკის ლიტერატურული
გმირის პატივი არ რება, მაგრამ ისტორიაში
მინც შეეცა – მან ეფელის კოშკი გაყდა.

ეს 1925 წელს პარიზში მოხდა. ლუსტი-
კის შემისხვეტი თვამში მოხდა საგაზო
სტატა, სადაც ავტორი თქუქობდა, რომ ეფ-
ელის კოშკი დატყვდა, დააყვრა, გამოიფრა და
რომ ყველაფერ ნაგებობას შეეცვლა სჭირ-
ება. ლუსტიკის გონებაში პრეყვრაველ დედა
მოაქრეფდა. მან სასწრაფოდ იმთუა ფოსტა-
ტელეგრაფის მინისტრის მოადგილის პირა
დობის მოქმობა და ვარიით მოუპურე ექსის
მხსიელი მემურე შეხვედრათ მოიწევა. ა-
ლო-ფურცელზე ლუსტიკას მათ სადგომოდ
აუწევა, რომ ხელისუფლება კოშკის ვარიად
გაყვრას აბრეხდა. რამდენიმე დღის შემდეგ
არაიკომისიურ ტენდენში გამარჯვებულმა
ვინე ახერე პუასონმა „ფოსტა-ტელეგრაფის
მინისტრის მოადგილეს“ სადგომო ვითარ-
ებაში ნაღდი ფულით სავსე საშუალო ზომის
ჩემოდანი გადასცა.

სიკრეე კარვა ხნის შემდეგ გამოყვრდა,
მგრამ პუასონს საქეყვრად თავის მოქმობას
შეუწინდა და დღემოდ ახვიობდა. მისმა „სიკრეე
დაბლობა“ ლუსტიკის თაღლითობის გამო-
რისინე უბიძეა, თუქცა ახერეად დასაბრუნ-
ებულმა ყოველივე პოლიციამ განაცხადა...

ვიქტორ ლუსტიკი მრავალმხრივი ნიჭის
პატრონი გახლდა. მისი საქმანისა სარკუზო
ლანჩონებზე ლატარების ორგანიზებით დაიწ-
ყო. შემდეგ ემწეობდა კალიოკაცია შეეცა-
და და „პანკის თანამშრომელი“ გახდა. მისი
ტალანტის თავისებურება იმაში მდგომარეობ-
და, რომ მის ნათელიობაში ყველაფერს ყვე-
ლაფერი ნათელი იყო, მაგრამ არავის შეეძლო
ამის დამტყვება. სიკრეესთვის იგი არა-
სულგის გაუსაბრუნებელია. სამეყვრად, 1935
წლის ყალბი დოლარების კეთისთვის დასა-
ჯიმბრეს და 15 წლით ციხე მოუსაგეს. პრეყ-
რეველ თაღლითის აღსასრული დატყვინ-
ბიდან ათი წლის შემდეგ, სახელმწიფო
ალკატრასის ციხეში დაფა, 1947 წელს.

ვიქტორ
ლუსტიკი

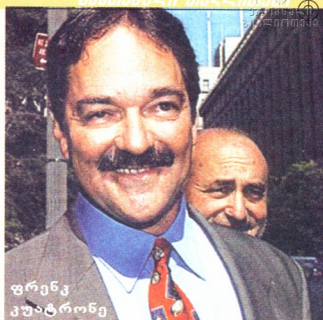

გრაფი
კალიოსტრო

ცენტრში ნიკ ლისონი

ფრანკ კუატრონე

დაავადებრთი

ვალკლმ ფაიტი გახლელმა თაღლითურმა მქანკამ მხოლოდ თთი ათასი გერმანული მარკით გააძღნა – თუცე შუცე სუკუნის დასაწესისათვის ეს სკამად სოღადურ თანხად ითვლებოდა, მაგრამ საქმე იმ უსაზღვრო თავხედობაშია, რომელიც ჩანდნა უმუშევარმა გერმანელმა მქაწელ ვალკლმ ფაიტიმ. მან გამკარავებელი პოქტბიან პრუსიის არმიის კაპიტნის ფრანკ გამოიტანა, ჩაიკვ და ბურღინის მახლობლად ერთ პატარა ქალაქში ჩაიკვ. ვხად მან სოთი კაცისგან შემდგარი სამხედრო პატრონი (თთი რიგითი და ერთი სერჟანტი) გაიკვრა და თან გაყოფა ურძინა. პატროლის დაცევა აზრადაც არ მოსულა და მოინიღად ვაკცეა მეორეს. ფაიტიმ ისინი ქალაქის რატუშში მიიკვრა და გაუგნარტიონის დაპტბინება ურძინა. შემდეგ იფეე ბედი ეწია ქალაქის მოიკარ ხახინადარს, რის შემდეგაც „კაბიტანმა“ დაუბრკოლებლად მოახდინა ქალაქის ხახინის კონფისკაცია. ვარისკეების ნაწიერი საითი რატუშის შენობაში დაიკვრა ურძინა და შემუღად ვაკცეა იქორბიოს.

მოგვიანებით ფაიტიმ ვაკცეა ქაბტანი დაავატბინეს და თთი წლით ციხე მოსუკეს, მაგრამ მალე შეწყველის კაიხრის პირადი ბრძინებით, რომელიც, თურქე ნუ იცნეთ და, დაფორთეანა თაღლითი მქაწალის თავხედობამ.

სადახზვევო აგენტი

აქრეკელი აბრილი ფრანკელის საქმინიბის მასშტაბზე მისი ზედბეტი სახელი „საკუქნის თაღლითი“ მტაცეკობა ქუბუნდანი კოლეგების ფრანკე კი ტიტანებით მოჩინა ფრანკელის ფიგურა – თოიკარალორი ვერსით, მან რასი მილიონ დოლარზე მეტი მიიიიესა. მისი კარიერა კი პროზაულად, უნიშნებელი საბრკერი ფრანკის ანაღტეკოის თანამდებობიდან დაიწყო. აბრილით მლე მიხელა, რომ სხვის ფრანკში მუშაობით დად თანხის ვერ იშობოდა და საკუთარი საქმე წაიხიწყო, მაგრამ არ გაუჩინა – მლე ვაკოტრდა. მოხუცადეა წარუბტებლობისა, გამოდღებულა მარც დაფორეა და გაბდღებუბის უტყური სქეს შეიკვინა.

სქეს სადაზხვევო კომპანიების მუშაობა-

ზე იყო ავტოული. წესისამებ, თითოეული მთიანი ვალდებულა ფლობეს მინიშნელოენ სუფინანსო რეზერვებს, სადაცაც სადაზხვევო ანაზღაურებებს იხდნა. სწორედ ეს გამოიკვრა ფრანკელმა: თის მიხედონ დოლარად ერთი ვაკოტრებული სადაზხვევო კომპანია შეიბინა. ამასთან, რატიბიაც ცველის „დაფრედა“, რომ ამ კომპანიის რეზერვი 20 მილიონ დოლარს შეადგენდა. რეზერვის ფულით აბრილინის კოლეგ ერთი კომპანია შეიბინა, შემდეგ კოლეგ რაბუნებით და ა.შ.

რა თქმა უნდა, სქესს აქლებიის ქუბლეც კიბინა – სარეზერვი ფონდების მთავიი მინიშნელოის გამოიკვრა კანონით აკბილულია, მაგრამ საბრკოლადმცველები ფრანკელის ვადიბტრებულ მინიშნელობის ვერადგუბს არ აქცენენ. ის მხოტრეველად უწაწლებდა მთი თავის შესოსავლად. 1999 წელს კი თაღლითობა მარც გამოდგინდა. ფრანკელი მისი ნიჭის შესაბამისად, ღამსაზად და ხელგამოღლად გაიქცა. იყდა უბრკევი აბიბისა, დაიბრკევა თეთიშინიერი, ჩასეა შუგ თავისი მინაპრებს და ვერაბამი მოუკცა.

ფრანკელი ცოტა ხნის შემდეგ პამერეში დაავატბინეს და შერეოიულ შტატებში მისი ვესტრადიკაცია მოახდინეს, სადაც მას კანონით, დახლბოით 150-წლიანი პაბტბინობა ელოდა. თუცე მას შემდეგ, რაც აბრილი ფრანკელმა ბრკალეების ცველა თანამებოტი თავი დანაშავედ ცნო, გამოხიბობაზე კანონმებოლად და თანხის დიდი ნაწილიც უკან დააბრუნა, ვალდებულა მხოლოდ 16-წლიანი პაბტბინობა მიიღო.

მთავარ როლშია თლიონარო

ფრანკ ებენელოს მთლიოელი ვისხეც მშობლიოთან უთანხმებობამ უბოკა. 16 წლის სახლდინ გაიქცა – ცხოვრების სახსარი როგორც ხომ უნდა მოეკოვებინა.

ერთი წლის შემდეგ ვაბუკებს მოელ ამერკაში გათიქვა სახელი როგორც ბანკების უბღლი მძრეველი – მისი „სახელდანი კარიერის“ ერთი წლის მინიბეტი 26 ქვეყნის მსხვილი ბანკი დახარჯვდა.

ფრანკი თავზე წინდამიბოუბტული და აბრალით ხელში კი არ შოილდა ბანკებში, არც მხელები აკეკდა და არც ღახრით

ხერხვად სეფებს – უბრკოდ, ვარტუიზულად აყლებდა საბანკო ბოლბებს. ცველზე მოკრძალებული დახვარბოებით მისმა შემოსავლამ ამ გზით 5 მილიონ დოლარს გადაკარგა.

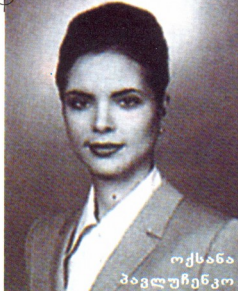
ფრანკ ებენელოს სხვა გასართობებზეც კიბინდა. ერთხელ მან პარიერდის უნივერსიტეტის თეისტის დიპლომი გაიბინა და ლუბინიის შტატის ვერკრადური პროკურორის თანამებრე დამიწო მუშაობა.

მისი მთავარბრევი ნიჭი და საქმიანობა დიდხანს არ დაჩქინდა შეუცნესებელი, მიბედა და თუ არა კანონის ბრეყალბობა, ფრანკი დახსოვლებლად და კოლეგიონერულად დათანხმდა თანამშრომლობაზე და გამოხიბის ფეკრადური ბიზნის კონსულტანტი გახდა ცალბი საბანკო დიკექტების საკითხებში. ცალბი დიკექტების ისტატეა ვერადღებოდა არც კოლეგულ დაბტოებუბა. მისი ბიოგრაფია დღელი საუკუნედაც სეკნარს, რომლის მიხეცევაიც გახსოვრებელი პატი „დამიბტბირე თუ შეგდობა“ ვადალეს. ფილიმინ ფრანკ ებენელის როლს ლიონარდო და კარიო ასრულებს.

მაპაკითე რია..

ნიკ ლისონი არატიბური პერსონაჟია, მას ვეღწრეველად სურდა საქმე შუგ შეიბედა უტყოიხად გამოხილული, მაგრამ რაც არ გამოიყვალა, ის კი არა მისი იღბალა დანაშავე.

1989 წელს ნიკი, რომელიც იმ დროისათვის მხოლოდ 22 წელი შესრულებოდა, ვერობის ერთ-ერთი ცველზე ბედი ფინანსური სტრუკტურის დირიბინის ბანკ Barings-ში მიიღეს თანამშრომლად. რამდინიტი წლის შემდეგ დაწინაურეს, სინგაპურის ბანკში საბორკო მკლერის თანამდებობაზე ვაკეფინეს დინიბინი და წავლდა. 1993 წელს ლისონმა თავის ბანკს, არც მეტი, არც ნაკლები, 10 მილიონ ვინჩეტიკა მოკვრა მოკვრანა. ეს თანხა რეკინობა ბანკის თანამშრომლებს 10%-ის შეადგენდა. შემდეგ წელს მან თითქმის 30 მილიონ ვინჩეტიკა, 1995 წლის დასაწესი წელი კი თითქმის 20 მილიონ ვინჩეტიკა სტრუკტურინი. უკროსობა აფასებდა ახალგაზრდა ვენიოსის დაწინაურებს და თანამდებობების არ მებრედა მისთვის. ერთი სიტყვით, საქმე კარვად მდებოდა, ბანკისაც და ლისონისაც, მაგრამ 1995

ოქსანა პაგელუნცკო

სერგეი მაგროდი

წლის 23 თებერვლის მოწმედ ცხე მქონე გუგარა — ბარნის ბანკის სინაგოების ფინანსური უფროსმა თავისი მოგარი ტრეიდირისაგან ლაგონური ფაქტი მიიღო — „ექსპერტს, სერ, გაკონტრირებელი ვართ“. თურქი დღისინი ისე იზარაყენეს ატარებდა, რომელთა წაყვამაც დღეი ხნის წინ გადაკარბა ბანკის მთელ კაპიტალს და არც მტერ, არც ნაკლები, მდიდარ-ნაწევარი ვირეაქტს სტრატეგი ვლის მადწაა ასე რომ, ზუსტად ერთი კვირის თავზე ბარნეთის უმაღლესმა სასამართლომ იღესაც მტეეამოსილი ბანკი Barings-ი გაკონტრირებულა გამაცვდა, გამობრისის გამობრე, რომ ბანკის „სამაგო“ თანამშრომელი ნიკი დღისინი საბანკო საბუთარუნეის ჩან-ღართოლბას ვარტუოზოლოდ იყრება და იპორტეების შეფაცეის მდავდა — ბანკის არც ერთ თანამშრომელს არ შეუძნევა თაღლითობის კვალი. უცხოელი აუდიტორებაც გაეკონტრირებულა ამომხინინ.

თავდა დღისინმა კი, როცა მხვდა, სუფალე მძლე გამაშარაფვილია, შუგის ფუქსი გუგარუნა, დასცენას სოხოვა, ცოლიან ერთად მდავაზიამა გუფინდა, ერთი კვირა ქვეყნის საუკეთესო სასტუმროში გაატარა, დადავების დღეც გადაიხდა და მერე პოლიციას ჩანარდა. 1995 წლის დეკემბერში სინაგოურის სასამართლომ დღისინი ექს-ნაგერიო წლით თავისუფლების ადვკაო მოუსყარა, მაგრამ სამხ წლის და ექვსი თვის შემდეგ ბატონი ნიკი დღისინი სამბეშო ქვეყნის გამო გათავისუფლებულს ცოლიან. დღეს იგი იტალიანმა ორმად სამართალიწირილი მიქელაქის ცხოვრებით ცხოვრობს.

ზარათა განმეგებელი

„ვიმდა უცხე გამდღორღე — შექნეი სკუთარი რელიგია“, — თქვა რომ პობრბას და საქმის შუგუდა. მან ახალი საწინაწინების საუფებელი დამუშავა, რომელსაც მიმხობდაუი სიტყვა „საინტროლოგია“ უწოდა.

პობრბდი შექნეიო ფსიქოლოგი ამომხინდა, თავისი თვითითი მდლიანობით ადამანი გაპრუა.

საინტროლოგიის ადვტის სიციცხლე უწევებო სწავლებისაგან შეფეება, უზომლი-სიდაც შეუძლებელია სწავლების სიღრმეებში წვიბა. სწავლა კი მდლიან მერე დღის

— სრული კონის რამდენიმე ასეული თასი ღლიარი ვღება. თუ ფული არ გავქო, არა უმამის შეფიძლიათ ხელშეკრულებას დღითი, რომლის მხედველიაც სწავლის საფასურის შრობით ანაზღაურებით ათი, ოცი ან თუნდც სოთასი წლის განმავლობაში. დას! დას! კონტრაქტში შესაძლებელია შვით თვითრზე ქურთის „ვალდებულებას ვუღეს, საინტროლოგიის სასიცილოდ ვამუშაო სოთას წელიწადის“.

გასაკვირი არაა, რომ პობრბდი საქმოდ მძლე ამერკის ერთ-ერთი ყველაზე მდიდარი ადამანი შექნა. სისხლის სამართლის პანუსისებებთან ის სიციცილობა იხინა. 1986 წელს, როცა პობრბდის ციციცილობა სულბა მწირეი გარსაცხე დატოვა, მის დანამოზულზე შეფეაქილი საბრალეობი დასცნა სასამართლოთეის გადასაცხეად ითქმის მზად იყო.

ძველი ნანგობი სამი ასრა

სერევი მავრილი გასული საუკუნის 90-ანი წლების ლეგენდა. კაცმა რომ იქნას, მის დღემამ ახალი არაფერი იყო — ჩველებური პირახდა განხლათ, სხვა არაფერი, მაგრამ სერევი პანტელეონი თავისი ნიჭის წყალობით რუსეთის საბრამდელი ბანარზე უფრო დღითი გახდა.

უმიკლეს დროში MMM-ის მენაბრეიო რიცხებს რამდენიმე მილიონს გადააკარბა. კომპანის ანგარიშზე აკუმულირებულა იყო კოლმასალური თანხები. შემდეგ კი პობრბდი უკუბდა დატრიალდა — მავრილიმ თვითი „ჩაზარობის“ აქციებს დადვა. წარმეტყველი გარჯიხის შესიხვევაში, ამ კომპანის უქს-ვალუბო მდლიობელი შექნევაში, მაგრამ ვალდ-ვალდებულს თავსიზობა ამ აპატეის ასე იყო თუ ისე, მავრილის კომპანისი ქრანბს მდლიონობით კაცი დანახოვის ვარუზე დატრია. თავდა დღითი ვერც გუჯავა მართლ-საუბრებლს, მაგრამ მძლევე დავაქეულს. სამხ ასი MMM კი დღეს მისმტამის თაღლითობის სინინმად იქცა.

გოგონა, რომელიც ქსელში ცხოვრობს

ოქსანა პაგელუნცკო ხმარად იყრება ინტერნეტს და მისი თაღლითობის ამოსავალი წარტოლად ვირტუალური ბარე Stock Gen-

eration იქცა. მიმხმარებელი საიტზე რეესტრირება და ბარეის ანგარიშზე ვადაქეხი ფული, რის შემდეგაც ის არარსებელი აქციები მის ვაჭრობის აქციათა კონის პერიოდულად იცვლებას, რისი წყალობითაც თავადარბელი ინვესტიაციების თანხის ათჯერ და მტეტერ ვარზად რამდენიმე თვეში შეძლებდა. ამასთან, ხლებდა ამ მოთამაშეთა წასვლისეცა, რომლებიც სისტემაში ახალ მოსარტელებებს მისიხადვინ. თუ თქვენი რეკონტრირებელი თამაში რომელიც თქვენი ახლოვლ-მეგობარი ვარტე-ბოლა, მისი შენატანინან თქვენს ანგარიშზე განასაზღვრულ პარიცენტს ვადარებლავდინ. ხელე მძლე მხოლოდანი მისმტამით თამაშიში სალოლი ამომხინდა ნანგავიო მილიონი კაცი, უჩეტესად ამერკის შექნეითესი შტატების მიქელაქეცა. ზოგიერთი მიანტეცების თანხამ-და, Stock Generation-ის პოპულარობის ზენიტის პერიოდში მის მძლეობებს ყოველდ-ღორად ნანგავიო მილიონი დღლიარი ხალდი მოგება ჰქონდა. როცა ვარტეა, რომ ფულის დაბრუნებას არცან ამარბდა, ბარეის ანგარიშზე 70 მლნ დღლიარი იყო ჩარტეხული. ეს მოხდა 2000 წლის. მის შემდეგ შექნეითესი შტატების ხელისუფლებას უშეკცეოდ ეტხეს ოქსანა პაგელუნცკოს. უნდა აღინიშნოს, რომ ოქსანა MMM-ის ყოველი თანამშრომელი და სერევი მავრილის ახელი ნათესავა, ხედავო! რა შეუძლიათ ვტყნებს?

სილიკონის ველის ამფეთქებელი

წარსოვლი კალიფორნიის Bank Credit Suisse First Boston-ის განყოფილების ხელმძღვანელის ფრენკ კუბტორინის წარდომან ცენტრებებს თუ არ ჩავთვლით, მის კანონით კონკლებიტორეი დადაკორებულა არასიციეს ქრინა. მოუხდევად ამისა, სწორედ ის თი-ვლება, მძალი ტექნოლოგიების ბანარზე „სახ-ნის ბუქტის“ მოავრ ადვილოვდა.

კუბტორინე უჩარბამარ ფულს აკეთებდა ინტერნეტკომპანიების ბანარზე და ბანარის ქრინაც მის ხსელს უკუმირებულა ყველაფერი კი შექნეირად დაწყო: Netscape Communications, Cisco Systems, Amazon, Radio One, Va Linux ის კომპანები იყრენ კუბტორინეს ბირეფზე გამოფინაბო. მის თავისი შეფეითის ყოველწელიწოდანი მილიონი დღლიარი მოგება მოჰქონდა. სკუთარ თვისაც არ იფიქრებდა, წელიწადში მისი შემოსავალი ათობით მილიონის შეფდებდა. ვადაც ხანი და ბანარი დანარევა, კუბტორინე რომელსაც უკუმინ ხობტას ასინდინ, მოულოდნელოდ თაღლითი ამომხინდა. ვარტეა, რომ იგი მდლიონობით ქრინამს აძლევდა ვაღვინან ბარებს, ხელმძღვანელობდა ყვბო ანალიტკური ანგარიშების ვამოქვეყნებას, ამხინებდა ბანარის რეკურ სოთასი კომპანის აქციების ფასის „აწიცი“ ხსარბო კონრენტეირის კი არა, მხოლოდ და მხოლოდ, კუბტორინეს თაღლითობის დამასხურება ყოველა.

რეინჯერების

სასწავლო ზრივადი

დასაწყისი იხ. „არსენალი“ №3

რეინჯერთა მე-7 სასწავლო ბატალიონი ფორტ ბლისი (ტეხასის შტატი)

ფორტ ბლისში გადაფრენა, პროგრამის თანახმად, პარამუტით ხტომათ მთავრდება. კურსანტები, რომელთაც ხტომის გამოცდილება არ აქვთ, უკვე მისაზრეს დასწავლად უნდა უფროდებიან.

უღანოს ეტაპი ხუთ დღეს გრძელდება და ფორტ ბლისში ჩასვლის მეროდღეც იწყება.

რეინჯერების ბანაკი, რომელიც პოლიგონ „მაკ გრეგორიუზა“ განლაგებული, „კემპ შოკლი“ ჰქვია, ის მე-7 ბატალიონის მეთაურის უფროსი სერჟანტის სახელობისაა. სერჟანტი პარამუტით გადმოხტომისას დაიჯდა.

ფორტ ბლისში კურსანტებს სულ 5 საათი სძინავთ და სამჯერ იკვებებიან. მეცადინეობებზე სწავლობენ როგორ გადარჩნენ თავი უღანოში, მოიპოონ და შეინახონ წყალი.

გარდა ამისა, ინსტრუქტორები კურსანტებს სამეთაურო უნარ-ჩვევების გამოუმუშავებლად ასწავლიან. ასწავლიან საბრძოლო, ასევე დავებმარების დოკუმენტების შედგენას.

ერთი დღე დახვედრასა და ჩასაფრებლად თავდასხმას პრაქტიკულ მეცადინეობას ეძობა. მეროდღე დღეს კურსანტები მტრის უცარი თავდასხმის პირობებში რეინჯერთა ქვეყნის ნორმებს ათმუშებენ. მეცადინეობები კურსანტებისგან შეთანხმებულ ქმედებებს მოითხოვს, მეთაურის

როლის შემსრულებლისაგან კი მოწინააღმდეგის ფლანგიდან ან ზურგიდან ექსტრემალურ სიტუაციაში შტეტვისას ვარისკაცების სწორად მართვის უნარს.

დაცვისა და თავდაცვის იდეების დამუშავებისას კურსანტები ისე იქცევიან, როგორც ნამდვილი ბრძოლის დროს. ინსტრუქტორები აფიქსირებენ, რეინჯერთაგან ან „მოწინააღმდეგეებში“ რამდენი „მოკვდა“ ან „დაჭრეს“.

უღანოს ეტაპის დაწყების პირველ კვირის კურსანტები სწავლობენ მავთულუხლარობიან და ნაკლებშესაძრევ წინააღმდეგობაში გადალახვას. ამ დროს სამშტო საინჟინრო ან თვიანაკეთ მოწყობილობებს იყენებენ.

სწავლობენ მოწინააღმდეგის სანგრების პირველ ხაზის ან მისი საინჟინრო ნაგებობების აღებისას ერთმანეთის დაფარვას.

თავდაპირველად, ყველა ტაქტიკურ იდეის თეორიულად სწავლობენ კლასში და შემდეგ საველე წვრთნებისას ავტომატურად ამუშავენ. ინსტრუქტორების აზრით, მხოლოდ ამას შეუძლია რეინჯერს თავდაჯერება შტატის და ამის შემდეგ წვრთნებისას ნასწავლს ბრძოლაში ზედმოწინით გაიმორებს.

მეცადინეობები დასრული ამოცანის, მოწინააღმდეგის, ადგილმდებარეობის, სადაც მოქმედება მოუხდება, საკუთარი ჯარების შესახებ ინფორმაციის გათვალისწინებით მიმდინარეობს. იოლად დასამსოვრებლად ამერიკელები შემოკლებულ დასახლებების იყენებენ - mett-t ინგლისური სიტყვების: mission, enemy, terrain, troops -time-ს აბრევიატურა და აღნიშნავს საბრძოლო ბრძინების პუნქტებში აღნიშნულ ფაქტორებს.

უღანოს ეტაპის საველე მეცადინეობები მეტყველდეს, ნასაიდლებს იწყება. კურსანტები ასრულებენ სადაზვერეო ამოცანებს, სარიდო მოქმედებებსა და აწივებენ ჩასაფრებებს.

ამის შემდეგ ამუშავენ ლესანტირებასა და შეუღებურნიდან სამშტოვო გადასხმას, რის შემდეგაც კურსანტები დასრული ამოცანის შესრულებას შეუდგებიან.

უღანოს ეტაპის კულმინაცია კურსის მიდელი შემდგენლობის საერთო შტეტვაა. მათ, ვისაც არ აქვს პარამუტიდან ხტომის გამოცდილება, მოღანზე ავტომო-

ბილებით მიაციანენ. კურსანტები ამ დროს მშრალი უღუფით იკვებებიან, გარდა პარამუტით გადახტომის წინა დამასა, როცა კურსანტებს მხოლოდ 5 საათი სძინავთ, დანარჩენ დროს კი მხოლოდ 1-2 საათი უწევთ თვალის მოტყუება. მეცადინეობები ისეა აგებული, რომ იმ კურსანტებს, რომლებიც იარაღს, ეკიპირებასა და შეიარაღებას კარგად უკვლიან და დასრულ ამოცანებსაც ასრულებენ, დასვენებისთვის უფრო მეტი დრო დარჩეთ. ასეულის, ოცეულისა და ათეულის მეთაურებს, რომლებიც საბრძოლო მოქმედებებს გვეგვევენ, ყველაზე ნაკლები სძინავთ. საველე წვრთნების მეტყველდეს კურსანტები ინსტრუქტორად, ავტომატურად მოქმედებენ.

კურსის ოცდამეცამეტე დღეს მთავრდება უღანოს ფაზა და კურსანტებს ისევ ფორტ ბენინში გადაიყვანენ, იქიდან კი „კემპ მერილში“, ჯორჯიის შტატში, დელინრეშია. საბოლოო მომზადების პროგრამას აქ კურსანტთა მხოლოდ 60% შეუდგება. დანარჩენებს განთავსვენ სამედიცინო მარეველებების მიხედვით, ზოგი უუნარობის გამო დატყუებს კურსის. ისინი, ვისაც სწავლების გაგრძელება სურთ, გამოცანათვლების და ჩათვლებისა და გამოცდების ხელშეორცე ჩაბარების შემდეგ შეუდგებიან წვრთნებს.

დელონგის რეინჯერთა მე-5 სასწავლო ბატალიონი

კურსანტები „კემპ მერილში“, ცნობილი „მერილის მარილიანების“ მეთაურის სახელობის ბანაკში, სამ დღეს გაატარებენ. ამ ეტაპზე დღე-ღამეში ორჯერ იღებენ ცხელ კერძსა და ერთხელ მშრალ უღუფას, ძილისათვის დღე-ღამეში 5-6 საათი ეძლევათ.

კურსის საბოლოო პროგრამაში შედის მაღალ მთაში მოქმედების დამუშავება, მოამსვენების ტექნიკის დაუფლება და საბოლოო ტაქტიკური მომზადება.

თავდაპირველად, კურსანტები სწავლობენ მარყუჟების გაკეთებას, რაც აუცილებელია მოამსვენებაში, ასევე მთაზე საჭირო მოწყობილობების ასატანად. მარყუჟების გაკეთების ცოდნა აუცილებელია ნაღმსაფეთქებელ საქმედებებში. თითქმის და იოკის სამუხრუჭე მოწყობილობების მოხმარებას კურსანტები ხშირად სწავლობენ. ამუშავებენ მთაზე ასვლისა და ექსპლორაციის მორტივაციას ნაშენ კედლებთან დაშვების სხვადასხვა ხერხს. კრძოდ, დამუშავებს სახით ქვემოთ, რომელსაც ავსტრალიელი ამორტივები იყენებენ. აქვე სწავლობენ წერტილის, კუბებისა და სხვა ალპინისტური მოწყობილობების მოხმარებას.

შემდეგი სასწავლო ადგილი 18-მეტრიანი კლდე, სადაც კურსანტები ამუშავებენ ზურგჩანთითა და მის გარეშე დამუშავებას. ეულებიან დაჭრილი თანამებრძოლის კლდედან ჩამუშების ხელოვნებასაც. მეტადინობის შემდეგ კურსანტები ვალდებული არიან, დღისით საძირე დამოუკიდებლად დაემუშავონ კლდედან, ერთხელ ზურგჩანთით, მის გარეშე კი ორი ნახტობით. მესამედ დამუშავებან, ამჯერად სასხე ზურგჩანთით. ჩათვლით დამუშავები ზამთარში სრულდება, როცა კლდე ყინულით იფარება. ერთადერთი შედეგია დამით დამუშავება უარის თქმა, სამაგიეროდ, კლდედან თოკის და სამუხრუჭე ფეისტორების გამოყენებით დაემუშავებან.

მეხუთე-მექვსე დღეს კურსანტები ჯორჯიის შტატის უმაღლეს მწვერვალზე – მთა იანაზე ატარებენ. ამ იძინებ კლდეებზე დამუშავებას და ასევეს პრაქტიკულ ჩვევებს. ამ დროს საბოლოო მოწყობა

ბილიობებს იყენებენ. აქვე მუშავდება მთაში მოქმედების ტაქტიკაც.

წირინის შემდეგ ორ დღეს კლდე ბანაკში ატარებენ, რომლის დროსაც დიდი ყურადღება ექცევა ფიზიკურ მომზადებას. ყოველი დღეა კროსით იწყება. მანძილი სხვადასხვაა, სიჩქარე კი მთლიანად წითლად – ეს უცვლელი მოთხოვნა აშშ-ის სახმელეთო ჯარბრძოლის. უფრო სწრაფად შეიძლება, უფრო ნელა – არა.

გარდა მწლიარე ავბივებისა, კურსანტები ასრულებენ სხვადასხვა ვარჯიშსაც, რაც მათ მუსკულატურას უფრო აძლიერებს.

მერვე დღეს მთაში ასეულისა და ოცულის ტაქტიკური სწავლებები იწყება. როგორც სხვა ეტაპების მსგეობისა, კურსანტები ამუშავებენ და ატარებენ სადაზვერებო, სააერო-სადენანტო და საჰაერო-საიერიშო ოპერაციებს, რეიდებს, აწვინებ ჩასაფრებას. მთაში ამის გაკეთება გაცილებით რთულია. აუცილებელია მოდინის ამორჩევა, სადაც შეუძლებელია დაჯდომის მოხერხება. ქედებზე გადაადგილებისას ხშირად საჭირო ხდება თოკის კიბეები, ველაზე რთული კი პარასუტისტების გამოყენება. შეუძლებელია დასავლეთი მოდინი ძალზე პატარაა. ერთ-ერთს გარტ ფარში ეწოდება და ზომით სულ 100X150 მეტრია, ნაკადულითა და პირდაპირ შეუვლელი Y-სმაგური ტესს ზოლით.

ამიტომაც ხუზე შერჩენილი პარასუტისტების მოსახსნელად იმ სამხედრო მოსახსნურებს, რომლებიც კურსანტთა მოედანზე გადასროლას უზრუნველყოფენ, ყოველთვის ამათ აქვთ ის ინსტრუმენტები, რაც ხუზე ჩამოვარდნილი პარასუტისტის ხიდან იოლად ჩამოსხნის საშუალებას იძლევა.

გასაკვირი არ არის, რომ სამხედრონი მარტენების მიხედვით, ამ ეტაპზე განთესვის ველაზე მაღალი პროცენტით ფიქ-

სირდება. ფეხის ღრძობა, დაჭიმვა და მოტეხილობები აქ ჩვეულებრივი მოვლენაა. რენჯერებსაც იცანა წესი: „სხულის თითოეული ნაწილი, რომელიც უნდა დამავლეს, დამავლეს“. ამიტომაც ამის ფილოსოფიურად უღებან, იცანა, რაკი სერიოზული ტრავმა აიცილეს თავიდან, დაეყვებობენ მარც კერ ასცლებან.

კურსის მიმდინარეობისას ასეულების, ოცულებისა და ათეულების მეთაურები მეტადინობენ საერთო გვერდის შესაბამისად სწავლებების დაეგმვაში. ისინი წინასწარ იღებენ საბრძოლო განკარგულებებს. დაეგმვაში აუცილებლად მონაწილეობენ ათეულების მეთაურები, ოფიცრები თითქმისწინებენ და დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ მათ რჩევებს.

ხშირად უამინდობა მეტადინობების ჩატარების საშუალებას არ იძლევა, მაგრამ კურსანტები თხოვენ სწავლებების გაგრძელებას, რაც კამ მაღალ მოტივაციას მეთოთებს.

სწავლებების ერთ-ერთ ეტაპზე თითოეული კურსანტის უფლება აქვს მეთაურის მოვალეობები იტვიროს. მათ საქმინობას აუცილებლად შეაფასებენ რენჯერ-ინსტრუქტორები. კურსანტი, რომელსაც გარცხვება ემუქრება, სხვებზე ხშირად ინიშება მეტაურად, რაც მას საშუალებას აძლევს მიემიარება გამოისწავლოს და მეთაურობას კარგი შთაბეჭდილება შეუქმნას.

პირადი შემაღენლობა, რომელიც მტერს განასახერხებს, ველზე რვა დღის განმავლობაში იმყოფება. საწვეარი კავშირი, რომელიც წვრილებზე კავშირის გაფრის განასახერხებს, მათთვის დროებითი საველე ყაზარბა ხდება და უზრუნველყოფს კომორტს, რაც კი შესაძლებელია საველე პირობებში. მათ აქვთ საკვები და წყალი, განთავსება და მოძირო გაზქურა, გასაშლელი რვაკაციანი საწოლები და რამდენიმე რადიომიმღები.

როცა ელექტროგადამცემის ხაზთან მიგრება ხერხდება, ტელევიზორიც მუშაობს. თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ „მოწინააღმდეგე“ ნებინობს. სწორედ ეს გაცილებით ურთულებს კურსანტებს დასაშლელი ადგილების შესრულებას. „მოწინააღმდეგე“ მარჯველ და ვინიერულად იქცევა. გადმოსხნის უმაღ კურსანტებს მოსვენებას ადარ აძლევს – უწყობს მოულოდნელ შეტევას, მაშინაც კი, როცა ქმცე-გაწვეცილი კურსანტი დასასვენებლად მიდის. „მოწინააღმდეგე“ მოულოდნელი დამის თავდასხმებით რენჯერების მანაზე ჩვეულებრივი საქურა, იმ მეთაურებს, რომლებიც მტერს უნდაგარგოდ მიიგრაფებენ, ინსტრუქტორები წაახალისებენ.

ორმცდაცხუზე დღეს, საბოლოო მომზადების კურსის დასრულებისთანავე, კურსანტებს ავტობუსით გადაიყვანენ ფლო-

რიდის შტატის აეიაბაზა „ივონიში“. ამჯერად ისინი განახევრებული არიან.

ივონის მე-6 სასწავლო ბატალიონი

სასწავლო-საწვრთნელ ბანაკს რეინჯერების მე-2 ბატალიონის პატრისკაცმა ჯეიმს ე. რუდლის სახელი ჰქვია. სწორედ ის მეთაურობდა პოინტ-დუ-ჰაიში ცნობილ შეტევას.

აქ კურსანტები ახალ გარემოს ეთვისებოდნენ, რომელიც ჭაობებისაგან და გაუყვლილ ჯუნგლებისგან შედგება.

პირის მაღალი ტენიანობა კიდევ უფრო ამძიმებს კურსანტების ისედაც დამორგუნველ მდგომარეობას. ფიზიკურად და ფსიქოლოგიურად დაბალი ვარისკაციებისათვის, რომლებიც წვრთნების ორმოცდაშუთუდ ღამეს ჩამოდიან ბანაკში, აჭურვი კლიმატი აუტანელია.

კურსანტები პირველივე დღეს შეუდგებიან გაძლიერებულ მეცადინეობას. საველე კლასებში ეცნობიან ჯუნგლებში ტაქტიკური ილეთების თავისებურებებს, დაზვერვის ჩატარებისა და გადაადგილების ხერხებს, ასევე სპეციალური მოქმედებების შესრულების წესებს. სწავლობენ ოცეულის სერეანტისა და მეთაურის მოვალეობებს.

ტაქტიკური ილეთების ნაკრებს ემატება შემხვედრი ბრძოლა. ინსტრუქტორები ასწავლიან, როგორ გადაადგილდნენ ათეულისა და ოცეულის შემადგენლობაში მტერთან შეხვედრის შემთხვევაში, როგორ გამოვიდნენ საცეხლე განადგურების ზონიდან და გააგრძელონ გზა მარშრუტის მიხედვით.

წვრთნის პირველი დღე რატეპობის შესასწავლო საველე კლასში სრულდება. რეინჯერების ასწავლიან მათ გამოცნობასა

და თავის არიდებას, ასევე მათგან დატყენის შემთხვევაში პირველი სამედიცინო დახმარების გაწევას. ბატალიონში არის სპეციალური ტერაიუმები და ნინავების სავსე ტაბა.

მეორე-მესამე დღე ჯუნგლებში ტაქტიკურ მოქმედებებს ეთმობა. კურსანტების ასეულები ამ მომენტისთვის გეარინანად არის შეთხლებული ოცეულის შემადგენლობამდე. ორ ღამეს პატრულირების ბაზებში ატარებენ და თუმცა ეს არ ითვლება ტაქტიკურ სწავლებად, ბაზაში პირობები არანაკლებ მკაცრია. დღე-ღამეში საძილე 4 საათზე მეტი არ ეძლევათ, იკვებებიან მხოლოდ მშრალი ულუფით. ერთადერთი განსხვავება ის არის, რომ დილის ვარჯიშებს არ ასრულებენ.

მეოთხე დღეს წყლის დამრკობლების ფორსირებასა და მცირეზომიანი ნაგებობ მოქმედების ეთმობა.

მდინარის წყალი სასიამოვნოც კია ცხელ ზაფხულში კურსანტებისათვის, მაგრამ ზამთარში კი ერთიანად იყინებინან.

თავდაპირველად, კურსანტებს ხმელეთზე წვრთნან. შემდეგ ინსტრუქტორების დახმარებით რუზინის ნავ „ზოლიაკიში“ ნინაბეთი საპატრულო ბაზისკენ მიტყურავენ. ბაზა ჭაობის შუაგულშია. აქ ღამის გათევა მოუწევთ. სწავლების მსვლელობისას კურსანტები გადალახავენ მექსიკის ყურე-საც.

ტაქტიკური მეცადინეობებისას სამი ასეული, უკვე ოცეულის ღირებულ დასუელი, ამუშავებს ერთობლივ და საკუთარი ასეულის შემადგენლობაში მოქმედებებს. ცხრა დღეს ატარებენ კურსანტები ჭაობებში. დღე-ღამეში ერთხელ იკვებებიან, ძილი კი საერთოდ არ უწევთ. მხოლოდ პარაშუტით გადახატობის წინა დამეს

აზერხებენ 5 საათით დაძინებას.

ტაქტიკური სწავლებები გამოთენისას კუნთულ სანტაროზას შტურმით მოაგრდება. შტურმისთვის მზადება 16.00 სთ-ზე იწყება. ამოწმებენ ნაგებს, გაიცემა ურთიერთმოქმედისა და შეტევის ორგანიზაციის თაობაზე განკარგულებები.

შემდეგ ნაგები ფლორიდის სანაპიროს ტოვებენ, რათა კარმელის შეუშნევილად მოუახლოვდნენ 04.00 სთ-ზე.

აქ კურსანტებს მოულოდნელი ცეცხლის ტალღა ელოდება, რომელიც დასანტეს ნაპირიდან დაატყდება თავს. კურსანტები „მოწინააღმდეგის“ ცეცხლში მოიკლევდნენ გზას, ნაპირზე გადადიან და ამოქვანს შეუტევენ.

მოციანის შესრულებას მაშინვე მოახსენებენ თავიანთ მეთაურებს. შემდეგ „ექვს როდერში“ დაბრუნდებიან, იქაქან კი „ექვს როდერში“ გაუტყავრებიან, იქ, სადაც მათი ტანჯვა-წამება დაიწყო.

ბოლო ნაბიჯი ჯილდოსაკენ

ფლორიდაში სასწავლო ეტაპი ყველაზე ქანცაგაწვევტია. გამოიეტყვამდე მისულმა, არაქათამოცლილმა და თავს დამტყდარი გამოცდებით გაოგნებულმა კურსანტებმა მანინ უნდა გამინახონ ძალა, რომ ჭაობებში, ჯუნგლებში გადაადგილდნენ. ამ დროს ფიქრი შეუძლებელი ხდება, ინტელექტი დამუხრუჭებულია, ქვევა აბსოლუტურად უღოიკო. კურსანტებს სოლცინიფიკი ეწყებათ. ელანდუთას პელები, ხეები ადამანაბე ჰტონათ, შეიძლება მტერიც კი მოულოდნელი და ცდილობენ შეტევაზე გადასვლას.

ყოველივე ამას განსაკუთრებით ძნელად იტანენ თავისუფლებისძვიფარე ნატურები, რადგან მუდმივად უხლებათ შინაგანი ამბოხის ჩახშობა. ხშირად ასეთი კურსანტები, როგორც კი ბანაკ „სანტა როზას“ მიადწვენენ, უარს ამბობენ რენჯერიობაზე, მათ ადარ ანადლებთ, რომ სულ ერთი ნაბიჯიღა დარჩათ კურსის დასრულებამდე. იძნელად აქი მოხუზრებული ყველაფერი, რომ თვით სანუკეარი მზანად კი ფერ-მკროთდება ამ კომშარის დაუყოვნებლივ შეწყვეტის სურვილითან.

ისინი, ვინც მწკობრში რჩებიან, საზეიმო ცერემონიალს დაესწვრებიან – მუსიკის თანხლებით, ნათესავ-ახლობლების აღფრთოვანებული შტერით, ღირსეულად მოპოვებული შავ-ყვითელი სამცდაურით, რომლებსაც ამშვენებს წარწერა: „რენჯერი“ და რეინჯერია ოჯახის სრულყოფილებანი წვერების ხდებიან.

მათი სიამაყე საფუტკლიანია, – ისინი კურსანტთა იმ თავდაპირველი შემადგენლობის მცირე ნაწილი (30%) არიან, ვინც რენჯერია პროგრამა დაიწვეს.

მარტყოფისა და მარაზღვის ბრძოლები

ქართლ-კახეთის წინააღმდეგ შაჰ-აბას I-ის ბრძოლა ერთ-ერთი ყველაზე სისხლისმღვრელი ეპოქაა საქართველოს ისტორიაში. ქართველი კაცის მესხერებაში XVII საუკუნის დასაწყისში ქართლსა და კახეთში ირანელთა მრავალჯერადი შემოსევა ფოველეთის მწარე მოქმედებებში იწვევდა. საქართველოში აბას I-ის დაშქრობებმა უდიდესი ზარალი მიაციენა ქვეყნის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ მდგომარეობას, მაგრამ ყველაზე დიდ კატასტროფად მაინც დემოგრაფიული სიტუაციის მკვეთრი დაცემა უნდა მივიჩნიოთ. შაჰმა კახეთიდან ირანში 200000 ქართველი გადაასახლა. მოსახლეობის დიდი ნაწილი დამპყრობელთა წინააღმდეგ ბრძოლის შექმნა. „კახეთის ამოგდების“ საქმე თითქმის ბოლომდე მიაციენა ირანის შაჰმა. ადგილობრივი ხელისუფლება უკვე დიდი ხნის გაუქმებული იყო. თიბურთა კახთა მეფე თურქეთში იმყოფებოდა. XVII საუკუნის 20-იანი წლებიდან ირანის შაჰის კარზე ქართლის სამეფოს განადგურების გეგმა შექმნა. ქართველებს კახელების ხვედრი უნდა გაეზარებინათ.

1625 წლის დასაწყისში ირანში დიდი არმია შეკრიბა, რომელსაც მოავარსარდლად შაჰმა ყარჩხა-ხანი დაუწინა. ოფიციალური გეგმა, ყარჩხა-ხანს კახელების ამოწყვეტა ჰქონდა დაჯიშებული. ხოლო ფარული გეგმა, ირანელებს ქართლის სამეფო უნდა დაერბათ. ყარჩხა-ხანი წარმოშობით სომეხი და შაჰ-აბასთან მეტად

დაახლოებული პირი იყო.

საქართველოსკენ მომავალ ყარჩხა-ხანს აბას I-მა გიორგი სააკაძე მრეწველად გამოიწვია. შაჰის კარზე ერთ-ერთი შეხვედრისას აბას I-ს მოავარსარდალი გაუფრთხილებია, რომ მორუათან თათბირის გარეშე არც ერთი საქმე არ გადაწყვეტილა. ირანელთა საქართველოში შემოსვლას საბაბად დაუდეს ქართლის გაბეჭდვის - სიძინ-ხანისა და ისა-ხან ყორჩიძის ასულის, ჯაჰანნაზუს ქორწილი. ირანელები მუხრანს დაბანაკდნენ. ისინი კახეთში შუქრის სამხადისს შეუდგნენ.

ერთ დღეს გიორგი სააკაძე სანადიროდ ლოჭინის ხევში გავიდა. მან ირანელთა ბანაკისაკენ მიმავალი შაჰის შიკრიკი შეაჩნია. მორუავის დაძახილზე ირანელმა მოხელემ გაქცევა სცადა. მას გიორგის მხლებლები წამოეწყინენ და შეიპყრეს. ვაზირეკასა შიკრიკს შაჰ-აბას I-ის წერილი აღმოაჩნდა, რომელიც ყარჩხა-ხანს მიჰქონდა. მორუავმა შაჰის წერილი გასხნა. მასში ეწერა: „როდესაც გაუღვტო კახელებს, აჰყარეთ ქართლი და წამოასახლო, ხოლო მორუავს უღალატყო, მოჭერთ თავი და გამოიგზავნეთ“. გიორგი სააკაძემ შაჰის შიკრიკი მოკლა, ხოლო წერილის ამბავი უახლოეს წერს გაუგზიანა. მორუავმა ფარულად დაიწყო აჯანყე-

ბის სამხადის. განზრახვა პირველად მან თავის ცოლისძმას, ზურაბ ერისთავს გაუმტლანა. მალე გიორგიმ სხვა ქართველი ფეოდალებიც მიიმხრო. ირანელთა ლაშქარი ამ დროს უკვე მარტყოფში იყო დაბანაკებული. გეგმის მიხედვით, ქართველმა ირანელებს ყველა მხრიდან შემოეჭობდნენ. თავად გიორგი სააკაძე ბანაკში იქნებოდა და შვინიდან შეეცდებოდა მტრის რიგებში არეულობის შეტანას. დიდ მორუავს ჯარის სარდლობა უნდა ამოეთხოვა.

1625 წლის 25 მარტს ხარების ბრწყინვალე დღესასწაული თენდებოდა. ირანელთა ბანაკს ჯერ კიდევ ეხმა. აქაქი ისმოდა გადაძახილები. უცერად გუშვებებს ვაგვამ ატუნეს. მთი ქართველთა რაზმების მოახლოება შენიშნეს. ყარჩხა-ხანმა სარდლების სასწრაფოდ შეკრება ბრძანა. მასთან გამოცხადდა გიორგი სააკაძეც მხლებლებთან ერთად. მორუავს ამ გადაწყვეტე მომენტში თან ახლდა თავისი ვაჟი აფანდილი, პაატა ზერხუელიძე, ვლია დასამიძე და ერთგული მსახური პაპუნა ვაშაყაშვილი. მოავარსარდალი ყარჩხა-ხანი თავისი კარგიდან გამოვიდა. მას ცხენი მართოვს, მაგრამ ამხედრებისთანავე გიორგი სააკაძემ შუბი ატევა ფერდში და იქვე გაათავა. ქართველები ყარჩხა-ხანთან მყოფ სხვა სარდლებსაც დაეჭინენ. ირანელთა ბანაკი ერთობადა იარია. მოავარსარდლის სიკვდილის ამ ბაჟი მოელ ჯარს მოელი. მტერმა გაქცევა დაიწყო. ქართველთა რაზმები სასწრაფოდ უსწორდებოდნენ ირანელებს. ბრძოლის ველზე მყოფი 30 ათასი ირანელიდან მხოლოდ 3 ათასი გადაურჩა ქართველთა მასხვლს. თურქი ისტორიკოსი იბრაჰიმ ფეჟეკის თქმით: „ორმოცი წლის განმავლობაში ასეთი დიდი ზარალი შაჰს არ მოსვლია.“ რამდენიმე კვირაში მიელი ქართლ-კახეთი ირანელთა ურდებისაკენ გაიქმინდა. გიორგი სააკაძე თბილისის აღებასაც კი შეეცადა. ამასობაში, თურქეთში დაბრუნდა თემურბა I და იგი გეორგიანელებს სამეფოს მეფედ დასდეს. ირანელთა დამარცხების ამბავმა შაჰ-აბას I საშინლად განაოხრა. „ირანის ლიდრის“ თვლისწერობა საყბებია სააკაძე-ბია, მან თავისი უძლიერესი არმიის თითქ-

მის მეთოხედი ერთ დღეს დაკარგა და ამას I-მა ქართველთა სამავალითოდ დასვა გადაწყვეტა. ახალ ლაშქარს თავისი სიძე ისა-ხან ყორჩბაში ჩაუყენა. მტერს აჯანყებულთა დამარცხება და ქართლის განადგურება ჰქონდა დასახული მიზნად. ყიზილბაშები 1625 წლის ივნისში ქვემო ქართლში, მდინარე აფღეთის ხეობაში შეტოვდნენ და მარაბდის ველზე დახანდნენ. მტრის არმა 50000-ს მემარს თითღული. ქართველები კოჯორტბახმელის მიდამოებში იყვნენ გამაგრებულინი და აქ ელოდნენ მტერს. ჩვენს ჯარში 20000 მლაშპრე შედიღა.

1625 წლის ივნისის მისწერულს მოწინააღმდეგენი ერთმანეთს პირისპირი იდგნენ. ისა-ხან ყორჩბაშს მარაბდის ველის მიდამოები საკულდავუღოდ ჰქონდა გამაგრებული. მან მეთოფეთა რაზმი თოხრებუღა განაღავა. პირველ რიგში ჩამუხლებული მეომრები იდგნენ, მეორეში ვეხსუ მდგომნი, მესამეში ცხენზე ამხედრებულნი და ბოლო რიგში აქლემებზე მჯღადმი მეთოფეთა მწყირეი იყო. მეთოფეთა ეს ნაწილი 12000-ს მეომარს აერთიანებღა. ირანლები ბრძოლისათვის მზად იყვნენ, ქართველები კი არ ჩქარობდნენ. ქართველთა ბანაკში, ბრძოლაღდ რამდენიმე დღით ადრე, დღი სამხედრო თათბირი გაიმართა. მას თეიმურაზ მეფე, გიორგი სააკაძე, ზურაბ არაგვის ერისთავი, სომხი-სამაღლითანის საღადღი ბარათა ბარათაშვილი, მანუჩარ ათაბაგი, თეიმურაზ და ქაიხოსრო მუხრანბატონები, აღათანე ხერხეულიძე, ბაღღურ ციციშვილი, იესე ქსნის ერისთავი და დავით ჯანდიერი ესწრებოდნენ. საერო პირთა გარდა შეკრებზე მოწვეულნი იყვნენ: მროველი, რუსთველი, ალავერღელი, ზარჭაშენ-

ლი ეპისკოპოსები. ქართველთა სარღლოსის მსუგეღობის მთავარი საგანი ბრძოლის გამართვის ადგილი გახლდათ. აზრი ორად გაყო. სააკაძე და ბაღღურ ციციშვილი მითხოვდნენ, რომ ქართველები შეტევაზე არ გადასულიდნენ და მარაბდის ველზე თავად არ ჩასულიდნენ. „ადიდ მორავა“ ამის იმით ხსნიღა, რომ დიდ სიციხის გამო ქართველებს ყიზილბაშების წინააღმდეგ ბრძოლა გაუჭირებღანი. ვეიღადან ეს უკანასკნელი სიციხეს შეტეველი იყვნენ. ამასთან, სააკაძე თავისი გადაწყვეტილების მართებუღობას იმით აბსოუტებღა, რომ ამ ზერინი ქართველები ბრძოლის ტაქტიკას თავად შესთავაზებდნენ მტერს. კოჯორტბახმელის ვიწროვლებში ირანლები ვერ მოახერხებდნენ გაღმალას და ქართველთა მცირერიცხოვნობა თვალში საცემი არ იქნებღა. სხვა სარღლები კი მარაბდის ველზე ჩასვლისა და ირანელთა წინააღმდეგ გადაწყვეტილები ბრძოლის გამართვის მომზრები იყვნენ. საბოლოოდ, ამ აზრმა სარღლებში მეტი მზარდაცვრა მოიპოვა. ქართველები მარაბდის ველზე ჩასასვლელად მომზადნენ. წინა დღით მეომრები ეზიარნენ. ჯარი მროველმა ეპისკოპოსმა დაღლიღა.

30 ივნისს ქართველი მეზრძოლები მარაბდის ველისაკენ დაიძრნენ. 1-ელ იღლის მოწინააღმდეგეები ერთმანეთის პირისპირ აღმოჩნდნენ. ირანელთა ჯარის ცენტრს ისა-ხან ყორჩბაში სარღლოდა. მეშინვე 12000-იან მეთოფებს კი თავისი სიმძაღვის გამო „ყვითელ ვიციტ (სარუასლანად)“ წოდებულნი ამირღუნხანი ეღვა სათავში.

ბრძოლა გარიღრაჟისას დაიწყო. ქართველთა სარღლომა თეიმურაზ მეფემ ეიხსრა. მან მეშინავე ცხენოსანი ლაშქარი განაღავა, მთ უკან ქვეითები. ქართველები სწრაფად გადაიღნენ შეტევაზე... ირანელი მეომრების 12 ათასმა თოფმა ერთად იგრიღაღა, რომელსაც ზარბაზნების ჯერი

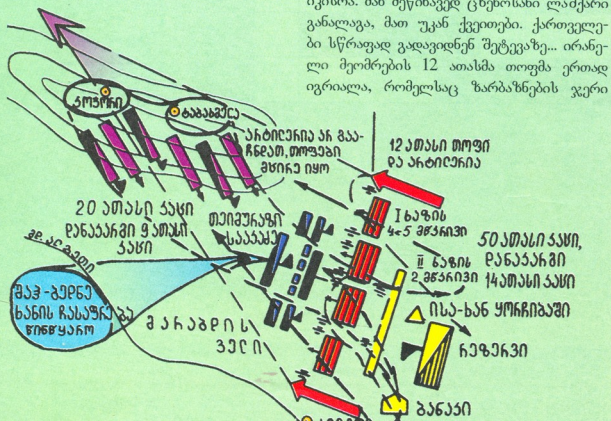
მოჰკვა. მარაბდის ველი კარგად გაეხვია. მოუხრადავ ამისა, ქართველთა შეტევა არ შევერხებულა. ისინი ყიზილბაში მეთოფებისაკენ ჯიქურ გაემშრნენ. ცხარი ბრძოლაში თით ამირღუნუ-ხანი იღპრა. ქართველებმა ცენტრს შეუტეი... სარღლები, ეპისკოპოსები, მეომრები გაღმობი ებრძოდნენ ყიზილბაშებს, სააკაძე მუზარადც კი მოისნნა, რომ ირანელებს თავზარი დასციღდათ მისი ხეღეთი.

ბრძოლა თითქმის ქართველების გამარჯვებით უნდა დასრულებულიყო. ჩვენი ჯარის ერთმა ნაწიღმა ყიზილბაშების ქრინების დაწაწლებაც კი დაიწყო. ცხენოსნთა ჯარი ავთანდღლ სააკაძისა და დავით ერისთავის სარღლოებით მტრის გაქცეულ ნაწილებს გამოეღვა. ქართველთა ამ არარიგანიზებულღამ ყიზილბაშია მღღომარობა საგრძობღად შეამსუღუქა, ამას დაღსტა ერთი მოუღღღღღღ ფაქტეც: აზერბაიჯანის ბეღღარბევი შაჰრეზუ-ხანი თავისი ჯარით გზაში შეეჭრღდა და ბრძოლის ველზე სწორედ მამინ გამოჩნდა, როცა ქართველები უკვე ომისაგან დაღლიღები და ძალგაღმობულეები მტრის საბოლოოდ განაღღებრებს ცდილობდნენ. შაჰრეზუ-ხანის გამორჩამ ბრძოლის სასწორი ყიზილბაშია სასარღებულღად გადახარა.

მარაბდის ველზე უკვე მუხური იღვა, როცა ქართველებმა უკან დასვაღა დაიწყო. იმ დღეს 10000 ქართველი დავცა ბრძოლის ველზე. დაღუღულია შორის იყვნენ სარღლები: დავით აჯანღერი, თეიმურაზ მუხრანბატონი, აღათანე ხერხეულიძე, ბაღღურ ციციშვილი; ეპისკოპოსები: რუსთველი და ზარჭაშენელი; ცხრა ძმა ხერხეულიძე, ცხრა მამაღელი, შვიდი ჩოღოღაშვილი.

დამარცხების მოუხრადავ, ქართველ მეომრებს ბრძოლა არ შეუწყვეტიათ. გიორგი სააკაძემ თავისი ჯარი პატარა გორღუნად დავით და ყიზილბაშებს პარტზანულღი ომა გამოუტყვად. ერთ-ერთი შეტეღისას ქართველებმა ქსნის ხეობაში ყიზილბაშია 12000-იანი ლაშქარი გაწვეღტეს, მხოლოდ მცირე ნაწიღმა მოახერხა ქართველთა მაცხენი ვაკცეღღა.

მარაბდის ომში ქართველღამ კიდევ ერთხელ აჩვენა შაჰ-აბას I-ს, რომ გურჯების გადაგვარება-მოწყვეტითა შეუძლებელი იყო. მარტყოფისა და მარაბდის ბოღმა საღუღადღოდ გაკცა „ირანის ღღღღ“ საიქიომი. ზუგრობა ზომ არ იყო, მარტყოფა 1625 წელს ირანელებმა მარტყოფში დაახლოებით 27 ათასი მეომარი – მარაბღზე 14000, ქსნის ხეობაში 12000 – ე. ი. სულ 56000 ჯარისკაცი დაკარგეს. ეს ირანის არმიის თითქმის ნახევარი იყო.

სააკაძე მარაბდაში მეთოფეთა რაზმი
საქსნელ იხარღოს გამოხაყენებღად
სწორ და ოთი აქრიღავაიკოჯას
მოითხოვღა.

პრესენა ლეონიდი

თარგუმად 3. „ფიატის“ მოდელი; 5. აშშ-ს თავდაცვის მინისტრი; 6. არაღის მწარმოებელი გერმანული ფირმა; 7. ბულგარული რევოლუცი; 8. დროის მონაკვეთი კრებმა; 9. გეგმატური ქვეყანა; 11. შვეიცარიული ავტობატური შაშხანა „...M-57“; 14. კანადური რევოლუცი; 17. იმერული სახლი; 18. ძაღლის ჯიშმა; 19. აშშ-ს კოსმოსური ხომალდი; 20. სრული მოგება დიუნდომა; 21. ტაძარი თბილისში; 22. ინგლისური პისტოლეტის „უებლის“ მოდელი; 23. ბასკური ტერიტორიული დაჯგუფება; 25. ესპანური რევოლუცი; 29.

აშშ-ს ერთ-ერთი უდიდესი სამხედრო პოლიტიკა; 30. რუსული თვითმფრინავის მარკა; 31. ჯარის ნაწილი, რომელიც მძღის მოაგარი ძაღლის წინ; 33. მექვილეტი; 34. ისლამის წმინდა ქალაქი; 35. აბონური ჯიდაობა.

ხეილად 1. ამერიკელი პისტოლეტის „კოლტის“ მოდელი; 2. თოფის სამიზნე; 3. ბრაზილიური პისტოლეტი; 4. აღლუმი; 5. ამერიკელი ავტომბეტი; 10. ნაპოლეონის პირადი შტაფგარი; 11. რამდენიმე თოფის ან ზარბაზნის ერთდროული დაცვა; 12. კანადური სამხედრო ვერტმფრენი; 13.

ქვეყნა სამხრეთ ამერიკაში; 15. ესპანეთის ფეხბურთის გუნდი; 16. ბულგარული პისტოლეტი; 21. აშშ-ს სახელმწიფო ჯარების ერთ-ერთი არსენალი; 22. ჩინური სამხედრო თამაში; 24. ძველბურთი შვეიცარიული ცივი არაღი-კრებულტარანი შუბი, რომელსაც წამოცმული აქვს ცილინსმგვარი პირი; 26. ესპანური რევოლუცი; 27. ძველბურთი ქართული გუნდური შეჯიბრება ცხენოსნობაში; 28. გერმანიის სადამხრეო ხომალდის ტიპი; 31. ამერიკელი სამხედრო მწარმოებელი, რომელიც აშუქებს სახელმწიფო ჯარებს; 32. არაღის მწარმოებელი ფირმა.

ფურცლის წინ ნიშნებში გამოქვეყნებული „არსენალის“ მასუბე: **თარგუმად** 1. მონდრაგინი; 6. ნავსქა; 7. ვალამი; 8. უნი; 9. ბორღოსი; 12. ვადა; 14. დელი; 15. კიტელი; 16. რაბილი; 18. რუკი; 20. პი; 21. ბერეტა; 23. იერიში; 25. ტურა; 26. სადციკი; 28. ბლიკადა; 29. ექსცივი; 32. ბაიარლი; 33. ალია. **ხეილად** 1. მანვერი; 2. დამანა; 3. არქტიკა; 4. ოხანგურენი; 5. თუანოფინი; 9. მკაროვი; 10. ვეერი; 11. ობეროსი; 13. დიურაბელი; 17. პირატი; 19. კაბრიოლეტი; 22. ტირი; 24. შხისური; 26. საკე; 27. დლი; 28. ბუ; 30. ივლი; 31. უბე.

„არსენალი“ გთავაზობთ აბრლის თემაში მომხდარი მტე-ნაკლებად მნიშვნელოვანი და საინტერესო ისტორიული მოვლენების ჩამონათვალს.

არსენალის აპრილის კალენდარი

1 აპრილი

1906 წელი – დაიბადა ალექსანდრე აკოვლევი – საბჭოთა ავიაციის ტექნიკური, გენერალ-პოლკოვნიკი, ინჟინერი, აკადემიკოსი.

1939 წელი – ადოლფ ჰიტლერმა გროს-ადირალის წოდება მიანიჭა გერმანელი საზოგადოებრივი მოღვაწის შტეტინის მთავარს.

1943 წელი – გერმანულმა არმიამ პირველად ჩაება ფრანგული საჰაერო ესკადროლი „ნიონა“.

1945 წელი – ამერიკელი ვარგები გადასცნენ კუნძულ ოკინავაზე (აიაია).

1954 წელი – აშშ პრეზიდენტის დელტ დევიდ ეიზენჰაუერის პრემიაში შეიქმნა ამერიკის სამხედრო-საჰაერო აკადემია.

2 აპრილი

1948 წელი – ამერიკის კონგრესმა დაამტკიცა პრეზიდენტ ჰარი ტრუმენის ადმინისტრაციის წევრის, სახელმწიფო მდივან გორჯ კეტლერ მარშალის ვებმა (რომელიც ითვალისწინებდა მეორე მსოფლიო ომის მდგომარეობის განსაზღვრის დროს სახელმწიფოებისთვის დამატებითი გამყვანება; 17-მა სახელმწიფომ 4 წლის განმავლობაში 13.2 მილიარდი დოლარი მიიღო. მოგვიანებით, 1953 წელს, ე.წ. „მარშალის ვებმა“ ავტორმა და ინიციატორმა ნომის პრემია მიიღო მშობლის დარგში).

1982 წელი – არგენტინის ვარგები გენერალ მ. მერნდოსის მეთაურობით გადასცნენ ფოლკლანდის კუნძულებზე, ოპერაცია „სუკერენიტეტის“ ჩატარების მიზნით (კუნძულის იცავდა პორტ-სტენოში დისლოცირებული დიდი ბრიტანეთის სამეფო საზღვაო ქვეითების ასეული (80-მდე კაცი), რომელმაც უძალ შეწყვიტა წინააღმდეგობა ისე, რომ დაჭრილები და დაზიანებულები არც ერთ მხარეს არ ჰყოლია).

4 აპრილი

1841 წელი – გარდაიცვალა უილიამ პერი ჰარისონი – ამერიკელი გენერალი, პოლიტიკოსი და სახელმწიფო მოღვაწე (აშშ მე-9 პრეზიდენტი, ყველაზე უიდილო და დემოკრეტი, დაიღუპა ინაუგურაციიდან ერთ თვეში).

1884 წელი – დაიბადა ისრაოკუ იამბატო – „აიაონელი სამხედრო-სახლავო მოღვაწე, მეორე მსოფლიო ომში იყო ქვეყნის საზღვაო ფლოტის მთავარსარდლის პოსტზე (დაიღუპა ავიაცატასტროფაში).

1949 წელი – ვაშინგტონში (აშშ) 12

ქვეყნის წარმომადგენლებმა ხელი მოაწერეს ჩრდილოატლანტიკურ პაქტს; დაფუძნდა ჩრდილო ატლანტიკის ხელშეკრულების ორგანიზაცია.

5 აპრილი

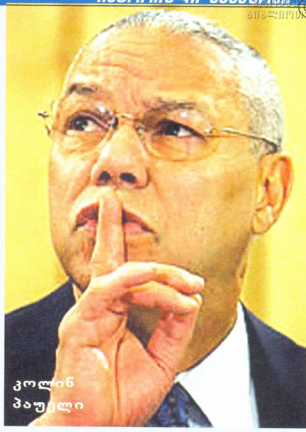
1937 წელი – 70 წლის წინ დაიბადა კოლინ პაუელი – აშშ-ის სახელმწიფო მდივანი, შვიარალბული ძალების შტაბების უფროსთა გაერთიანებული კომიტეტის თავმჯდომარე, გენერალ-ლეიტენანტი, „მწე-ბული გულის“ ორდენის კავალერი.

1964 წელი – გარდაიცვალა ლეგლას მაკარტური – აშშ სამხედრო მოღვაწე (მეორე მსოფლიო ომის დროს პარალელურად ამერიკის შვიარალბულ ძალების შორეულ აღმოსავლეთში, მოკავშირეთა ვარგებში – წყნარი ოკეანის საბრძოლო თეატრში და რომელიმე ააინიელთა კაპიტულაცია მიიღო 1945 წლის სექტემბერში).

6 აპრილი

1199 წელი – გარდაიცვალა რინარდ I „ლოზუელი“ – ინგლისის მეფე, შუა საუკუნეების დიდი მხედრობითი მთავარი და ალფრე შუბარტყა არტეხისკოპოსის ლიმიოის სასახლეს, რადგან ამ უკანასკნელმა არ დაუთმო თავისი გუგნის მიერ აღმოჩენილი ოქროს საგანძური და არც ადგილმდებარეობა მასწავლა... შეტაკებამ რინარდი მხარში დაიჭრა არაბლებით ნასროლი ისროთ, რაც საბედისწერო გამოდგა მისთვის).

1453 წელი – ოსმალეთის სულთანმა მეჰმედ II-მ აფიანში მოაქცია ბიზანტიის დელეგაციები კონსტანტინეპოლი (მაისის ბოლოს დაიბრუნდა და ახალი სახელი დააწოდა – „სტამბოლი“, ოსმალეთის

კოლკოვიჩი იყო 1923 წლის ოქტომბრამდე).

1917 წელი – აშშ პრეზიდენტმა ვუდრო ვილსონმა, კონგრესის ერთსულთან ერთად კურთხეა, თანხა ქვეყნის სახელი ომი გამოცხადდა გერმანიას.

1975 წელი – გარდაიცვალა ჩან კაიმი – გენერალისიმუსი, გომინდანის რეჟიმის ხელმძღვანელი, ტაივანის პრეზიდენტი (ეს ის გენერალისიმუსია, რომელმაც სუფიერ გალაშქრა ჩინელებზე და სუფიერეუ წარუმატებლად გამოეხატა ეთნიკური და ააინიელების და ერთხელ მათზე თქვა: „ააინიელები – ეს მხოლოდ ჩირქიანი წყვლეული ტყავებია, რომლებიც კი მუწუკი ნაწლავებზე...“)

7 აპრილი

1811 წელი – გარდაიცვალა გარსევან ჭავჭავაძე – გენერალ-ლეიტენანტი (1800 წ.), ქართლ-კახეთის სამეფოს პოლიტიკური მოღვაწე, დიპლომატი (საფრანგო და სრულელებთან ემიჩო რუსეთის სამეფო კარზე, პოეტისა და გენერლის ალექსანდრე ჭავჭავაძის მამა).

1893 წელი – დაიბადა ალან დელუსი – აშშ გენერალური სადაზვერუო სამმართველოს დამაარსებელი და პირველი დირექტორი.

8 აპრილი

1939 წელი – ფაშისტური იტალიის არმაი მოახდინა ალბანეთის ანექსია.

1945 წელი – ჩამოახრებენ ფირდიკ ვილკემ კანარისი – ფაშისტური გერმანიის ადმირალი (უდიდესი წვლილი შეიტანა გერმანული საზღვაო ფლოტის ანაღმდებლობაში, მაგრამ ისტორიაში უფრო იმით შეეცადა, რომ მის სახელით დაეკავშირებულა აბგენის, გერმანული სამხედრო დაზვერვის შექმნა).

1981 წელი – გარდაიცვალა ომარ ნელსონ ბრელი – ამერიკელი მხედრობითი-პირი.

1999 წელი – ნატოს შვიარალბულობა ძალებმა დაიწვეს ბელგრადის დაბომბვა.

ადოლფ ჰიტლერი

9 აპრილი

1989 წელი – საბჭოთა ჯარმა თბილისში დაარბია მშვიდობიანი მოსახლეობის მიტინგი, რასაც შეუქცევადი პროცესები მოჰყვა.

10 აპრილი

1799 წელი – გენერალ-მაიორმა პეტრე ბაგრატიონმა (წოდება მიენიჭა იმევე წლის თებერვალში) გერანდერთა ბატალიონით იერიშით აიღო ბრემიას ციხეს-იმევე იტალიაში, რისთვისაც პავლე I-მა წმინდა ანას I ხარისხის ორდენით დააჯილდოვა.

12 აპრილი

1802 წელი – თბილისში, ვართთ ვარშემორტყმულ სიონის ტაძარში, საგანგებოდ მოყვანილ ხალხს რუსთა გენერალმა ქორინემა 7 თვის დავიანებით წაუკითხა რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე I-ის ხელმოწერილი რუსეთის იმპერატორთან ქართლ-კახეთის „შერითების მანიფესტი“ – ქართველებს ფიცი იმ დღეს ძალით დაადებინეს.

1861 წელი – აშშ-ში სამოქალაქო ომი დაიწყო.

13 აპრილი

1204 წელი – ვეროპელმა ვაგარსონებმა აიღეს და გაძარცვეს კონსტანტინოპოლი, რომელიც იმევე დღეს ვაშოცხადეს ლათინური იმპერიის დედაქალაქად.
1960 წელი – საფრანგეთმა საპარის უღამონში წარმატებით გამოკვდა პირველი ატომური ქუშმარა.

14 აპრილი

1986 წელი – გრინიჩის დროით 21 საათსა და 13 წუთზე დაიწყო ამერიკული საჰაერო-სადროლო ოპერაცია „ელდორადოს კანიონი“: ჰაერში აიჭრა 28 გამმართებული თვითმფრინავი და 24 გამანადგურებელ-ბომბდამშენი, ლობიდან 200-300 კილომეტრის დაშორებით მაქსიმალურად დაემუხნენ, ვაარღვეეს ქვეყნის საჰაერო დაცვის სისტემა და პირქმინდდ გაანადგურეს სტრატეგიული ობიექტები ბენგაზისა და ტრიპოლიში (მათ შორის, მუამარ კადაფის რეზიდენცია, საერთაშორისო აეროპორტი, ბინ-შამარის აეროდრომი და ა.შ.).

15 აპრილი

1912 წელი – დაიბდა კიმ ირ სენი – ჩრდილოკორეელი გლეხის შვილი. 1972 წლიდან – კდრ-ის პრეზიდენტი (შეიავსებინ – დიქტატორი).

16 აპრილი

1945 წელი – ბელორუსიის I-ელი და მე-2 და უკრაინის I-ელი ფრონტების ჯარებმა დაიწვეს შტეტკითი ოპერაცია ბერლინზე.

1947 წელი – სამხრეთ კარილინის შტატის (აშშ) სენატში გამოსვლისას პოლიტიკოსმა და ფინანსისტმა ბერნარდ ბარუბმა პირველად იხმარა ტერმინი „ცივი ომი“.

17 აპრილი

1961 წელი – კუნძულ კუბაზე დაიწყო მოჯანჯეთა არმიის გამოსვლები ფიდელ კასტროს ხელმძღვანელობით.

18 აპრილი

1770 წელი – გაიმართა აწყურის ბრძოლა: მეფე ერეკლე II 7-ათასანი ჯარითა და რუსთა ჯარის სარდალი გენერალი ტოტლებენი 2200 კაცით წინა დღით აწყურის ციხეს მიადგნენ... 19 აპრილს ტოტლებენმა ბრძოლა მოულოდნელად შეწყვიტა და ბრძოლის ველს გაეცალა. მეფე ერეკლე მიხვდა, რომ მისი უკვდა დედას უაზრობა იყო და ასპინძისკენ გაემართა. ახალციხის ფაშამ გზა გადაუღობა, მაგრამ ქართველთა მეფემ ოსმალნი დაძარცვა და უკუაქცია.

1942 წელი – ამერიკელი ავიამოხილის „პორნეტის“ ბანიდან აფრენით ავიამოხლების შენაერთის ბომბდამშენებმა პოლკოვნიკი დულიტლის წინამძღვლობით დაბომბეს ტოკიო და ააზიიის კუნძულები.

1943 წელი – ამერიკელებმა პუერტო-რის კუნძულთან ჩამოადგეს ააზინელი დემირალის (პერლ-ჰარბორის შეტევის ავტორის) იამაოტოს თვითმფრინავი.

19 აპრილი

1803 წელი – მეფე გიორგი XII-ს ქერვის, დელიფლმა მარიამმა შურავცხოვისათვის, ხანგალით მოკლა რუსი გენერალი ლახარევი.

1836 წელი – გარდაიცვალა ლევან იაშვილი – არტილერიის გენერალი (1819წ.), აუსტერიციის ბრძოლის (1805წ.) მონაწილე, 1812 წელს მე. ბერეშინაზე პირად დაატყვევა ფრანგი გენერალი პარტუნო.

რადე დაატყვევა ფრანგი გენერალი პარტუნო.

20 აპრილი

1632 წელი – გარდაიცვალა ოიან ცერკლას ფონ ტილი – „ოცდაათწლიანი ომის“ (1618-48წ.წ.) გამაჩინილი მხდარი-თმოვარი, რომის დიდ იმპერიის ფელდ-მარშალი და გრაფი (გარდაიცვალა ოიან-ანი შუახხილით; „რეგენსბურგისთვის“ რეგენსბურგისთვის); სასიკვდილო სარტ ცულზეც კი დარწმუნებული იყო, რომ კვლავინდებურად მხდარი-თმოვარის მოვალეობას ასრულებდა).

1770 წელი – გაიმართა ასპინძის ბრძოლა.

1883 წელი – დაიბდა ადოლფ ჰიტლერი – მესამე რაიხის დიქტატორი და მისი სამხედრო ძალების თვითგამოცხადებული მეთაურსარდალი.

21 აპრილი

1709 წელი – ავანეთში მუხანათურად მოკლეს გიორგი XI – ქართლის მეფე (1676-88 და 1703-09 წლებში), მეფე ვახტანგ V-ს ძე.

22 აპრილი

1945 წელი – საბჭოთა ჯარები შეედინენ ბერლინში.

23 აპრილი

1784 წელი – მოულოდნელად გარდაიცვალა სოლომონ I – იმერეთის მეფე (1752-84 წლებში), რომლის საბრძოლო დიდება და ნიჭური სარდლობა ასახულია ვეროპულ და რუსულ ისტორიულ ლიტერატურაში (მას შემდეგი, რაც მამათის დასაწყისში სოლომონ I-მა გაილაშქრა ქობულეთ-ბათუმის შემოსაერთებლად და უკან მობრუნებულს ნაწყსკრენით ოსმლები ჩაუსაფრდნენ და ამაღა დაუსიციეს, თვითონ კი ლამის ტყვედ ჩაყარა. 23 აპრილს კი, მამინ, როცა ხონში ევროპობის დღესასწაულზე აპირებდა გამეზავრებას, ცხენზე შევარ ამხედრდა...)

24 აპრილი

1817 წელი - დაიწყო რუსეთ-თურქეთის ომი.

1946 წელი - საბჭოთა კავშირში გამოცადეს 1-ელი რეაქტიული გამანადგურებელი: მფრინავმა გამოიძვლია მ. ივანოვს ფრინა „აკა-15“-ით, ხოლო ა. გრინიკმა „მიგ-9“-ით.

25 აპრილი

1599 წელი - დაიბადა ოლივერ კრომველი - ინგლისელი მხადარიმთავარი - ნოვატორი, პროფესიული არმიის შექმნელი, ქვეყანაში დემოკრატიული მმართველობის შემომავალი.

1883 წელი - დაიბადა სიმონ ბუდინი - ცველავი დღევანდელ საბჭოთა კავშირის მარშალი.

1945 წელი - გერმანიაში, მდ. ვლახე, ტორაგუსა და რიხის რაიონში, ერთმანეთს შეეჯიბნენ უკრაინის 1-ელი ფრონტისა და ამერიკის 1-ელი არმიის ჯარები.

26 აპრილი

1968 წელი - ნეფდის შტატის (აშშ) მიწისქვეშა საცდელ პოლიგონზე აფეთქეს ცველავი მტკავრი ბირთვული იარაღი.

27 აპრილი

1813 წელი - ამერიკის არმია კანადაში აიღო ორტი (დღევანდელი ტრონტო) და ვაიწაუ კანადის პარლამენტი.

1822 წელი - დაიბადა უელს სიმფსონ გარტ - აშშ მი-18 პრეზიდენტი (1869-77 წლებში). (1861-65 წლების სამოქალაქო ომში გამარჯვებული გენერალი).

1920 წელი - წითელმა არმიამ დაიკავა ბაქი.

28 აპრილი

1945 წელი - იტალია-შვეიცარიის საზღვართან იტალიელმა პარტიზანებმა შეიპყრეს და სამხედრო ტრიბუნალის განაჩენით სიცილიით დასაჯეს ბენიტო მუსოლინი - იტალიის ფაშისტური პარტიისა და მოაჯრობის მეთაური, ე.წ. „სალოს რესპობლიკის“ მოაჯრობის მეთაური (1943-45წ.).

1998 წელი - საქართველოს თავდაცვის მინისტრად დაინიშნა დავით იფუხაძე - გენერალ-ლეიტენანტი (1998წ.), ვასტანე გორგალის I ხარისხის ორდენისანი (1993წ.), (თანამდებობა ეკავა 2004 წლის 14 თებერვლამდე).

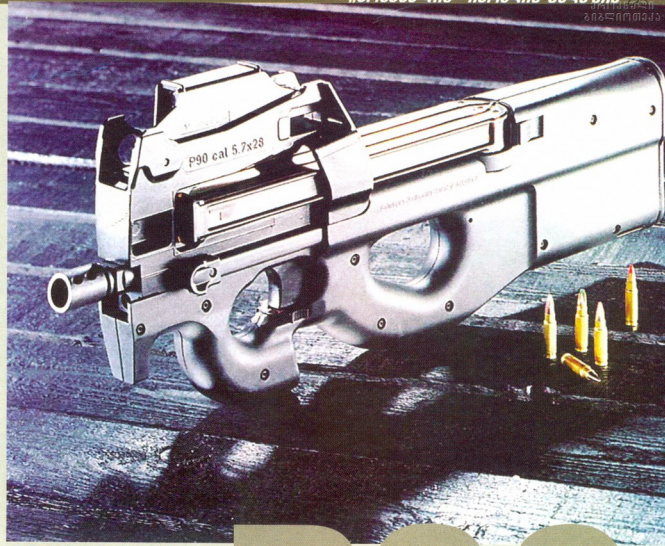
30 აპრილი

1897 წელი - დაიბადა ვიორე შაკეინი - ცეცხლსასროლი იარაღის რუსი კონსტრუქტორი (1945წ.).

1945 წელი - აიღო პოტლერმა სიცოცხლე დაასრულა თვითმკვლელობით.

1991 წელი - საქართველოში გამოცხადდა საყოველთაო სამხედრო სამსახურში გაწვევა (საფუძვლი ჩაეყარა ქართული არმიის შექმნას).

შეადგინა ახირან ტალახაძე

ყველაზე მკრიბინალური პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი

მისგან ნასროლი ტყვია 200მ-ში კევლარის მუზარადს სვრეტს!

ბელში გეტქროს ასეთი მიმოიძველი იარაღი და ვერ იხროლო ეს იგივეა, რომ ლამაზმა ქალმა თვალი ჩაეკირას და ვერ გაიცინო დაახლოებით ასეთ სიტუაციაში მოხვდა ამ სტატიის ავტორი, რომელიც რამდენიმე წლის წინ პრადაში, იარაღის საერთაშორისო გამოფენაზე, ამ ერთ-ერთ ცველაზე ორიგინალურ პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევ P90-ს ეცნობოდა. ეს ეგზემპლარი საგამოფენო იყო და ამიტომაც მისი გამოცდის საშუალება არ მოუგვეცა. მიუხედავად ამისა, „არსენალის“ მკითხველთათვის საინტერესო იქნება, რას ნარმოადგენს XX საუკუნის ბოლოს შექმნილი ერთ-ერთი ცველაზე უცნაური ფორმის პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი.

P90 1986-87 წლებში შეიქმნა ბელგიაში და თავიდანვე გამოირჩეოდა რამდენიმე ორიგინალური კონსტრუქციული გადაწყვეტილებით. მისი ფორმა ერთი შეხედვით ფუტურისტულად მოგეგნებათ. თუმცა კარგად დათვალეობის შემდეგ აღმოჩნდება, რომ P90 შეიძლება მშვენივრად მორთო მხარზე. იგი

ზედამოჭრილია სპეცდანიშნულების იმ რაზმებისათვის, რომლებიც ქალაქის პირობებში იბრძებიან და შენობებში უწევთ ოპერაციის ჩატარება. ისე კი, P90 კონცეფცია „საკუთარი თავდაცვის იარაღის“ მიხედვით შეიქმნა და თავდაპირველად იმ სამხედროებისთვის იყო განკუთვნილი, რომლებიც უშუალოდ ბრძოლებში არ მონაწილეობდნენ (მაგალითად, რადისტებისთვის, მძლავრებისთვის, არტილერიისტებისთვის და ა. შ.)

ყველაზე ორიგინალური გადაწყვეტა მჭიდის ლულის ზემოთ და გასწვრივ განთავსებაა. მჭიდე გამჭვირვალე პლასტმასისგანაა დამზადებული, რათა მსროლელმა დაინახოს ვაზნების დარჩენილი მარაგი. მჭიდში 50 ვაზნა ლულის მიმართულების პერპენდიკულარულადაა განთავსებული, თუმცა მჭიდის ყელიდან გა-

მაკუჩრით აღჭურვილი P90

მოსვლისას იგი 90 გრადუსით ტრიალებდა და ისე ხვდება სასროლო მექანიზმში. არანაკლებ ორიგინალურია გასროლილი ვაზნების მასრების გამოყვრის მექანიზმი. მასრები სახელურის შიგნით დატანებული ზვრელიდან ქვემოთ ცვივა, რაც ერთნაირად მოსახერხებელია როგორც მარჯვენა, ისე მარცხენა ხელით მსროლელთათვის. სპეცოპერაციის დროს კი შეიძლება ამ ადგილს პატარა ტომარა დაუყვნონ, რათა მასრები ძირს არ დაეყაროს და მოწინააღმდეგეს არ დარჩეს სამხილი.

P90 დაპროექტებულია ეროვნობის მითხოვნების სრული გათვალისწინებით. იგი „ბულაპასის“ სქემითაა აგებული. პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევის ავტომატიკა თავისუფალი საკეტის უკუცემის პრინციპით მუშაობს. სროლისას საკეტი დახურულ მდგომარეობაშია (შედარებისთვის – „კალაშნიკოვის“ ავტომატიდან სროლისას საკეტი მოძრაობს). P90 მოდულის კონსტრუქციისაა და მხოლოდ 69 დეტალისგან შედგება. დეტალების უმეტესობა დარტყმამაძლე თერმომდგრადი პლასტმასისგანაა დამზადებული, რაც იარაღის შედარებით სიმსუბუქესაც განაპირობებს – მჭიდითა და 50 ვაზნით P90 მხოლოდ 3 კგ-ს იწონის.

არ შეიძლება, არ შეეწერდეთ P90-სთვის განკუთვნილ ვაზნებზე. ისინი ისეთივე ორიგინალურია, როგორც თავად ეს პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი. 5.7X28მმ ტიპის ვაზნა პისტოლეტების ვაზნების კლასს მიეკუთვნება, თუმცა ფორმით უფრო ავტომატის მცირეკალიბრიან ვაზნას წააგავს. 55190 ტიპის ტყვიის საწყისი სიჩქარე 850 მ/წმ-ია, მაშინ, როდესაც პისტოლეტის ტყვიის სიჩქარე იშვიათად

ჩვენი დღისი: ვაზნების
გარეშე P90 2,5 კვ-ს ინო-
ნის; გამჭვირვალე მჭიდში 50
ცალი 5,7 88 კალიბრის ვაზ-
ნა ეტევა. პისტოლეტ-ტყვიამ-
ფრქვევის სიგრძე კი 26,3
სმ-ია. სროლის ტემპი კი წუთ-
ში 900 გასროლას აღწევს.
ტყვიის სანჯისი სიჩქარეა 850
მ/წმ, სროლის ენერჯიტიანი
მანძილი 200 მ.

**გრძელდებიან P90 ერთ-
გვარ „სნაიპერულ“
პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევად
გვევლინება**

თუ აღმატება 480 მ/წმ-ს (საქვემო
ცნობილი 9 მმ-იანი „პარაბელუმის“
ტყვიის სანჯისი სიჩქარე 450 მ/წმ-მდე
აღწევს).

5,7 მმ-იანი ვაზნა გარდა P90 ტიპის
პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევისა, Five-Sev-
en-ის ტიპის პისტოლეტისთვისაც შეიქმ-
ნა (ამ პისტოლეტის სახელწოდება ტყვიის
კალიბრიდან მოდის). თუკი პისტო-
ლეთიდან გასროლილი ეს ტყვია 50 მ-
ში კვლავის ქოთლის 48 ფუნას ხერტს,
P90 იმავეს 200 მ-ში აკეთებს და შეუ-
ძლია ამ მანძილზე კვლავის მუხარა-
დის გახვერტაც.

სპეცოპერაციებისთვის განკუთვნილი
P90-ის მოდიფიკაციას მაყრის ამგვრები
და შესაბამისად, ცვლიან ვაზნებსაც. ამ
შემთხვევაში გამოიყენება ის ვაზნები,
რომლებსაც დენთის რაოდენობა შეიცირ-
ებულია, შესაბამისად, მცირდება ტყვიის
სანჯისი სიჩქარე და იგი ბევრადმდე
ხდება. ასეთი სიჩქარის ტყვიის მაყრის
გავლით გასროლისას მნიშვნელოვნად
მცირდება სროლის ხმა.

P90-მა თავი 1997 წლის აპრილში
ისახელა, როდესაც მსოფლიოს მრავალმ-
ილიონანმა მაყრებელმა ტელეკრანებზე
იხილა, როგორ ჩაატარა სპეცოპერაცია
ბერუს სპეცდანიშნულების რაზმს, როდესაც
მან იერშით აიღო იაპონიის საელჩო

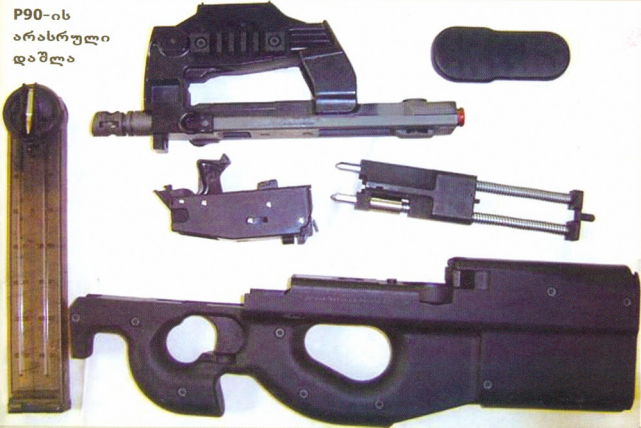
ლიმაში. საელჩოში ტერორისტებს რამ-
დენიმე კვირის განმავლობაში მიეკვლად
ჰყავდათ აყვანილი სხვადასხვა ქვეყნის
დიპლომატები.

დღეს P90 დაახლოებით 30 ქვეყნის
არმიისა და სამართალდამცავი სტრუქ-
ტურების შეიარაღებაშია, თუმცა სიძვირის
გამო მათი რაოდენობა შეზღუდულია.
როდის გამოჩნდება ეს უცნაური ფორმის
პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევა საქართველოში,
კერ გეტყვით, რადგან მისით ქართული

სპეცსამსახურების შეიარაღება შეიძლება
არც იყოს მიზანშეწონილი, რადგან ამ
იარაღს იშვიათი და ძვირად ღირებული
5,7 მმ-იანი ვაზნები სჭირდება.

ირაკლი ალადგვილი

**P90-ის
არასრული
დაშლა**

01/585/10

სამსახურის უწყისი

P 90